TYBCom

Sem - VI

April - 2024

Pages - 134

8. Margin of safety is
   - Excess of present sales value over the break even sales
   - Excess of Break Even sales value over the present sales value
   - Profit Volume Ratio
   - Break even sales

9. Predetermined cost is known as :
   - Standard Cost
   - Marginal Cost
   - Contract Cost
   - Job Cost

10. Excess of actual cost over standard cost is :
   - Favorable variances
   - Unfavorable variances
   - Material Variances
   - Labour Variances

11. Material Usage Variance is also as :
   - Quantity Variance
   - Quality Variance
   - Labour Variance
   - Cost Variance

12. An activity which generates cost is a :
   - Cost driver
   - Cost Pool
   - Cost Unit
   - Cost Centre

Q.1.B) State whether the following statements are True or False. [Any 10] (10)

1. Direct wages are debited to wages control Account.
2. Work uncertified is valued at cost.
3. Material returned to stores is credited to Contract Account.
4. Process Costing is not applicable to engineering firm.
5. Sale value of abnormal Loss is credited to abnormal Loss A/c.
6. Process costing is not applicable to engineering firm.
7. P/V ratio does not indicates profitability.
8. Marginal costing is method of costing.
9. Materail price variance arise due to change in quantity.
10. Idle time variance is always favorable.
11. Target Costing is method of costing.
12. Bench mark is marking on benches.

4967ADFF49CB2589A8BA7919[illegible]6CB8

(2)

Paper Subject Code : 8308 : Financial Accounting and Auditing & Cost Accounting

MBA(old) - Sem VI.

Time: 3 Hours Marks: 100

Q 1 A) Select the correct alternative and rewrite [Any 10] (10)

1. The Stock ledger Control Account shows :
   - Total value of finished goods in stock
   - Total value of finished goods sold
   - Total value of finished goods purchased
   - Total value of finished goods insured

2. Store Ledger contains a separate account of :
   - Each item of stores
   - Receipt of stores
   - Issue of stores
   - Stock of stores

3. The value of the contract, which is agreed to be paid to the Contractor by the contractee, is known as :
   - Cash Price
   - Work Certified
   - Work uncertified
   - Contract Price

4. The difference between value of WIP certified & the cost of WIP certified is known as :
   - Net Profit
   - Notional Profit
   - Gross Profit
   - Notional Loss

5. The costing, which is to ascertain the cost of product at each stage of manufacture :
   - Contract costing
   - Standard Costing
   - Process Costing
   - Marginal Costing

6. The loss which is avoidable :
   - Normal Loss
   - Abnormal Loss
   - Abnormal Gain
   - Normal Gain

7. Which one of following is not Advantage of Marginal Costing?
   - Constant in nature
   - Realistic
   - Pricing Decision
   - Lack of standard for control

4967ADEE490B2589A8BA79191588 6CB9

(3)

Q 3) ABC Limited commenced a contract on 1st April, 2022. The total contract price was for Rs. 35,00,000 and it is likely to be completed on 31st December, 2023. The actual expenditure up to 31st March, 2023 and subsequent estimated expenditure up to 31st March, 2023 are given below. (20)

Particulars	Actual Expenditure (up to 31st March, 2023)	Estimated expenditure (from 1-4-2023 to 31-12-2023)
Material issued	9,20,000	6,37,000
Direct Labour	4,40,00	3,20,000
Sub contract charges	20,000	30,000
Chargeable expenses	1,20,000	1,70,000
Plant purchased	3,00,000	-
Plant returned to stores at the end of period (Original cost)	1,00,000	2,00,000
Architect fees (% of work Certified)	4%	4%
Work Certified(Cumulative)	20,00,000	35,00,000
Work uncertified	50,000	-
Cash received	16,00,000	18,00,000

The Plant is subject to annual depreciation @ 20% p.a on original cost. It was decided that the profit to be taken credit for should be that portion of estimated net profit to be realized on completion of the contract which the certified value of work as on 31st March, 2023 bears to the total contract price.

You are required to prepare Contract Account for the year ended 31st March, 2023 and show your calculation of profit to be credited to the Profit & Loss account for the year the ended 31st March, 2023. Calculation should be made to nearest rupee.

OR

Q 3) Aman Contractors Limited obtained two contracts P & Q. Following information was extracted from their books for the year ended 31st March, 2023. (20)

Particulars	Contract P	Contract Q
Date of Commencement	**1st April, 2022**	**1st January, 2023**
Contract Price	1,00,00,000	25,00,000
Cash received	80% of WC	75% of WC
Work Certified	20,00,000	13,50,000
Work uncertified	70,000	40,000
Material issued	5,00,000	2,50,000
Material returned to stores	20,000	-
Indirect Material	2,00,000	2,10,000
Direct wages	4,40,000	2,25,000
Direct expenses	2,05,000	45,000
Sub contract charges	42,000	35,000
Administrative charges	4,05,000	2,20,000
Supervision charges	90,000	-
Architect fees	75,000	40,000
Electricity charges	72,000	-
Plant issued at the commencement	35,00,000	20,00,000
Material at site at the end	1,10,000	80,000

Provide depreciation @ 20% per annum, on the original cost of the plant.

You are required to prepare Contract P & Contract Q accounts for the period ended 31st March, 2023.

4967ADEF49CB2589A8BA791915886CB9

Q 2) A product passes through three processes viz. P, Q and R. The following details are available from the books and records of Veer Limited for the year ended 31st March 2024 (20)

Particulars		P	Q	R
Unit introduced		30,000	---	---
Cost per unit		10	---	---
Sundry Materials	(Rs)	65,000	43,000	37,000
Direct labour	(Rs)	20,000	18,000	15,000
Direct Expenses	(Rs)	16,000	12,500	8,700
Production Overhead		50% of labour	50% of labour	40% of labour
Normal loss	(%)	10%	10%	10%
Scrap value Per unit	(Rs.)	2.00	-	-
Actual Output		25,000	23,000	20,000

The output of each process passes directly to the next process and finally to the finished stock.

You are required to prepare:

a) Process Accounts
b) Normal Loss Account
c) Abnormal Loss Account
d) Abnormal Gain Account

OR

Q 2) Aastha Limited provides you with the following information for the month of March, 2023 about process X, Y and Z (20)

Particulars	**Process X**	**Process Y**	**Process Z**
Basic Raw Material introduced (units)	40,000	11,000	2,000
Cost of Raw Material per unit (Rs.)	10	12	15
Actual output (units)	38,000	27,000	19,000
Indirect material (Rs.)	1,65,000	1,07,000	1,06,000
Direct Wages (Rs.)	1,00,000	83,000	30,000
Indirect Material (Rs.)	35,000	45,000	55,000
Factory Overheads (Rs.)	65,000	72,000	35,000
Normal Loss (as % of total No. of units input)	5%	10%	5%
Scrap Value per unit (Rs.)	2.50	3.00	5.00
Output Transferred to Next Process (%)	50%	60%	---
Output Sold at the end of process (%)	50%	40%	100%
Selling price per unit of the output sold at the end of the Process (Rs.)	25	35	50

You are required to prepare Process Accounts and Costing Profit & Loss Account.

4967ADE1490B2589A8BA79191588 6CB9

Q 4) A. Following information is available from the records of Manas Limited: (10)

Year	Sales (Rs.)	Profit (Rs.)
I	15,00,000	2,00,000
II	20,00,000	3,25,000

You are required to calculate:

1. Profit Volume Ratio
2. Fixed Cost
3. Break Even Point
4. Profit when sale is Rs.25,00,000
5. Sales required to earn profit of Rs. 5,00,000

Q 4) B. From the following data calculate: (10)

1. Material Cost Variances
2. Material Usage Variance
3. Material Price Variance

The Standard cost of material for 100 units of output is

Material	Kgs	Rate per unit
A	50	2
B	100	4

The Actual cost of material for 1000 units of output is

Material	Kgs	Rate per unit
A	600	2.50
B	900	5.00

OR

Q 4) Following are the balances in Cost ledger of Sai Kripa Manufacturing Company on 1st April, 2022 (20)

	Debit(Rs)	Credit(Rs)
Stores Ledger Control Account	4,500	
WIP control account	2,400	
Finished Stock Ledger control Account	4,000	
Factory Overheads Control Account	1,200	
Cost Ledger Control Account		12,100

Following are the transactions for the year ending on 31st March, 2023:

Particulars	Rs
Raw material Purchased	65,000
Material issued to production	52,000
Direct Wages	12,500
Indirect Wages	2,500
Factory Overheads incurred	5,000
Factory Overheads charged to production	11,500
Finished stock at cost	72,000
Cost of sales	75,000
Sales return at cost	1,000
Sales	1,00,000

4967ADF490B2589A8BA791915886CB9

You are required to prepare following Cost Control Accounts:

a. Cost ledger control Account
b. Stores Ledger Control account
c. WIP Control Account
d. Finished Stock Ledger Control Account
e. Costing Profit & Loss Control Account

Q 5 A) Explain advantages & disadvantages of Standard Costing (10)

Q 5 B) Explain Non Integrated System of Cost Accounting in detail. (10)

OR

Q 5) Write Short Notes: (Any Four) (20)

1. Target Costing
2. Benchmarking
3. Work Certified & Work Uncertified
4. Features of Process costing
5. General Ledger Adjustment Account
6. Break Even Analysis

****

4967ADFF49CB2589A8BA79191 5886CB9

मराठी रुपांतर

वेळ: ३ तास गुण: १०० •

प्रश्न 1 अ) योग्य पर्याय निवडा आणि पुन्हा लिहा. (कोणतेही १०) (10)

1. मालसाठा नियंत्रण खाते _____ दाखवते

• साठ्यातील तयार मालाचे एकूण मूल्य

• विकल्या गेलेल्या तयार मालाचे एकूण मूल्य

• खरेदी केलेल्या तयार मालाचे एकूण मूल्य

• विमा उतरवलेल्या तयार वस्तूंचे एकूण मूल्य

2. कच्चा माल नियंत्रण खात्यात _____ एक स्वतंत्र खाते समाविष्ट आहे

• गोदामातील प्रत्येक वस्तू

• गोदामाच्या पावत्या

• गोदामातील निर्गमन

• गोदाम साठा

3. कंत्राटाचे मूल्य, जे कंत्राटदाराने कंत्राटदाराला देण्याचे मान्य केले आहे, ते म्हणून ओळखले जाते

• रोख किंमत

• कार्य प्रमाणित

• काम अप्रमाणित

• कंत्राटाची किंमत

4. प्रगतीपथावरील कामाचे प्रमाणित मूल्य आणि गतीपथावरील कामाची प्रमाणित किंमत यांच्यातील फरक _____ म्हणून ओळखले जाते

• निव्वळ नफा

• काल्पनिक नफा

• ढोबळ नफा

• काल्पनिक नुकसान

5. उत्पादनाच्या प्रत्येक टप्प्यावर उत्पादनाची किंमत निश्चित करण्यासाठी असणाऱ्या परिव्ययांकन हे _____ आहे.

• कंत्राट परिव्ययांकन

• मानक परिव्ययांकन

• प्रक्रिया परिव्ययांकन

• किरकोळ परिव्ययांकन

4967ADFF490B2589A8BA791915886CB9

- सामान्य नुकसान
- असामान्य नुकसान
- असामान्य फायदा
- सामान्य लाभ

7. खालीलपैकी कोणता सीमांत परिव्ययांकांचा फायदा नाही?
- स्थिर स्वाभाविक
- वास्तववादी
- किंमत निर्णय
- नियंत्रणासाठी मानकांचा अभाव

8. सुरक्षिततेची सिमा ____ आहे
- ना नफा ना तोटा विक्रीपेक्षा सध्याच्या विक्री मूल्यापेक्षा जास्त मात्रा
- सध्याच्या विक्री मूल्यापेक्षा ना नफा ना तोटा विक्री मूल्याची जादा मात्रा
- नफा आकारमान प्रमाण
- ना नफा ना तोटा समविक्री

9. पूर्वनिश्चित किंमत म्हणून ओळखले जाते
- मानक खर्च
- किरकोळ खर्च
- कंत्राट किंमत
- ठराविक कामाची किंमत

10. प्रमाणित खर्चापेक्षा वास्तविक खर्चापेक्षा _____ जास्त आहे
- अनुकूल भिन्नता
- प्रतिकूल भिन्नता
- साहित्य भिन्नता
- श्रम भिन्नता

11. साहित्य वापर भिन्नता _____ देखील आहे
- प्रमाण भिन्नता
- गुणवत्ता भिन्नता
- श्रम भिन्नता
- खर्च फरक

4967ADFF49CB2589A8BA791915886CB9

(9)

1) सरासरी प्रक्रिया म्हणजे a

- [illegible]
- खर्च दोन
- खर्च एकत्र
- खर्च केंद्र

Q 1.B) खालील विधाने सत्य आहेत की असत्य आहेत ते सांगा.(कोणतेही १०) (10)

1. मजुरी नियंत्रण खाते मध्ये थेट वेतन वर्ग केले जाते.
2. अप्रमाणित केलेल्या कामाची किंमत खर्चमुल्यावर मोजली जाते.
3. गोदामामध्ये परत केलेले साहित्य कंत्राट खात्यामध्ये जमा केले जाते.
4. अभियांत्रिकी उद्योगसंस्थेला प्रक्रिया परिव्ययांकन पद्धती लागू नाही.
5. असामान्य तोट्याचे विक्री मूल्य असामान्य नुकसान खात्यामध्ये जमा केले जाते.
6. अभियांत्रिकी उद्योगसंस्थेला प्रक्रिया परिव्ययांकन पद्धती लागू नाही.
7. नफा आकारमान गुणोत्तर नफा दर्शवत नाही.
8. सीमांत परिव्ययांकन म्हणजे परिव्ययांकनाची पद्धत आहे
9. साहित्याच्या किमतीत फरक प्रमाणातील बदलामुळे उद्भवतो.
10. निष्क्रिय वेळ भिन्नता नेहमीच अनुकूल असते.
11. लक्ष्य परिव्ययांकन ही परिव्ययांकनाची पद्धत आहे.
12. बेंच मार्क म्हणजे बेंचवर लिहिणे होय .

प्रश्न २) एक उत्पादन तीन प्रक्रियांमधून जाते, जे पी, क्यू व आर नावाने ओळखल्या जातात. 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी इसेर लि च्या पुस्तके आणि नोंदीमधून खालील तपशील उपलब्ध आहेत. (20)

तपशील	पी	क्यू	आर
सादर केलेले साहित्य नगांमध्ये	30,000	---	---
प्रति नग किंमत	10	---	---
विविध साहित्य (रु.)	65,000	43,000	37,000
थेट श्रम (रु.)	20,000	18,000	15,000
थेट खर्च (रु.)	16,000	12,500	8,700
उत्पादन खर्च	50% of labour	50% of labour	40% of labour
सामान्य नुकसान (%)	10%	10%	10%
प्रति नग भंगार मूल्य (रु.)	2.00	-	-
वास्तविक उत्पादन	25,000	23,000	20,000

प्रत्येक प्रक्रियेचे उत्पादन थेट पुढील प्रक्रियेकडे जाते आणि शेवटी तयार माल गोदामात जातो. पुढील खाती तयार करणे आवश्यक आहे:

अ) प्रक्रिया खाते
ब) सामान्य तोटा खाते
क) असामान्य तोटा खाते
ड) असामान्य लाभ खाते

किंवा

4967ADE1490B2589A8BA79191588 6CB9

प्र. 2) आस्था लिमिटेड तुम्हाला मार्च 2023 च्या एक्स, वाय आणि झेड प्रक्रियेबद्दल खालील माहिती पुरवते (20)
तपशील•

	प्रक्रिया एक्स	प्रक्रिया वाय	प्रक्रिया झेड
मूलभूत कच्चा माल सादर केला (नगसंख्या)	40,000	11,000	2,000
प्रति नग कच्च्या मालाची किंमत (रु.)	10	12	15
वास्तविक उत्पादन (नगसंख्या)	38,000	27,000	19,000
अप्रत्यक्ष साहित्य (रु.)	1,65,000	1,07,000	1,06,000
थेट वेतन (रु.)	1,00,000	83,000	30,000
अप्रत्यक्ष साहित्य (रु.)	35,000	45,000	55,000
कारखाना खर्च (रु.)	65,000	72,000	35,000
सामान्य नुकसान (एकूण सादर केलेल्या नगसंख्येच्या %)	5%	10%	5%
प्रति नग भंगार मूल्य (रु.)	2.50	3.00	5.00
उत्पादन पुढील प्रक्रियेत हस्तांतरित केले (%)	50%	60%	---
प्रक्रियेच्या शेवटी उत्पादन विकले (%)	50%	40%	100%
प्रक्रियेच्या शेवटी विकल्या गेलेल्या उत्पादनाची प्रति नग विक्री किंमत (रु.)	25	35	50

तुम्हाला प्रक्रिया खाती आणि परिव्यय नफा आणि तोटा खाते तयार करणे आवश्यक आहे.

प्र. 3) ए बी सि लिमिटेडने 1 एप्रिल 2022 रोजी एक कंत्राट सुरू केले. एकूण कंत्राटाची किंमत रु. 35,00,000 आहे आणि ते 31 डिसेंबर 2023 रोजी पूर्ण होण्याची शक्यता आहे. 31 मार्च 2023 पर्यंतचा प्रत्यक्ष खर्च आणि त्यानंतरचा 31 मार्च 2023 पर्यंतचा अंदाजे खर्च खाली दिलेला आहे: (20)

तपशील	वास्तविक खर्च (31 मार्च 2023 पर्यंत)	अंदाजे खर्च (1-4-2023 ते 31-12-2023 पर्यंत)
साहित्य जारी केले	9,20,000	6,37,000
थेट श्रम	4,40,00	3,20,000
उप करार शुल्क	20,000	30,000
आकारण्यायोग्य खर्च	1,20,000	1,70,000
संयंत्र खरेदी	3,00,000	-
कालावधी संपल्यावर संयंत्र गोदामामध्ये परत आला (मूळ किंमत)	1,00,000	2,00,000
वास्तुविशारद शुल्क (प्रमाणित कामाचा %)	4%	4%
कार्य प्रमाणित (संचयी)	20,00,000	35,00,000
अप्रमाणित काम	50,000	-
रोख रक्कम मिळाली	16,00,000	18,00,000

4967ADFF49CB2589A8BA79191588ECB9

संयंत्राच्या मूळ किमतीवर वार्षिक 20% प्रमाणे घसारा आकारणी करावयाची आहे. 31 मार्च 2023 रोजी संपणाऱ्या वर्षाच्या भाग हा प्रमाणात घ्यावा जो अंदाजित नफ्याच्या व कंत्राटाच्या एकूण किमतीच्या व्यस्त प्रमाणात असेल.

तुम्ही 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी कंत्राट खाते तयार करणे गरजेचे आहे आणि 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी नफा आणि तोटा खात्यात जमा होण्यासाठी तुम्ही नफ्याची गणना दर्शवणे आवश्यक आहे. गणना जवळच्या रुपयामध्ये केली जावी.

किंवा

प्र. 3) अमन कॉन्ट्रॅक्टर्स लिमिटेडने पी आणि क्यू चे दोन कंत्राटे मिळवली. 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी त्यांच्या आर्थिक पुस्तकांमधून खालील माहिती घेण्यात आली आहे. (20)

तपशील	कंत्राट पी	कंत्राट क्यू
कंत्राट प्रारंभाची तारीख	**1st एप्रिल, 2022**	**1st जानेवारी, 2023**
कंत्राटाची किंमत	1,00,00,000	25,00,000
रोख रक्कम मिळाली	80% of WC	75% of WC
काम प्रमाणित	20,00,000	13,50,000
अप्रमाणित काम	70,000	40,000
साहित्य जारी केले	5,00,000	2,50,000
साहित्य गोदामामध्ये परत आले	20,000	-
अप्रत्यक्ष साहित्य	2,00,000	2,10,000
थेट वेतन	4,40,000	2,25,000
थेट खर्च	2,05,000	45,000
उप करार शुल्क	42,000	35,000
प्रशासकीय शुल्क	4,05,000	2,20,000
पर्यवेक्षण शुल्क	90,000	-
वास्तुविशारद शुल्क	75,000	40,000
वीज शुल्क	72,000	-
प्रारंभी जारी केलेले संयंत्र	35,00,000	20,00,000
वर्षाअखेर कंत्राटस्थळावरील साहित्य	1,10,000	80,000

संयंत्राच्या मूळ किमतीवर दरवर्षी 20% दराने घसारा आकारा.

तुम्हाला ३१ मार्च २०२३ रोजी संपलेल्या कालावधीसाठी कंत्राट पी आणि कंत्राट क्यू खाती तयार करणे गरजेचे आहे.

4967ADE1490132589A8BA791915886C89

प्र. 4) अ. मोनसा लिमिटेड च्या आर्थिक वर्षाबद्दल खालील माहिती उपलब्ध आहे. (10)

वर्ष	विक्री (रु.)	नफा (रु.)
I	15,00,000	2,00,000
II	20,00,000	3,25,000

आपल्याला पुढील गणना करणे गरजेचे आहे:

1. नफा आकारमान गुणोत्तर
2. निश्चित किंमत
3. ना नफा ना तोटा बिंदू
4. रु.25,00,000 विक्री झाल्यावरील नफा
5. रु. 5,00,000 नफा मिळविण्यासाठी आवश्यक विक्री.

प्र. 4) ब. खालील माहितीवरून पुढील गणना करा (10)

1. सामग्रीच्या किंमतीतील फरक
2. साहित्य वापर फरक
3. साहित्याच्या किंमतीतिल फरक

उत्पादनाच्या 100 नगांसाठी सामग्रीची मानक किंमत पुढील प्रमाणे आहे

साहित्य	किलो	दर प्रति नग
अ	50	2
ब	100	4

उत्पादनाच्या 1000 नगांसाठी सामग्रीची वास्तविक किंमत पुढीलप्रमाणे आहे

साहित्य	किलो	दर प्रति नग
अ	600	2.50
ब	900	5.00

किंवा

प्र. 4) 1 एप्रिल 2022 रोजी साई कृपा मॅन्युफॅक्चरिंग कंपनीच्या परिव्यय लेखापुस्तकातील शिल्लक खालीलप्रमाणे आहेत (20)

तपशील	खर्च (रु.)	जमा (रु.)
कच्चा माल नियंत्रण खाते	4,500	
प्रगतीपथावरील माल नियंत्रण खाते	2,400	
तयार माल नियंत्रण खाते	4,000	
कारखाना खर्च नियंत्रण खाते	1,200	
परिव्यय लेखा नियंत्रण खाते		12,100

4967ADFF49CB2589A8BA791915886CB9

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षातील व्यवहार खालीलप्रमाणे आहेत.

तपशील	(₹.)
कच्चा माल खेरदी केला	65,000
उत्पादनासाठी जारी केलेली सामग्री	52,000
थेट वेतन	12,500
अप्रत्यक्ष वेतन	2,500
कारखाना खर्च	5,000
कारखाना खर्च उत्पादनासाठी आकारले जातात	11,500
तयार मालाचे खर्चमूल्य	72,000
विक्रीची किंमत	75,000
विक्रीमाल परत (खर्चमूल्यावर)	1,000
विक्री	1,00,000

तुम्हाला खालील खर्च नियंत्रण खाती तयार करणे गरजेचे आहे:

अ. परिव्यय नियंत्रण खाते

ब. कच्चा माल नियंत्रण खाते

क. प्रगतीपथावरील माल नियंत्रण खाते

ड. तयार माल नियंत्रण खाते

इ. परिव्यय नफा आणि तोटा नियंत्रण खाते

प्रश्न 5 अ) मानक खर्चाचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा (10)

प्र. 5 ब) परिव्ययांकन लेखांकनाची अनात्मक प्रणाली तपशीलवार सांगा. (10)

किंवा

प्र. 5) लहान टिपा लिहा: (कोणत्याही चार) (20)

1. लक्ष्य परिव्ययांकन तंत्र
2. बेंचमार्किंग
3. काम प्रमाणित आणि काम अप्रमाणित
4. प्रक्रियेच्या परिव्ययांकनाची वैशिष्ट्ये
5. सामान्य लेखा समायोजन खाते
6.ना नफा ना तोटा बिंदू विश्लेषण

****

4967ADFF49CB2589A8BA79191588 6CB9

(15)

Paper / Subject Code: 83013 / Business Economics VI

TYBCom sem - VI

[Time: 3 Hours] **[Marks: 100]**

Please check whether you have got the right question paper.

N.B: **1. All questions are compulsory.**
2. Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Select the correct answer and rewrite the statement (any ten) 10

1. ---------- is the basic cause of international trade according to David Ricardo.
   a) Difference in comparative costs b) Difference in availability of factors
   c) Difference in standard of living d) Difference in Political background

2. The concept of single factoral terms of trade was introduced by _____.
   a) Dorrance b) Viner
   c) Taussig d) Keyne

3. The offer curve of a country denotes the offer of its ---------- against its imports.
   a) Exports b) Imports
   c) Capital d) Donations

4. Imposition of tariffs on imports may make a country's terms of trade _____.
   a) Unfavourable b) Favourable
   c) Zero d) Neutral

5. Which of the following is the argument for free trade?
   a) Self-sufficiency b) Infant industry argument
   c) Promotes specialization d) Anti-dumping measure

6. What caused the Eurozone crisis?
   a) Political reasons b) Debt crisis
   c) Investment crisis d) Social crisis

7. _____ account of BOP records the exports and imports of goods only.
   a) Capital account b) Current account
   c) Trade account d) Errors and omissions

8. Devaluation results in ----------.
   a) Cheaper imports b) Cheaper exports
   c) Fall in exports d) Rise in imports

9. Under WTO, TRIPs cover _____.
   a) Foreign Investment b) Foreign aid
   c) Services d) Patents

X51YF0014EX51YF0014EX51YF0014EX51YF0014E

10. _____ operate in foreign exchange market for the purpose of making profit.
a) Hedgers
b) Central banks
c) Bidders
d) Speculators

11. Foreign exchange is demanded for _____.
a) Impots
b) Exports
c) Exports of services
d) Capital inflows

12. Flexible exchange rate system is also known as _____
a) Fixed exchange rate system
b) Neutral exchange rate system
c) Floating exchange rate system
d) Pegged exchange rate system

B) State whether the following statements are True or False. (any ten) 10

1. Ricardo's theory of international trade neglects demand conditions.
2. International trade will not occur in case of equal cost difference.
3. The concept of reciprocal demand was introduced by Marshall.
4. Tariffs are duties imposed on imports.
5. Quotas increase the revenue for the Government.
6. ASEAN is a growing hub of consumer demand.
7. The current account balance records all long-term transactions of the country.
8. Devaluation is the official lowering of value of a currency in terms of other currency.
9. TRIMS ensures protection of intellectual property rights.
10. Central banks and the commercial banks are the only dealers in the foreign exchange market.
11. Supply of foreign exchange is generated through exports.
12. The central banks can influence the foreign exchange rate.

Q.2 Answer any two of the following. 15

a. Explain the Ricardian Comparative Cost Difference Theory of International Trade.
b. Explain the concepts of i) Gross Barter terms of trade ii) Net Barter Terms of Trade and iii) Income Terms of trade in detail.
c. Analyze the various gains from international trade.

X51YF0014EX51YF0014EX51YF0014EX51YF0014E

Q.3 Answer any two of the following. **15**

a. What is protection? Make a case for protection.

b. Explain the different types of non-tariff barriers.

c. What are the different effects of tariffs? Explain.

Q.4 Answer any two of the following. **15**

a. What is the balance of payments? Explain the causes of disequilibrium in balance of payments.

b. Explain monetary and nonmonetary measures to correct disequilibrium in balance of payments.

c. Explain the important features of TRIPs under WTO.

Q.5 Answer any two of the following. **15**

a. Explain the functions and participants of foreign exchange market.

b. How is the equilibrium rate of exchange determined? Explain.

c. Explain the role of the central bank in foreign exchange rate management.

Q.6 Write short notes on any four of the following. **20**

a. Limitations of Modern Theory of International Trade

b. Offer curves,

c. Arguments for free trade

d. Types of Economic Integration

e. Structure of BOP

f. Absolute version of purchasing power parity Theory

****

X51YF0014EX51YF0014EX51YF0014EX51YF0014E

मराठी रुपांतर

[वेळ: तीन तास] [गुण : १००]

तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे ना हे तपासून पहा.

सूचना : 1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य उत्तर निवडा आणि विधान पुन्हा लिहा. (कोणतेही दहा) १०

१. १) डेव्हिड रिकार्डो यांच्या मते --------- हे आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे मूळ कारण आहे.

अ) तुलनात्मक खर्चातील फरक ब) घटकांच्या उपलब्धतेतील फरक

क) राहणीमानातील फरक ड) राजकीय पार्श्वभूमीतील फरक

२. व्यापाराच्या एकल तथ्यात्मक व्यापार शर्तींची (सिंगल फॅक्टोरल) संकल्पना _____ यांनी मांडली.

अ) डोरेन्स ब) विनर

क) टॉसिंग ड) केन्स

३. एखाद्या देशाचं देयता वक्र त्या देशाच्या आयातीच्या तुलनेत ---------- देयता दर्शवतो .

अ) निर्यात ब) आयात

क) भांडवल ड) देणग्या

४. आयातीवर शुल्क लागू केल्याने देशाच्या व्यापार शर्ती _____ होऊ शकतात.

अ) प्रतिकूल ब) अनुकूल

क) शून्य ड) तटस्थ

५. पुढील पैकी कोणता युक्तिवाद मुक्त वव्यापाराच्या बाजूचा युक्तिवाद आहे?

अ) स्वयंपूर्णता ब) शिशु उद्योग युक्तिवाद

क) विशेषीकरणाला प्रोत्साहन ड) अवपुंजन रोधक उपाय

६. युरोझोन संकट कशामुळे निर्माण झाले?

अ) राजकीय कारणे ब) कर्जाचे संकट

क) गुंतवणूक संकट ड) सामाजिक संकट

७. व्यवहार शेषाचे _____ खाते केवळ मालाची निर्यात आणि आयात नोंदवते.

अ) भांडवली खाते ब) चालू खाते

क) व्यापार खाते ड) चुका आणि वगळणे

८. अवमूल्यनाचा परिणाम ---------- मध्ये होतो.

अ) स्वस्त आयात ब) स्वस्त निर्यात

क) निर्यातीत घसरण ड) आयातीत वाढ

९. आंतरराष्ट्रीय व्यापार संघटने अंतर्गत व्यापार संबंधी बौद्धिक संपदा करारा मध्ये ---------- समाविष्ट होते.

अ) परकीय गुंतवणूक ब) परकीय मदत

क) सेवा ड) पेटंट

१० _____ नफा कमावण्याच्या उद्देशाने परकीय चलन बाजारात काम करतात.

अ) हेजर्स ब) मध्यवर्ती बँका

क) बोली लावणारे ड) सट्टेबाज

११. _____ साठी परकीय चलनाची मागणी केली जाते.

अ) आयात ब) निर्यात

क) सेवांची निर्यात ड) भांडवली प्रवाह

१२. लवचिक विनिमय दर प्रणालीला _____ असेही म्हणतात

अ) स्थिर विनिमय दर प्रणाली ब) तटस्थ विनिमय दर प्रणाली

क) तरल विनियम दर प्रणाली ड) विशिष्ट पातळीवरील विनियम प्रणाली

ब) पुढील विधाने बरोबर आहेत की चूक ते सांगा. (कोणतेही दहा) १०

१. रिकार्डोचा आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा सिद्धांत मागणीच्या परिस्थितीकडे दुर्लक्ष करतो.

२. समान खर्चाच्या फरकाच्या स्थितीत आंतरराष्ट्रीय व्यापार होत नाही.

३. अनोन्य मागणीची संकल्पना मार्शल यांनी मांडली होती.

४. जकाती म्हणजे हे आयातीवर लादलेले शुल्क होय .

५. कोट्यामुळे सरकारचा महसूल वाढतो.

६. ASEAN हे ग्राहकांच्या वाढत्या मागणीचे केंद्र बनले आहे.

७. चालू खात्यातील शिल्लक देशाच्या सर्व दीर्घकालीन व्यवहारांची नोंद करते.

८. अवमूल्यन म्हणजे इतर चलनाच्या संदर्भात चलनाचे मूल्य अधिकृतपणे कमी करणे.

९. व्यापार संबंधी गुंतवणूक उपाय (TRIMS) बौद्धिक संपदा अधिकारांचे संरक्षण सुनिश्चित करते.

१०. परकीय चलन बाजारात मध्यवर्ती बँका आणि व्यावसायिक बँका या केवळ खरेदी विक्री व्यवहार करतात.

११. परकीय चलनाचा पुरवठा निर्यातीतून होतो.

१२. मध्यवर्ती बँका परकीय चलन दरावर प्रभाव टाकू शकतात.

X51YF0014EX51YF0014EX51YF0014EX51YF0014E

प्र.२ पुढील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. १५

अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा रिकार्डो याचा तुलनात्मक खर्च फरक सिद्धांत स्पष्ट करा.

ब i) व्यापाराच्या एकूण वस्तुविनिमय शर्ती ii) व्यापाराच्या नेव्वळ वस्तु विनिमय शर्ती आणि iii) व्यापाराच्या उत्पन्न शर्ती सविस्तर स्पष्ट करा.

क आंतरराष्ट्रीय व्यापारातील विविध लाभांचे विश्लेषण करा.

प्र .3 खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या. १५

अ संरक्षणवादी व्यापार धोरण म्हणजे काय?संरक्षणवादी व्यापार धोरणाच्या बाजूने युक्तिवाद करा .

ब विविध प्रकारच्या जकातेतर अडथळे स्पष्ट करा.

क जकातीचे वेगवेगळे परिणाम काय आहेत? स्पष्ट करा .

प्र .४ खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या. १५

अ व्यवहार शेष म्हणजे काय ? व्यवहार शेषातील असंतुलन ची कारणे स्पष्ट करा.

ब व्यवहार शेषातील असंतुलन सुधारण्यासाठी मौद्रिक आणि गैर-मौद्रिक उपाय स्पष्ट करा.

क आंतरराष्ट्रीय व्यापार संघटने अंतर्गत व्यापार संबंधी बौद्धिक संपदा कराराची ची महत्त्वाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र .५ खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या. १५

अ परकीय चलन बाजाराची कार्ये आणि सहभागी स्पष्ट करा.

ब विनिमयाचा समतोल दर कसा ठरवला जातो? स्पष्ट करा .

क परकीय चलन दर व्यवस्थापनात मध्यवर्ती बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.६ खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीप लिहा. २०

अ आंतरराष्ट्रीय व्यापाराच्या आधुनिक सिद्धांताच्या मर्यादा

ब देयता वक्र .

क मुक्त व्यापारासाठी युक्तिवाद

ड आर्थिक एकात्मतेचे प्रकार

इ व्यवहार शेषाची रचना

फ क्रयशक्ती समता सिद्धांताची परिपूर्ण आवृत्ती.

****

X51YF0014EX51YF0014EX51YF0014EX51YF0014E

(23)

Paper / Subject Code: 83002 / Business Management Paper - III

TY BCom - Sem VI

Time: 3 hours **Marks: 100**

Note: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks

Q.1(A) Fill in the blanks with an appropriate word and rewrite the same. (Any10) **(10)**

1 _____ initiates at the top level in the organization and follows to the bottom through the hierarchy. (Direction / Conflict / Time / Skill)
2 _____ can resolve disputes out of court. (Control / Plan / Budget / Conciliation)
3 _____system must be adaptable to changes in environmental factors. (Control / ERP / Conflicts / Time)
4 Organizational Development is basically a _____ term effort for change. (Short / Medium / Long / None of the above)
5 Transformational leadership is _____ in nature. (Responsive / Proactive / Negative / Direction)
6 Job enrichment is a type of _____ motivational factor. (Financial / Non-financial / Positive / Negative)
7 In _____center, the performance of employees is judged by calculating the return on investment. (Cost / Profit / Investment / Production)
8 _____ is the scarcest resource available to an individual as well as an organization. (Change / Time / Conflict / Stress)
9 ____media can create a potential risk of disclosing confidential information. (Political / Social / Employees / Investors)
10 _____ is a part of the coordination concept. (Co – operation / Budget / Communication / Change)
11 The _____ follows a systems approach. (MIS / MBO / MBE / TQM)
12 _____ is the first stage of the change process. (Change / Refreezing / Freezing / Time)

Q.1(B) State whether the following statements are True or False. (Any 10) **(10)**

1 Communication is a two-way process.
2 Job enlargement involves increasing the scope of a job to the worker.
3 MBO is result result-oriented approach.
4 Herzberg's Two-factor theory is also known as the 'content theory" of motivation.
5 'Diversity management' policies represent a good opportunity to develop pleasant and respectful workplaces.
6 The 'Great Man' theory was developed by Max Weber.
7 Planned change does not require change agents.
8 Budgeting ensures that tasks are performed as per the plan.
9 A change initiated by the organization is called proactive change.

BC327106A61A3B85E1439DEDE3E8AD49

10 An information flow shows the relationship between external and internal information flows between an organization.

11 Burns theorized that transforming and transactional leadership were mutually exclusive styles.

12 PERT is used to compute the total time required to complete a project.

Q.2 Answer any two of the following. **(15)**

a Explain the various barriers of communication.

b Discuss briefly the qualities of a good leader.

c What is transactional leadership? Explain in detail.

Q.3 Answer any two of the following. **(15)**

a Co – ordination as 'essence of management'. Give justification.

b What is motivation? Explain its importance.

c Explain the McGregor's theory of X and Y.

Q.4 Answer any two of the following. **(15)**

a Define controlling. Explain the steps in controlling.

b What is the need for managing information?

c Explain the features of ERP.

Q.5 Answer any two of the following. **(15)**

a Explain the challenges of organizational development.

b What are the various tools for effective time management?

c Explain briefly the strategies for conflict management.

Q.6 Write short notes on : (Any Four) **(20)**

a Various styles of leadership

b Maslow's theory of Motivation

c Need of MIS

d Ethical issues in using social media for communication

e Co – operation VS Conciliation

f Causes of change management

****

BC327106A61A3B85E1439DEDE3F8AD49

TYBCom - sem VI

मराठी रूपांतरण

वेळ: ३:०० तास गुण: १००

टीप: 1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्र.१(अ) योग्य शब्दाने रिक्त जागा भरा आणि पुन्हा लिहा. (कोणताही १०) (१०)

१ संघटनेमध्ये _____ ची सुरुवात वरिष्ठ स्तरादवारे करण्यात येते आणि पदानुक्रमाद्वारे कनिष्ठ स्तर त्याचे अनुसरण करते.
(मार्गदर्शन / संघर्ष / वेळ / कौशल्य)

२ _____ द्वारे विवाद न्यायालयाबाहेर सोडवले जाऊ शकतात.
(नियंत्रण / योजना / बजेट / सामंजस्य)

३ _____ प्रणाली पर्यावरणीय घटकांमधील बदलांशी जुळवून घेणारी असणे आवश्यक आहे.(नियंत्रण / ईआरपी / संघर्ष / वेळ)

४ संघटनात्मक विकास हा मुळात बदलासाठी _____ कालीन प्रयत्न आहे.
(लघु/मध्यम/दीर्घ/वरीलपैकी काहीही नाही)

५ परिवर्तनवादी नेतृत्व हे _____ स्वरूपाचे असते
(प्रतिसाद / सक्रिय / नकारात्मक / मार्गदर्शन)

६ कार्य समृद्धीकरण हा एक प्रकारचा _____ प्रेरक घटक आहे.
(आर्थिक / आर्थिकेतर / सकारात्मक / नकारात्मक)

७ _____ केंद्रात, गुंतवणुकीवरील परताव्याची गणना करून कर्मचाऱ्यांच्या कामगिरीचे परीक्षण केले जाते. (खर्च / नफा / गुंतवणूक / उत्पादन)

८ _____ हे एखाद्या व्यक्तीसाठी तसेच संघटनेसाठी उपलब्ध असलेले दुर्मिळ संसाधन आहे. (बदल / वेळ / संघर्ष / तणाव)

९ _____ माध्यमे गोपनीय माहिती उघड करण्याचा संभाव्य धोका निर्माण करू शकतात. (राजकीय / सामाजिक / कर्मचारी / गुंतवणूकदार)

१० _____ हा समन्वय संकल्पनेचा एक भाग आहे.
(सहकार्य / अंदाजपत्रक / संदेशवहन / बदल)

BC327106A61A3B85E1439DEDE3E8AD49

११ _____ हे पद्धती दृष्टिकोनाचे अनुसरण करते.
(एम.आय.एस./एम.बी.ओ./एम.बी.इ./टी.क्यू.एम.)

१२ _____ हा बदल प्रक्रियेचा पहिला टप्पा आहे.
(बदल / रिफ्रीझिंग / फ्रीझिंग / वेळ)

प्र.१(ब) खालील विधाने सत्य की असत्य आहेत ते सांगा. (कोणतेही १०)

१ संदेशवहन ही दुतर्फा प्रक्रिया आहे.

२ कार्य समृद्धीकरण मध्ये कामगारांच्या कामाची व्याप्ती वाढवणे समाविष्ट आहे.

३ एम.बी.ओ. हा परिणामभिमुख दृष्टिकोन आहे.

४ हर्झबर्गच्या दोन घटक सिद्धांताला प्रेरणाचा 'सामग्री (कॉन्टेन्ट) सिद्धांत' म्हणून देखील ओळखले जाते.

५ 'विविधता व्यवस्थापन' धोरणे आनंददायी आणि आदरयुक्त कामाचे स्थान विकसित करण्याची चांगली संधी दर्शवतात.

६ 'ग्रेट मॅन' सिद्धांत मॅक्स वेबरने विकसित केला होता.

७ नियोजित बदलासाठी बदल प्रतिनिधींची आवश्यकता नसते.

८ योजनेनुसार कामे केली जातील याची अंदाजपत्रक खात्री देतो.

९ संघटनेने सुरू केलेल्या बदलाला सक्रिय बदल म्हणतात.

१० माहितीचा प्रवाह एखाद्या संघटनेमधील बाह्य आणि अंतर्गत माहिती प्रवाहांमधील संबंध दर्शवितो.

११ बर्न्सने सिद्धांत मांडला की परिवर्तन आणि व्यवहारात्मक नेतृत्व ही परस्पर अनन्य शैली होती.

१२ पर्ट चा वापर प्रकल्प पूर्ण करण्यासाठी लागणारा एकूण वेळ मोजण्यासाठी केला जातो.

प्र.२ खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या.

अ संदेशवाहनातील विविध अडथळे समजावून सांगा.

ब उत्तम नेत्याच्या गुणांची थोडक्यात चर्चा करा.

क व्यवहार नेतृत्व म्हणजे काय? सविस्तर समजावून सांगा.

BC327106A61A3B85E1439DEDE3F8AD49

प्र. ३ **खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या.** (१५)

अ 'समन्वय हा व्यवस्थापनाचा अर्क आहे'. स्पष्टीकरण द्या.

ब अभिप्रेरण म्हणजे काय? त्याचे महत्त्व समजावून सांगा.

क मॅकग्रेगर यांचा क्ष आणि य सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र. ४ **खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या.** (१५)

अ नियंत्रणाची व्याख्या लिहा. नियंत्रणाच्या पायऱ्या समजावून सांगा.

ब माहिती व्यवस्थापित करण्याची गरज काय आहे?

क ई.आर.पी ची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र. ५ **खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या.** (१५)

अ संघटनात्मक विकासातील आव्हाने स्पष्ट करा.

ब प्रभावी समय व्यवस्थापनासाठी विविध साधने कोणती आहेत?

क संघर्ष व्यवस्थापनाच्या डावपेच थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र. ६ **खालील टीप लिहा: (कोणत्याही चार)** (२०)

अ विविध नेतृत्व शैली

ब मास्लोचा अभिप्रेरणा सिद्धांत

क एम.आय.एस. ची गरज

ड संदेशवहनासाठी सामाजिक माध्यमे वापरताना नैतिक समस्या

इ सहकार्य विरुद्ध सामंज्यस

फ बदल व्यवस्थापनाची कारणे

****

BC327106A61A3B85E1439DEDE3F8AD49

TYBcom Sem-VI

TIME-3 HRS **MARKS-100**

N.B. 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks

Q. No. 1(A) Select the most appropriate answer from the options given below (Any Ten) 10

1. Human Resource Management is a _____ process.
   a) One-Time b) Rare
   c) Continuous d) Rigid

2. _____ is a summary of human qualities required to perform the job effectively.
   a) Job Description b) Job Specification
   c) Job Rotation d) Job Enrichment

3. _____ is a prescribed format of the company to obtain information about every candidate applying for the job.
   a) Application Format b) Application Sheet
   c) Application Book d) Application Blank

4. Under _____ employees are shifted from one department to another department.
   a) Apprenticeship b) Job rotation
   c) Understudy d) Mentoring

5. _____ refers to evaluation of hidden talents and skills of an employee.
   a) Performance Appraisal b) Training
   c) 360 Degree Appraisal d) Potential Appraisal

6. _____ is a set of programs to match an employee's career goals with current and future opportunities in the organisation.
   a) Goals Planning b) Career Planning
   c) Future Planning d) Succession Planning

7. Theory X assumes _____ approach of the managers towards employees.
   a) Traditional b) Professional
   c) General d) Positive

8. Human relations approach has _____ application.
   a) Universal b) Special
   c) General d) Financial

9. _____ is the strength of belief that one's work related efforts will result in completion of task.
   a) Valence b) Instrumentality
   c) Expectancy d) Autonomy

X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4

10. Employee engagement is the _____ commitment the employee has to the organisation and its goals.
    a)Business b) Emotional
    c) Social d) Legal

11. Innovation culture is needed to sustain _____ organisations.
    a) Line b) Learning
    c) Social d) Civil

12. The vision, mission and values set the tone for _____ competencies.
    a) Organisational b) Technical
    c) Functional d) Core

(B) State whether the following statements are True OR False: (Any Ten) 10

1. Human Resource Management includes Human Resource Planning and Human Resource Development.
2. Job Simplification means breaking down the job in small parts.
3. Interview is a one-way communication.
4. Organisational analysis is undertaken in the process of identifying training and development needs.
5. Performance Appraisal may be affected by personal bias of the rater.
6. Succession planning is done for all job positions in the organisation.
7. Leadership is the activity of influencing people to work forcibly in the organisation.
8. Exit interviews are conducted for joining employees.
9. Daniel Pink considers motivation as an operating system.
10. Employee empowerment can be done through strict supervision and control.
11. Human Resource Information facilitates Human resource Planning in organisations.
12. Employee diversities are very prominent in Multinational Firms.

Q.No.2 Answer ANY TWO of the following: 15

a) Discuss the difference between Traditional and Strategic Human Resource Management.
b) What do you mean by Human Resource Planning? Discuss briefly the steps in Human Resource Planning.
c) Explain the various Sources of Recruitment.

Q.No.3 Answer ANY TWO of the following: 15

a) Explain any eight methods of Training and Development.
b) What is Performance Appraisal? Explain the benefits of Performance Appraisal
c) Discuss the need for Career Planning and Development.

X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4

Q.No.4 Answer ANY TWO of the following: **15**

a) Explain Maslow's Need Hierarchy Theory of Motivation.
b) What is an Emotional Quotient? Discuss the factors affecting Emotional Quotient.
c) What is employee grievance? Discuss causes of employee grievances.

Q.No.5 Answer ANY TWO of the following: **15**

a) What are competencies? Explain the classification of competencies
b) Explain the term Employee Engagement. What are the different types of Employee Engagement?
c) Explain the factors affecting work life balance.

Q.No.6 Write short Notes (ANY FOUR) **20**

a) E-Selection
b) Methods of Evaluating Training Effectiveness
c) Employee Welfare Measures
d) Techniques of Counselling
e) Downsizing
f) Attrition

****

X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4

मराठी भाषांतर

ळ: ३ तास गुण : १००

सूचना : १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात

अ) खालील पर्यायांमधून सर्वात योग्य उत्तर निवडा (कोणतेही दहा) १०

१. मानव ससाधन व्यवस्थापन ही _____ प्रक्रिया आहे.
अ. एकदाच करावयाची ब. दुर्मिळ
क. सतत ड. अलवचिक

२. _____ म्हणजे; काम प्रभावीपणे पार पाडण्यासाठी आवश्यक असलेल्या मानवी गुणांचा सार.
अ. कार्य तपशील ब. कार्य विशेषतः
क. कार्य अदलाबदल ड. कार्य समृद्धी

३. नोकरीसाठी अर्ज करणाऱ्या प्रत्येक उमेदवाराची माहिती मिळवण्यासाठी कंपनीचे विहित आराखड्यात मांडलेला नमुना म्हणजे _____ होय.
अ. अर्जाचे स्वरूप ब. अर्जाचे पत्रक
क. अर्जाचा नमुना ड. अर्ज रिक्तता (Application Blank)

४. _____ अंतर्गत कर्मचाऱ्यांना एका विभागातून दुसऱ्या विभागात हलवले जाते.
अ. उमेदवारी(Apprenticeship) ब. कार्य अदल-बदल
क. शिकाऊ उमेदवार ड. मार्गदर्शन (Mentoring)

५. _____ म्हणजे एखाद्या कर्मचाऱ्याच्या छुप्या कलागुणांचे आणि कौशल्यांचे मूल्यमापन करणे होय.
अ. कामगिरी मूल्यांकन ब. प्रशिक्षण
क. 360 अंश मूल्यांकन ड. संभाव्यता मूल्यांकन

६. कर्मचाऱ्याची करिअर विषयक वर्तमान उद्दिष्ट्ये आणि भविष्यातील संधी यांच्याशी जुळू शकणारा संस्थेच्या कार्यक्रमांचा संच म्हणजेच _____ होय.
अ. ध्येय नियोजन ब. करिअर नियोजन
क. भविष्यातील नियोजन ड. उत्तराधिकारी नियोजन

७. सिद्धांत 'क्ष'; व्यवस्थापकाचा कर्मचाऱ्यांविषयीचा _____ दृष्टीकोन विचारात घेतो.
अ. पारंपारिक ब. व्यावसायिक
क. सामान्य ड. सकारात्मक

X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4

८. मानवी संबंधांच्या दृष्टिकोनाचा _____अवलंब होतो..

अ. सार्वत्रिक ब. विशेष

क. सामान्य ड. आर्थिक

९. _____ हे विश्वासाचे सामर्थ्य आहे की एखाद्याच्या कार्याशी संबंधित प्रयत्नांमुळे कार्य पूर्ण होईल.

अ. धारणा (Valence) ब. साधनशुचिता

क. अपेक्षा ड. स्वायत्तता

१०. कर्मचारी प्रतिबद्धता/कार्यमग्नता ही कर्मचाऱ्याची संस्थेशी आणि तिच्या उद्दिष्टांशी असलेली _____वचनबद्धता आहे.

अ. व्यावसायिक ब. भावनिक

क. सामाजिक ड. कायदेशीर

११. _____ संस्था टिकवण्यासाठी नावीन्यपूर्ण संस्कृती आवश्यक आहे.

अ. रेखा ब. शिकणारी/बोध घेणारी

क.सामाजिक ड. नागरी

१२. दृष्टी, ध्येय आणि मूल्ये _____ सक्षमतेचा सुर जुळविण्याचे कार्य करतात.

अ. संस्थात्मक ब. तांत्रिक

क. कार्यात्मक ड. मुख्य/मुलभूत

(ब) खालील विधाने सत्य आहेत की असत्य आहेत हे सांगा: (कोणतेही दहा) १०

१. मानव संसाधन व्यवस्थापनामध्ये मानव संसाधन नियोजन आणि मानव संसाधन विकास यांचा समावेश होतो.

२. कार्य सुलभता म्हणजे कार्याचे छोट्या छोट्या-छोट्या भागांमध्ये विभाजन करणे होय.

३. मुलाखत हा एकतर्फी संवाद आहे.

४. प्रशिक्षण आणि विकासाच्या गरजा ओळखण्याच्या प्रक्रियेत संघटनात्मक विश्लेषण केले जाते.

५. कामगिरी मूल्यमापनावर (Performance Appraisal) रेटरच्या/मुल्यमापकाच्या वैयक्तिक पूर्वाग्रहाचा प्रभाव होऊ शकतो.

६. संस्थेतील सर्व नोकरीच्या पदांसाठी उत्तराधिकारी नियोजन केले जाते.

७. नेतृत्वकार्य म्हणजे संघटनेत जबरदस्तीने काम करण्यासाठी लोकांना प्रभावित करण्याची क्रिया.

८. कर्मचारी कामावर रुजू होतांना एक्झिट मुलाखती घेतल्या जातात.

९. डॅनियल पिंक यांच्या मते प्रेरणा ही एक कार्यप्रणाली आहे.

१०. कडक नियंत्रण आणि सख्त देखरेखीखालीच कर्मचारी सक्षमीकरण केले जाऊ शकते.

११. मानव संसाधनाच्या माहिती मुळे संस्थांमध्ये मानव संसाधन नियोजन सुलभ होते.

१२. बहुराष्ट्रीय कंपन्यांमध्ये कर्मचारी विविधता अतिशय मोठ्या प्रमाणात आढळूनयेते.

X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4

37

प्र. क्र. २ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) पारंपरिक आणि धोरणात्मक मानव संसाधन व्यवस्थापन यातील फरकाची चर्चा करा.

ब) मानव संसाधन नियोजन म्हणजे काय? मानव संसाधन नियोजन प्रक्रियेतील टप्प्यांची थोडक्यात चर्चा करा.

क) भरतीचे विविध स्त्रोत स्पष्ट करा.

प्र. क्र. ३ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) प्रशिक्षण आणि विकासाच्या कोणत्याही आठ पद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) कामगिरीचे मूल्यांकन म्हणजे काय? कामगिरीचे मूल्यांकनाचे विविध फायदे स्पष्ट करा

क) करिअर नियोजन आणि विकासाची गरज; यावर चर्चा करा.

प्र. क्र. ४ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) मास्लोच्या प्रेरणाची आवश्यकता श्रेणीबद्ध सिद्धांत स्पष्ट करा.

ब) भावनिक अंश/भावनांक म्हणजे काय? भावनांकावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

क) कर्मचारी तक्रार म्हणजे आहे? कर्मचारी तक्रारींच्या विविध कारणांची चर्चा करा.

प्र. क्र. ५ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) सक्षमता (Competency) म्हणजे काय? सक्षमतेचे वर्गीकरण स्पष्ट करा

ब) कर्मचारी प्रतिबद्धता/कार्यमग्नता (Engagement) या शब्दाचे स्पष्टीकरण करा. कर्मचारी सहभागाचे (Participation) विविध प्रकार कोणते आहेत?

क) कार्य जीवन संतुलन (Work Life balance) प्रभावित करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र. क्र. ६ थोडक्यात टिप लिहालिहा. २०

अ) ई-निवड

ब) प्रशिक्षणाच्या परिणामकारकतेचे मूल्यांकन करण्याच्या पद्धती

क) कर्मचारी कल्याण उपाय

ड) समुपदेशनाचे तंत्र (Counselling)

ई) आकार कमी करणे (Downsizing)

फ) कर्मचारी घट/कमी होणे (Attrition)

****

X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4

39

TYBCom - Sem - VI

Time: 3 hrs. **Total Marks: 100**

N.B. 1) All questions are compulsory
2) Figures to the right indicate full marks
3) Working notes should form part of your answer
4) Use of simple calculator is allowed

Q.1 A) Select the most appropriate option from the given option and rewrite the sentence. (Any ten) **(10)**

1. Underwriting commission is calculated on _____.
   a) Issue price of shares underwritten b) Net liability value
   c) Marked application value d) Firm underwriting value
2. The exchange difference arising due to import of raw material is transferred to _____.
   a) Purchase A/c b) Trading A/c c) Profit & Loss A/c d) Suppliers A/c
3. In amalgamation as a merger, all the assets and liabilities of the vendor company become the assets and liabilities of _____.
   a) Transferee company b) Vendor company
   c) Holding company d) Subsidiary company
4. Preferential creditors are included in _____.
   a) List E b) List C c) List D d) List B
5. Maximum number of partners in LLP is _____.
   a) 20 b) 50 c) 100 d) No limit
6. In case of shares, underwriting commission cannot exceed _____.
   a) 3% of issue price b) 7.5% of issue price
   c) 5% of issue price d) 2.5% of issue price
7. Designated partner must obtain DPIN from _____.
   a) The Central Government b) The State Government
   c) The ROC d) Registrar of firms
8. In case of compulsory winding up Statement of Affairs is sent to _____.
   a) The Official Liquidator b) The Liquidator
   c) The Government d) The High Court
9. Non-monetary items are valued at _____.
   a) Market price b) Current price c) Historical cost d) Fluctuating price
10. On amalgamation, preliminary expenses in Balance Sheet of Vendor Company are debited to _____.
    a) Realization A/c b) Equity shareholders A/c
    c) Cash A/c d) Preference Shareholders A/c
11. The asset which is not taken under Net Asset Method of calculation of purchase consideration is _____.
    a) Discount on issue of shares b) Loose tools c) Furniture d) Bills Receivable
12. Average rate is the rate which is_____.
    a) On the Balance Sheet date
    b) The mean of the exchange rates
    c) The proportion between two currencies
    d) The rate at which asset could be exchanged

X51Y2E35F5X51Y2E35F5X51Y2E35F5X51Y2E35F5

Q.1 B) State whether the following statements are True or False:- (Any 10) (10)

1. Designated partners are like directors of a company.
2. Debenture interest is to be paid up to the date of winding up.
3. The exchange difference in case of export sale should be transferred to Sales Account.
4. In partial underwriting, only 2 persons underwrite the issue.
5. Inventory is a monetary item.
6. On amalgamation, payment of liquidation expenses does not form part of purchase consideration.
7. Scheme of amalgamation requires approval by 75% of shareholders of every company involved.
8. LLP agreement must specify the contribution of partners.
9. Reporting currency is the Indian rupee used for presentation of financial statements.
10. Underwriting commission is calculated on the face value of shares.
11. Capital reserve or goodwill can arise in pooling of interest method.
12. In compulsory winding up, remuneration of the liquidator is fixed by the court.

Q.2. The Balance Sheets of Rohit Ltd. and Surya Ltd. as at 31st March 2023 are as follows: (20)

Particulars	Rohit Ltd.	Surya Ltd.
I. Equity and Liabilities:		
1) Shareholders' Funds:		
a) Share Capital		
i) Equity Share Capital (Shares of Rs. 10 each)	20,00,000	6,00,000
ii) 9% Preference Share Capital (Shares of Rs. 100 each)	2,00,000	-
iii) 10% Preference Share Capital (Shares of Rs. 100 each)	-	2,00,000
b) Reserve and Surplus:		
General Reserve	2,00,000	1,60,000
2) Non Current Liabilities:		
Bank loan	1,00,000	40,000
3) Current Liabilities:		
Trade Payables	2,60,000	1,60,000
Total	**27,60,000**	**11,60,000**
II) Assets:		
1) Non-current Assets:		
a) Property Plant and Equipment		
Building	7,00,000	2,50,000
Machinery	10,00,000	3,00,000
b) Non Current Investment	-	40,000
c) Other Non Current Assets (Expenses on Issue of Shares)	60,000	20,000
2) Current Assets:		
a) Inventory (Stock)	6,00,000	3,50,000
b) Trade Receivables	4,00,000	2,00,000
Total	**27,60,000**	**11,60,000**

Rohit Ltd; absorbs Surya ltd; on the following terms:

X51Y2E35F5X51Y2E35F5X51Y2E35F5X51Y2E35F5

(41)

i) Building of Surya Ltd. is valued at Rs. 4,00,000 and the Machinery Rs. 3,20,000.
ii) Stock is to be taken at Rs. 3,15,000 and provision for doubtful debts on Debtors is to be created at 7.5%
iii) The holders of 10% Preference Shares are to be paid at 10% Premium, by the issue of 9% Preference Shares of Rohit Ltd. at par.
iv) For the Balance of Purchase consideration for amalgamation, Equity Shareholders of the Surya Ltd. will be issued equity shares at 5% Premium.
You are required to:
a) Calculate Purchase Consideration.
b) Pass Journal entries in the books of Rohit Ltd.
c) Balance Sheet of Rohit Ltd. after absorption as at 31st March 2023.

OR

Q.2 Ankush Ltd. makes a public issue of 5,00,000 shares of Rs.25 each at 20% premium, entire amount is payable with application. Ms. Bhakti, Shraddha and Pooja underwrite whole issue in the ratio of 5:3:2. They have also applied for Firm Underwriting as below:

Ms. Bhakti	-	15,000 shares
Ms. Shraddha	-	15,000 shares
Ms. Pooja	-	24,500 shares

The total subscriptions excluding firm underwriting but including marked applications were 3,60,000 shares.
The marked applications were as under:

Ms. Bhakti	-	82,500 shares
Ms. Shraddha	-	55,000 shares
Ms. Pooja	-	41,000 shares

5% Commission on issue price is allowed to underwriters.
You are required to:
1) Find out the liabilities of individual underwriters assuming benefit of firm underwriting is given.
2) Pass necessary journal entries in the books of Ankush Ltd. **(20)**

Q.3 Mr. Kapil and Mr. Kamlesh decided to convert their firm into LLP. They both were equal partners in a firm. The following is the balance sheet as on 31st March, 2023. **(20)**

Liabilities		Amount ₹	Assets	Amount ₹
Capital A/c:			Building	1,02,000
Kapil	1,20,000		Machinery	63,000
Kamlesh	1,20,000	2,40,000	Motor Car	37,000
General Reserve		20,000	Debtors	55,000
Creditors		12,000	Bills Receivable	40,000
Bills payable		18,000	Stock	5,000
Bank overdraft		16,000	Prepaid Expenses	4,000
		3,06,000		3,06,000

Following are the terms and conditions of conversion agreed upon by the partners:

X51Y2E35F5X51Y2E35F5X51Y2E35F5X51Y2E35F5

1. Building and stock took over by Mr. Kamlesh at ₹ 1,00,000 and ₹ 4,000 respectively. All other assets were taken over by LLP. Goodwill of ₹ 25,000 was also paid.
2. Mr. Kapil agreed to settle bills payable and other liabilities were taken over by LLP.
3. Mr. Kapil and Mr. Kamlesh contributed ₹ 3,00,000 each in LLP.
4. The Purchase consideration was settled in cash.

Prepare:

1. Statement of Purchase Consideration.
2. Realisation A/c.
3. Partner's Capital A/c.
4. LLP A/c.
5. Cash A/c.
6. Pass Journal Entries in the Books of LLP.

OR

Q.3 A) On 21st January 2022, Shubhman Ltd. exported goods worth $ 1,00,000 to Miami Ltd USA when the exchange rate was 1 US $ = ₹ 74.00. The amount was received in four installments as under: **(10)**

Date	Installment (US $)	Rate of Exchange
25/01/2022	25,000	₹ 76.25
12/02/2022	25,000	₹ 73.25
05/03/2022	25,000	₹ 75.50
30/03/2022	25,000	₹ 78.50

Pass Journal Entries in the books of Shubhman Ltd. for the year ended 31st March, 2022.

Q.3 B) Following data is furnished by Aslanka & Co; which goes in to voluntary liquidation on 1st January 2024, you are required to prepare the liquidators final statement of Account. (10)

i) Assets Realised Rs. 20,00,000
ii) Preferential Creditors to be paid Rs. 1,90,000
iii) Other Unsecured Creditors Rs. 10,00,000
iv) 12% Preference Share Capital Rs. 8,00,000
v) 10,000 Equity Shares of Rs. 100 each Rs. 80 Paid up
vi) 16,000 Equity Shares of Rs. 100 each Rs. 50 paid up
vii) Liquidators Remuneration is Rs. 22,000

X51Y2E35F5X51Y2E35F5X51Y2E35F5X51Y2E35F5

Q.4 Virat Ltd. purchased goods worth US $ 60,000 from Adi Traders of Boston on 1st July, 2021 **(20)**

The payments were made as under:

On 12th August, 2021	-	$ 15,000
On 27th September, 2021	-	$ 10,000
On 09th November, 2021	-	$ 5,000
On 13th December, 2021	-	$ 8,000
On 10th March, 2022	-	$ 6,000
On 25th April, 2022	-	$ 10,000
On 17th May, 2022	-	$ 6,000

The exchange rate for 1 US $ during the transaction period was as follows:

1st July, 2021	-	₹ 75.00
12th August, 2021	-	₹ 72.50
27th September, 2021	-	₹ 76.25
09th November, 2021	-	₹ 75.00
13th December, 2021	-	₹ 73.75
10th March, 2022	-	₹ 76.00
31st March, 2022	-	₹ 75.50
25th April, 2022	-	₹ 76.50
17th May, 2022	-	₹ 77.00

Virat Ltd. closes its books on 31st March every year.

Pass Journal entries and prepare Foreign Exchange Fluctuation A/c in the books of Virat Ltd.

OR

Q.4 A) Following is the Balance Sheet of David Ltd. as on 31st March, 2023. **(10)**

Balance Sheet

Liabilities	₹	Assets	₹
16,000, 10% Preference Shares of ₹ 100 each fully paid	16,00,000	Land & Building	26,00,000
		Furniture	10,00,000
32,000, Equity Shares of ₹ 100 each fully paid	32,00,000	Stock	17,00,000
		Debtors	14,00,000
9% Debentures	12,00,000	Bank	3,00,000
Creditors	14,00,000	Profit & Loss A/c	6,00,000
Outstanding Salaries	2,00,000		
	76,00,000		**76,00,000**

Due to mismanagement and heavy losses, David Ltd. decided to go for voluntary liquidation on 1st April, 2023.

1. The liquidator realized the assets as follows:

Land & Building	₹ 24,00,000
Furniture	₹ 4,00,000
Stock	₹ 11,00,000
Debtors	₹ 8,00,000

2. Preference dividend was in arrears for last 2 years and to be settled.
3. Debentures were settled on 30th June, 2023.
4. The expenses of liquidation amounted to ₹ 42,000 and the remuneration fixed to liquidator was 3% on amount of assets realized.

Prepare Liquidator's Final Statement of Account.

X51Y2E35F5X51Y2E35F5X51Y2E35F5X51Y2E35F5

Q.4 B) Following is the Balance Sheet of Cummins Ltd; as on 31st March 2023 (10)

Liabilities	Amount Rs.	Assets	Amount Rs.
Equity Shares of Rs. 100 each	15,00,000	Building	6,90,000
General Reserve	2,03,000	Plant & Machinery	4,35,000
Bank Loan	3,75,000	Stock	4,91,000
Sundry Creditors	1,42,000	Sundry Debtors	3,26,000
		Profit & loss a/c	2,78,000
Total	**22,20,000**	**Total**	**22,20,000**

On the above date Sunrisers Ltd; is formed to take over the business of Cummins ltd; on the following terms and conditions:

1) All assets and liabilities were taken over at book value except the Building and Plant & Machinery. Building is valued at Rs. 10,00,000 and Plant & Machinery at Rs. 4,00,000.

2) Entire Purchase Consideration is discharged in Equity Shares of Rs. 100 each, issued at par.

You are required:

a) Calculate Purchase Consideration and b) Prepare Realisation account and Equity Shareholders a/c to close the books of Cummins ltd;

Q.5 A) What is Amalgamation? Explain the types of Amalgamation as per AS-14. **(10)**

Q.5 B) Explain the Procedure of Calculation of Net liability of the Underwriters. **(10)**

OR

Q.5 Write Short Notes (Any Four) **(20)**

a) Need for conversion of foreign currency transactions.

b) Preferential Creditors.

c) Statement of Affairs.

d) Designated Partners.

e) Monetary and Non- monetary items.

f) Limited Liability Partnership (LLP).

****

X51Y2E35F5X51Y2E35F5X51Y2E35F5X51Y2E35F5

Paper / Subject Code: 83014 / Commerce VI

TYBCOM — Sem VI

Duration: 3 hours Total marks: 100

N.B. 1. All questions are compulsory.

2. Figures to the right indicate full marks.

Q.1 (A) Select the most appropriate answer from the options given below: (Any Ten) 10

1. _____ is a process of estimating future manpower needs of an organization.
   a) Human Resource Accounting b) Human Resource Planning
   c) Human Resource Development d) Placement

2. _____ is a summary of human qualities required to perform the job effectively.
   a) Job Description b) Job Specification
   c) Job Rotation d) Job Enrichment

3. _____ is a prescribed format of the company to obtain information about every candidate applying for the job.
   a) Application Format b) Application Sheet
   c) Application Form d) Application Blank

4. _____ method of Performance Appraisal is conducted by various parties.
   a) Role Analysis b) Check List
   c) Management by Objectives d) 360 Degree Appraisal

5. Under _____ employees are shifted from one department to another department.
   a) Apprenticeship b) Job rotation
   c) Understudy d) Mentoring

6. _____ is a process of making arrangement to fill up the key organisation positions.
   a) Career Planning b) Succession Planning
   c) Counselling d) Mentoring

7. _____ is the activity of influencing people to strive willingly for group objectives.
   a) Motivation b) Leadership
   c) Communication d) Directing

8. Need Hierarchy theory of Motivation is given by _____.
   a) McGregor b) Maslow
   c) Pink d) Vroom

9. ____ is an element of employee welfare
   a. Mediclaim insurance b. Increment
   c. Bonus d. Salary

10. Employee engagement is the _____ commitment the employee has to the organization and its goals.
   a) Business b) Emotional
   c) Social d) Legal

11. Innovation culture is the work _____ that managers encourage to nurture and develop to generate innovative ideas.
   a) Rules b) environment
   c) Ethics d) customs

12. _____ is one of the reasons for employee absenteeism.
   a) Optimum workload b) Reduced stress
   c) High motivation d) Personal or family problems

7A46C254D1EE8C04B9EF61CAE28BEAF3

Q.1 (B) State whether the following statements are True OR False: (Any Ten) 10

1. Human Resource Management involves only motivating the employees to perform effectively.
2. Human Resource Planning is a one-time activity.
3. Promotion and transfer are external sources of Recruitment.
4. Under apprenticeship training, recruits work under senior employees to learn functions of the job.
5. Performance appraisal may be affected by personal bias of the rater.
6. Counsellor acts as a guide rather than as a coach in training subordinates.
7. Human relations lead to ineffective motivation of individuals in a given situation.
8. Welfare facilities are compulsory in all Organisations.
9. Spiritual quotient includes honesty, integrity and ethical values of employees.
10. HRIS facilitates Human Resource Planning.
11. Work overloads affects work life balance.
12. Gen Y employees are children born to baby boomers.

Q.2 Answer ANY TWO of the following: 1

a) Define Human Resource Management. Discuss its functions.

b) What do you mean by Human Resource Planning? Discuss briefly the steps in Human Resource Planning.

c) Explain the various Sources of Recruitment.

Q.3 Answer ANY TWO of the following: 1

a) Explain the scope of Human Resource Development.

b) What is performance appraisal? Explain benefits of performance appraisal?

c) Discuss the need for Career Planning and Development

Q.4 Answer ANY TWO of the following: 15

a) What is Human Relations? Explain its significance.

b) What is an Emotional Quotient? Discuss the factors affecting Emotional Quotient

c) What is employee grievance? Discuss causes of employee grievances.

Q.5 Answer ANY TWO of the following: 15

a) What are competencies? Explain the classification of competencies

b) Discuss the various patterns of employment in modern times.

c) Explain factors leading to absenteeism in organizations.

Q.6 Write short Notes (ANY FOUR) 20

a) Strategic Human Resource Management

b) Employee Health and Safety Measures

c) Theory X and Theory Y

d) Mentoring

e) Innovative Organisation

f) Downsizing

****

7A46C254D1EE8C04B9EF61CAE28BFAF3

वेळ-3 तास गुण-100

सूचना. 1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत

2. उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात

प्रश्न क्रमांक १ (अ) खालील पर्यायांमधून सर्वात योग्य उत्तर निवडा (कोणतेही दहा) 10

1. _____ ही संस्थेच्या भविष्यातील मनुष्यबळाच्या गरजांचा अंदाज घेण्याची प्रक्रिया आहे.
अ) मानव ससाधन लेखा ब) मानव संसाधन नियोजन क) मानव संसाधन विकास ड) नियुक्ती

2. _____ म्हणजे प्रभावीपणे काम करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या मानवी गुणांचा सारांश होय.
अ) कामाचे वर्णन ब) कामाचा तपशील क) कार्य अदलाबदल ड) कार्य समृद्धीकरण

3._____ म्हणजे नोकरीसाठी अर्ज करणारा प्रत्येक उमेदवाराची माहिती मिळवण्यासाठी कंपनीचा विहित स्वरूपातील आराखडा होय.
अ) अर्जाचे स्वरूप ब) अर्जाचे पत्रक क) अर्जाचा नमुना ड) रिक्त अर्ज

4._____ म्हणजे विविध घटकांद्वारे कामगिरीचे मुल्यांकन करण्याची पद्धत होय.
अ) भूमिका विश्लेषण ब) सूची तपासणी क) उद्दिष्टांनुसार व्यवस्थापन ड) 360 अंश मूल्यांकन

5._____ अंतर्गत कर्मचाऱ्यांना एका विभागातून दुसऱ्या विभागात हलवणे होय.
अ) अप्रेंटिसशिप ब) कार्य अदलाबदल क) अभ्यास देखरेख ड) मार्गदर्शन

6. संस्थेतील महत्वाची पदे भरण्यासाठी केलेल्या सोयीच्या प्रक्रियेस _____ म्हणतात
अ) कारकीर्द नियोजन ब) वारसाधीकारी नियोजन क) समुपदेशन ड) मार्गदर्शन

7. सामुहिक उद्दिष्टांसाठी स्वेच्छेने लोकांना प्रयत्न करण्यासाठी प्रभावित करण्याची क्रिया म्हणजेच ___ होय.
अ) प्रेरणा ब) नेतृत्व क) संप्रेषण ड) दिग्दर्शन

8. अभिप्रेरणेचा, गरजा श्रेणी सिद्धांत_____ यांनी दिला आहे.
अ) मास्लो ब) मेकग्रेगर क) पिंक ड) व्रूम

9._____हा कर्मचारी कल्याणाचा घटक आहे.
अ)वैद्यकीय विमा ब) वाढ क) बोनस ड) पगार

7A46C254D1EE8C04B9EF61CAE28BFAF3

10. कर्मचाऱ्यांची प्रतिबद्धता/कार्यमग्नता म्हणजे, संस्था आणि तिची उद्दिष्टे यांच्या प्रती__ वचनबद्धता होय.

अ) व्यवसाय ब) भावनिक क) सामाजिक ड) कायदेशीर

11. नाविन्य संस्कृती हे काम -------आहे, ज्याचे पालनपोषण आणि विकास करण्यासाठी नाविन्यपूर्ण कल्पना निर्माण करण्यासाठी. व्यवस्थापक प्रोत्साहित करतात

अ) नियम ब) पर्यावरण क) नैतिकता ड) रीतिरिवाज

12. कर्मचारी गैरहजर राहण्याचे _____ हे एक कारण आहे.

अ) योग्य प्रमाणात कार्यभार ब) कमी झालेला ताण क) उच्च प्रेरणा ड) वैयक्तिक किंवा कौटुंबिक समस्या

प्र. क्र. 1(ब) खालील विधाने चुक की बरोबर ते सांगा. (कोणतेही दहा)

१. मानव संसाधन व्यवस्थापनामध्ये केवळ कर्मचाऱ्यांना प्रभावीपणे कामगिरी करण्यास प्रवृत्त करणे समाविष्ट असते

2. मानव संसाधन नियोजन ही एक वेळची क्रिया आहे.

3. पदोन्नती आणि बदली हे भरतीचे बाह्य स्रोत आहेत.

4. शिकाऊ प्रशिक्षणा अंतर्गत, नव्याने भरती झालेले वरिष्ठ कर्मचाऱ्यांच्या हाताखाली कामे शिकतात.

5. मुल्यांकन कर्त्याच्या वैयक्तिक पूर्वाग्रहामुळे कामगिरीचे मूल्यांकन प्रभावित होऊ शकते.

6. समुपदेशक प्रशिक्षण अधीनस्थांकडे प्रशिक्षक म्हणून न पाहता त्यांचे मार्गदर्शक म्हणून काम करतात

7. मानवी संबंधांना प्राप्त परिस्थितीत व्यक्तींना प्रेरणा देण्याच्या दृष्टीने अप्रभावी ठरतात.

8. कल्याणाच्या सोयी सर्व संस्थांमध्ये अनिवार्य असतात.

9. आध्यात्मिक गुणांका (SQ) अंतर्गत प्रामाणिकपणा, सचोटी आणि कर्मचाऱ्यांची नैतिक मूल्ये यांचा समावेश होतो

10. HRIS मानव संसाधन नियोजनात युपयोगी ठरते.

11. कामाच्या अतिरीक्त भारामुळे काम व आयुष्य यांच्या संतुलनावर परिणाम होतो.

12. Y-पिढी कर्मचारी हे बेबी बुमर्सना झालेली मुले आहेत.

प्रश्न क्र. 2 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

अ) मानव संसाधन व्यवस्थापना ची व्याख्या सांगा. मानव संसाधन व्यवस्थापन कार्यांची चर्चा करा.

ब) मानव संसाधन नियोजन म्हणजे काय? मानव संसाधन नियोजन प्रक्रियेच्या टप्प्यांची थोडक्यात चर्चा करा

क) कर्मचारी भरतीचे विविध स्रोत स्पष्ट करा.

7A46C254D1EE8C04B9EF61CAE28BFAF3

प्र. क्र. ३ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. २०

अ) मानव संसाधन विकासाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) कामगिरी मूल्यांकन म्हणजे काय? कामगिरी मूल्यांकनाचे फायदे सांगा.

क) करिअर नियोजन आणि विकास योजनेच्या गरजा यावर चर्चा करा.

प्र. क्र. ४ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. २०

अ) मानवी संबंध म्हणजे काय? त्याचे महत्त्व समजावून सांगा.

ब) भावनिक गुणांक म्हणजे काय? भावनिक गुणांकावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

क) कर्मचाऱ्यांची तक्रार म्हणजे काय? कर्मचाऱ्यांच्या तक्रारींच्या कारणांवर चर्चा करा.

प्र. क्र. ५ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. २०

अ) क्षमता म्हणजे काय? क्षमतांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा

ब) आधुनिक काळातील रोजगाराच्या विविध पद्धतींची चर्चा करा.

क) संस्थांमध्ये अनुपस्थितीस जबाबदार असणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.क्र.६ थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) २०

अ) धोरणात्मक मानव संसाधन व्यवस्थापन

ब) कर्मचारी आरोग्य आणि सुरक्षिततेचे उपाय

क) सिद्धांत X आणि सिद्धांत Y

ड) मार्गदर्शन

ई) नाविन्यता संस्था

फ) आकार कमी करणे (Downsizing)

****

7A46C254D1EE8C04B9EF61CAE28BFAF3

Paper / Subject Code: 83014 / Commerce VI

TYBCom sem -VI

03/43 remaining

TIME-3 HRS **MARKS-100**

N.B. 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks

Q. No. 1(A) Select the most appropriate answer from the options given below (Any Ten) 10

1. Human Resource Management is a _____ process.

a) One-Time b) Rare
c) Continuous d) Rigid

2. _____ is a summary of human qualities required to perform the job effectively.

a) Job Description b) Job Specification
c) Job Rotation d) Job Enrichment

3. _____ is a prescribed format of the company to obtain information about every candidate applying for the job.

a) Application Format b) Application Sheet
c) Application Book d) Application Blank

4. Under _____ employees are shifted from one department to another department.

a) Apprenticeship b) Job rotation
c) Understudy d) Mentoring

5. _____ refers to evaluation of hidden talents and skills of an employee.

a) Performance Appraisal b) Training
c) 360 Degree Appraisal d) Potential Appraisal

6. _____ is a set of programs to match an employee's career goals with current and future opportunities in the organisation.

a) Goals Planning b) Career Planning
c) Future Planning d) Succession Planning

7. Theory X assumes _____ approach of the managers towards employees.

a) Traditional b) Professional
c) General d) Positive

8. Human relations approach has _____ application.

a) Universal b) Special
c) General d) Financial

9. _____ is the strength of belief that one's work related efforts will result in completion of task.

a) Valence b) Instrumentality
c) Expectancy d) Autonomy

X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4

10. Employee engagement is the _____ commitment the employee has to the organisation and its goals.
    a)Business b) Emotional
    c) Social d) Legal

11. Innovation culture is needed to sustain _____ organisations.
    a) Line b) Learning
    c) Social d) Civil

12. The vision, mission and values set the tone for _____ competencies.
    a) Organisational b) Technical
    c) Functional d) Core

(B) State whether the following statements are True OR False: (Any Ten) 10

1. Human Resource Management includes Human Resource Planning and Human Resource Development.
2. Job Simplification means breaking down the job in small parts.
3. Interview is a one-way communication.
4. Organisational analysis is undertaken in the process of identifying training and development needs.
5. Performance Appraisal may be affected by personal bias of the rater.
6. Succession planning is done for all job positions in the organisation.
7. Leadership is the activity of influencing people to work forcibly in the organisation.
8. Exit interviews are conducted for joining employees.
9. Daniel Pink considers motivation as an operating system.
10. Employee empowerment can be done through strict supervision and control.
11. Human Resource Information facilitates Human resource Planning in organisations.
12. Employee diversities are very prominent in Multinational Firms.

Q.No.2 Answer ANY TWO of the following: 15

a) Discuss the difference between Traditional and Strategic Human Resource Management.
b) What do you mean by Human Resource Planning? Discuss briefly the steps in Human Resource Planning.
c) Explain the various Sources of Recruitment.

Q.No.3 Answer ANY TWO of the following: 15

a) Explain any eight methods of Training and Development.
b) What is Performance Appraisal? Explain the benefits of Performance Appraisal
c) Discuss the need for Career Planning and Development.

X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4

53

Q.No.4 Answer ANY TWO of the following: **15**

a) Explain Maslow's Need Hierarchy Theory of Motivation.

b) What is an Emotional Quotient? Discuss the factors affecting Emotional Quotient.

c) What is employee grievance? Discuss causes of employee grievances.

Q.No.5 Answer ANY TWO of the following: **15**

a) What are competencies? Explain the classification of competencies

b) Explain the term Employee Engagement. What are the different types of Employee Engagement?

c) Explain the factors affecting work life balance.

Q.No.6 Write short Notes (ANY FOUR) **20**

a) E-Selection

b) Methods of Evaluating Training Effectiveness

c) Employee Welfare Measures

d) Techniques of Counselling

e) Downsizing

f) Attrition

****

X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4

55

मराठी भाषांतर

वेळ: ३ तास गुण : १००

सूचना : १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात

अ) खालील पर्यायांमधून सर्वात योग्य उत्तर निवडा (कोणतेही दहा) १०

१. मानव संसाधन व्यवस्थापन ही _____ प्रक्रिया आहे.
अ. एकदाच करावयाची ब. दुर्मिळ
क. सतत ड. अलवचिक

२. _____. म्हणजे; काम प्रभावीपणे पार पाडण्यासाठी आवश्यक असलेल्या मानवी गुणांचा सार.
अ. कार्य तपशील ब. कार्य विशेषतः
क. कार्य अदलाबदल ड. कार्य समृद्धी

३. नोकरीसाठी अर्ज करणाऱ्या प्रत्येक उमेदवाराची माहिती मिळवण्यासाठी कंपनीचे विहित आराखड्यात मांडलेला नमुना म्हणजे _____ होय.
अ. अर्जाचे स्वरूप ब. अर्जाचे पत्रक
क. अर्जाचा नमुना ड. अर्ज रिक्तता (Application Blank)

४. _____ अंतर्गत कर्मचाऱ्यांना एका विभागातून दुसऱ्या विभागात हलवले जाते.
अ. उमेदवारी(Apprenticeship) ब. कार्य अदल-बदल
क. शिकाऊ उमेदवार ड. मार्गदर्शन (Mentoring)

५. _____. म्हणजे एखाद्या कर्मचाऱ्याच्या छुप्या कलागुणांचे आणि कौशल्यांचे मूल्यमापन करणे होय.
अ. कामगिरी मूल्यांकन ब. प्रशिक्षण
क. 360 अंश मूल्यांकन ड. संभाव्यता मूल्यांकन

६. कर्मचाऱ्याची करिअर विषयक वर्तमान उद्दिष्ट्ये आणि भविष्यातील संधी यांच्याशी जुळू शकणारा संस्थेच्या कार्यक्रमांचा संच म्हणजेच _____ होय.
अ. ध्येय नियोजन ब. करिअर नियोजन
क. भविष्यातील नियोजन ड. उत्तराधिकारी नियोजन

७. सिद्धांत 'क्ष'; व्यवस्थापकाचा कर्मचाऱ्यांविषयीचा _____ दृष्टीकोन विचारात घेतो.
अ. पारंपारिक ब. व्यावसायिक
क. सामान्य ड. सकारात्मक

X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4

८. मानवी संबंधांच्या दृष्टिकोनाचा _____ अवलंब होतो..

अ. सार्वत्रिक ब. विशेष

क. सामान्य ड. आर्थिक

९. _____ हे विश्वासाचे सामर्थ्य आहे की एखाद्याच्या कार्याशी संबंधित प्रयत्नांमुळे कार्य पूर्ण होईल.

अ. धारणा (Valence) ब. साधनशुचिता

क. अपेक्षा ड. स्वायत्तता

१०. कर्मचारी प्रतिबद्धता/कार्यमग्नता ही कर्मचाऱ्याची संस्थेशी आणि तिच्या उद्दिष्टांशी असलेली _____वचनबद्धता आहे.

अ. व्यावसायिक ब. भावनिक

क. सामाजिक ड. कायदेशीर

११. _____ संस्था टिकवण्यासाठी नावीन्यपूर्ण संस्कृती आवश्यक आहे.

अ. रेखा ब. शिकणारी/बोध घेणारी

क.सामाजिक ड. नागरी

१२. दृष्टी, ध्येय आणि मूल्ये _____ सक्षमतेचा सुर जुळविण्याचे कार्य करतात.

अ. संस्थात्मक ब. तांत्रिक

क. कार्यात्मक ड. मुख्य/मुलभूत

(ब) खालील विधाने सत्य आहेत की असत्य आहेत हे सांगा: (कोणतेही दहा) १०

१. मानव संसाधन व्यवस्थापनामध्ये मानव संसाधन नियोजन आणि मानव संसाधन विकास यांचा समावेश होतो.

२. कार्य सुलभता म्हणजे कार्याचे छोट्या छोट्या-छोट्या भागांमध्ये विभाजन करणे होय.

३. मुलाखत हा एकतर्फी संवाद आहे.

४. प्रशिक्षण आणि विकासाच्या गरजा ओळखण्याच्या प्रक्रियेत संघटनात्मक विश्लेषण केले जाते.

५. कामगिरी मूल्यमापनावर (Performance Appraisal) रेटरच्या/मुल्यमापकाच्या वैयक्तिक पूर्वाग्रहाचा प्रभाव होऊ शकतो.

६. संस्थेतील सर्व नोकरीच्या पदांसाठी उत्तराधिकारी नियोजन केले जाते.

७. नेतृत्वकार्य म्हणजे संघटनेत जबरदस्तीने काम करण्यासाठी लोकांना प्रभावित करण्याची क्रिया.

८. कर्मचारी कामावर रुजू होतांना एक्झिट मुलाखती घेतल्या जातात.

९. डॅनियल पिंक यांच्या मते प्रेरणा ही एक कार्यप्रणाली आहे.

१०. कडक नियंत्रण आणि सख्त देखरेखीखालीच कर्मचारी सक्षमीकरण केले जाऊ शकते.

११. मानव संसाधनाच्या माहिती मुळे संस्थांमध्ये मानव संसाधन नियोजन सुलभ होते.

१२. बहुराष्ट्रीय कंपन्यांमध्ये कर्मचारी विविधता अतिशय मोठ्या प्रमाणात आढळूनयेते.

X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4

(57)

प्र. क्र. २ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) पारंपारिक आणि धोरणात्मक मानव संसाधन व्यवस्थापन यातील फरकाची चर्चा करा.

ब) मानव संसाधन नियोजन म्हणजे काय? मानव संसाधन नियोजन प्रक्रियेतील टप्प्यांची थोडक्यात चर्चा करा.

क) भरतीचे विविध स्त्रोत स्पष्ट करा.

प्र. क्र. ३ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) प्रशिक्षण आणि विकासाच्या कोणत्याही आठ पद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) कामगिरीचे मूल्यांकन म्हणजे काय? कामगिरीचे मूल्यांकनाचे विविध फायदे स्पष्ट करा

क) करिअर नियोजन आणि विकासाची गरज; यावर चर्चा करा.

प्र. क्र. ४ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) मास्लोच्या प्रेरणाची आवश्यकता श्रेणीबद्ध सिद्धांत स्पष्ट करा.

ब) भावनिक अंश/भावनांक म्हणजे काय? भावनांकावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

क) कर्मचारी तक्रार म्हणजे आहे? कर्मचारी तक्रारींच्या विविध कारणांची चर्चा करा.

प्र. क्र. ५ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) सक्षमता (Competency) म्हणजे काय? सक्षमतेचे वर्गीकरण स्पष्ट करा

ब) कर्मचारी प्रतिबद्धता/कार्यमग्नता (Engagement) या शब्दाचे स्पष्टीकरण करा. कर्मचारी सहभागाचे (Participation) विविध प्रकार कोणते आहेत?

क) कार्य जीवन संतुलन (Work Life balance) प्रभावित करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र. क्र. ६ थोडक्यात टिप लिहालिहा. २०

अ) ई-निवड

ब) प्रशिक्षणाच्या परिणामकारकतेचे मूल्यांकन करण्याच्या पद्धती

क) कर्मचारी कल्याण उपाय

ड) समुपदेशनाचे तंत्र (Counselling)

ई) आकार कमी करणे (Downsizing)

फ) कर्मचारी घट/कमी होणे (Attrition)

****

X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4X51YE814B4

59

TYBCom - Business economics VI - Sem VI

Marks: 100

N.B. 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks
3. Draw a neat diagram wherever necessary

Q1 A. Choose the correct answer and rewrite the statement (Any Ten) 10

1 According to Ricardo, international trade is beneficial under ----------
A. absolute cost
B. comparative cost
C. equal difference in cost
D. production cost

2. According to Heckscher-ohlin theory, product price depends on _____.
A. factor intensity
B. factor abundance
C. Both factor intensity and factor abundance
D. advertisement

3. Reciprocal demand is _____
A. mutual demand of two countries to each other's goods
B. imports only
C. price of exports and imports
D. mutual supply

4. Commercial policy is also refer as _____
A. Trade policy
B. Fiscal policy
C. Monetary Policy
D. Disinvestment Policy Answer 1

5. Protectionist policy helps to .....
A. Encourages international specialization
B. Promotes global production
C. Prevent dumping
D. Reduces government intervention in trade

6. Brexit is the shortened name given to _____.
A. Britain's exit from EU
B. Britain's exit from ASEAN
C. Britain's exit from NAFTA
D. Britain's exit from WTO

7. BOP uses the _____ system of book-keeping or accounting.
A. Single Entry
B. Double Entry
C. Cash Basis
D. Accrual Basis

8. WTO was established on _____.
A. January 1, 1995
B. January 1, 2005
C. January 1, 2015
D. January 1, 2020

41D9578A49F00048714F6B3A0919B0D3

9. TRIMS covers
   A. Foreign investment
   B. Foreign Aid
   C. Services
   D. Goods

10. Foreign exchange market is a place where _____
   A. only foreigners purchase the required currency
   B. exchange of services take place
   C. various national currencies are purchased and sold
   D. local goods can be exchanged with foreign goods

11. Spot exchange rate is the _____
   A. Current exchange rate determined by the market forces of demand and supply of foreign exchange
   B. Current exchange rate determined by the market forces of demand and supply of goods only
   C. Future exchange rate determined by the market forces of demand and supply of services only
   D. Future exchange rate determined by the market forces of demand and supply of foreign exchange

12. Flexible exchange rate system is also known as _____
   A. Pegging exchange rate system
   B. Floating exchange rate system
   C. Dirty Float
   D. Fixed exchange rate system

Q.1. B) State whether the following statements are TRUE or False (Any 10) **10**

1. International trade deals with trade within the country.
2. Factor endowment theory of international trade was developed by Heckscher-Ohlin.
3. An offer curve is differs from both usual demand and supply curves.
4. Protectionist policy encourages international specialization.
5. Tariff redistributes income in favour of Domestic producers.
6. The Euro is the single currency of the European Union.
7. Devaluation results in cheaper imports.
8. The supreme authority of WTO is Dispute Settlement Body.
9. GATS covers Trade in Services.
10. The relationship between demand for foreign exchange and the exchange rate is inverse.
11. Purchasing Power Parity Theory was propounded by David Ricardo.
12. The acronym FEMA stands for Foreign Exchange Monitoring Act.

41D95[illegible]8A491D00487141E6B3A0919B0D3

Q2. Answer any two of the following **15**

A. Explain Ricardo's Theory of International Trade

B. Discuss the concepts of factor intensity and factor abundance presented in H-O theory of international trade.

C. What is terms of trade? Discuss the factors determining Terms of Trade

Q3. Answer any two of the following. **15**

A. What is free trade? Explain the arguments for free trade

B. What are the effects of tariff? Discuss.

C. Explain the different types of international economic integration.

Q4. Answer any two of the following. **15**

A. Balance of payment always balances. Discuss.

B. Explain the monetary measures to correct disequilibrium in the Balance of Payments.

C. Write a note on recent developments in TRIPs.

Q5. Answer any two of the following. **15**

A. What are the functions of foreign exchange market? Explain.

B. Discuss the Purchasing Power Parity theory of determining rate of exchange.

C. Discuss the role of central bank in foreign exchange market.

Q6. Write short notes on any four of the following. **20**

A. Limitations of Heckscher-Ohlin theory of international trade.

B. Gains from trade.

C. Non-tariff barriers

D. Causes of disequilibrium in balance of payments

E. Recent developments in TRIMs

F. Determination of equilibrium rate of exchange.

41D957'8A49ED0048714F6B3A0919B0D3

वेळ : ३ तास गुण : १००

सूचना: 1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3. आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्रश्न. 1. अ) पुढील योग्य उत्तरे निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. (कोणतेही दहा) 10

1. रिकार्डोच्या मते ---------- अंतर्गत आंतरराष्ट्रीय व्यापार फायदेशीर आहे.
   अ परिपूर्ण खर्च ब तुलनात्मक खर्च
   क खर्चात समान फरक ड उत्पादन खर्च
2. हेक्स्चर ओहलीन सिद्धांतानुसार उत्पादनाची किंमत ---------- वर अवलंबून असते.
   अ घटक तीव्रता ब घटक विपुलता
   क दोन्ही घटक तीव्रता आणि विपुलता ड जाहिरात
3. परस्पर मागणी --------- आहे
   अ दोन्ही देशांची एकमेकांच्या वस्तूंची परस्पर मागणी ब फक्त आयात
   क आयात आणि निर्यातीची किंमत ड परस्पर पुरवठा
4. व्यापार धोरणाला असेही ---------- म्हणतात.
   अ व्यापार धोरण ब वित्तीय धोरण
   क चलन विषयक धोरण ड निर्गुतवणूक धोरण
5. संरक्षणात्मक व्यापार धोरण ---------- मदत करते.
   अ आंतरराष्ट्रीय विशेषीकरणाला प्रोत्साहन ब जागतिक उत्पादनाला प्रोत्साहन
   क अवपुंजन नियंत्रण ड व्यापारातील सरकारी हस्तक्षेप कमीकरण्यास
6. ब्रेक्झिट हे ---------- ला दिलेले एक नाव आहे.
   अ ब्रिटनची युरोपियन युनियन मधून बाहेर पडणे ब ब्रिटन नाफ्ता मधून बाहेर पडणे
   क ब्रिटन आशिया मधून बाहेर पडणे ड ब्रिटन डब्ल्यूटीओ मधून बाहेर पडणे
7. व्यवहार शेष हिशोब ठेवण्यासाठी ---------- प्रणाली वापरते.
   अ सिंगल एन्ट्री ब दुहेरी प्रवेश पद्धत
   क रोख आधार पद्धत ड जमा आधार पद्धत
8. डब्ल्यू. टी. ओ. ची स्थापना ---------- रोजी झाली.
   अ 1 जानेवारी 1995 ब 1 जानेवारी 2005
   क 1 जानेवारी 2015 ड 1 जानेवारी 2020

41D95 8A491D00487141F6B3A0919B0D3

(63)

TYBCom SemVI

९ ट्रिम्स मध्ये पुढील समावेश होतो .....

अ परकीय गुंतवणूक ब परदेशी मदत

क सेवा ड वस्तू

१०. परकीय चलन बाजार हे एक ठिकाण आहे जिथे .....

अ. फक्त परदेशी लोक आवश्यक चलन खरेदी करतात

ब. सेवांची देवाण-घेवाण होते

क. विविध राष्ट्रीय चलनाची खरेदी विक्री केली जाते

ड. स्थानिक वस्तूंची विदेशी वस्तूंची वस्तूची देवाण-घेवाण करता येते

११. हजर विनिमयदर -------- आहे

अ. परकीय चलनाचे सध्याचा विनिमय दर मागणी आणि पुरवठ्याचा बाजार शक्तिद्वारे निर्धारित केला जातो.

ब. फक्त वस्तूंचे सध्याच्या विनिमय दर आणि पुरवठ्याच्या बाजार शक्ती द्वारे निर्धारित केला जातो.

क. फक्त सेवांचा भावी विनिमय दर आणि पुरवठ्याचा बाजारशक्ती द्वारे निर्धारित केला जातो.

ड. परकीय चलनाचे भावी विनिमय दर मागणी पुरवठ्याच्या बाजारशक्ती द्वारे निर्धारित केला जातो.

१२. लवचिक विनिमय दर प्रणालीला ----------असेही म्हणतात.

अ पेगिंग विनिमय दर प्रणाली ब बदलती विनिमयदर प्रणाली

क डर्टी फ्लोट ड स्थिर विनिमय दर प्रणाली

प्रश्न.१ ब. पुढील विधाने चूक की बरोबर ते सांगा (कोणतेही दहा) (10)

1. आंतरराष्ट्रीय व्यापार देशातील व्यापाराशी संबंधित आहे.
2. आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा घटक देणगी सिद्धांत हेक्स्चर ओहलीनने विकसित केला आहे.
3. प्रस्ताव वक्र नेहमीच्या मागणी आणि पुरवठा या दोन्ही वक्रापेक्षा वेगळा असतो.
4. संरक्षणवादी धोरण आंतरराष्ट्रीय विशेषीकरणाला प्रोत्साहन देते.
5. जकात देशांतर्गत उत्पादकाच्या नावे उत्पन्नाचे पुनर्वितरण करते.
6. युरो हे युरोपियनचे एकल चलन आहे.
7. अवमुल्यचा परिणाम स्वस्त आयातीत होतो.
8. जागतिक व्यापार संघटना ही विवाद निराकरण करणारे सर्वोच्च संस्था आहे.
9. गॅट्स सेवांमध्ये व्यापार समाविष्ट करते.
10. परकीय चलनाची मागणी आणि विनिमय दर यांच्यातील संबंध व्यस्त आहे.
11. खरेदी समता शक्ती सिद्धांत डेव्हिड रिकार्डो यांनी मांडला.
12. फेमाचे संक्षिप्त रूप म्हणजे विदेशी चलन देखरेख कायदा होय.

41D95 8A49FD00487F4F6B3A0919B0D3

प्रश्न. 2 पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. 15

अ. रिकार्डोचा आंतरराष्ट्रीय व्यापार सिद्धांत स्पष्ट करा.

ब. हेक्सचर ओहलीन आंतरराष्ट्रीय सिद्धांतामध्ये सादर केलेल्या घटकांची तीव्रता आणि घटक विपुलता या संकल्पनांची चर्चा करा.

क. व्यापाराच्या शर्ती म्हणजे काय व्यापाराच्या शर्ती ठरवणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

प्रश्न. 3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. 15

अ मुक्त व्यापार म्हणजे काय मुक्त व्यापारासाठी युक्तिवाद स्पष्ट करा.

ब. टेरिफचे परिणाम काय आहेत चर्चा करा.

क. आंतरराष्ट्रीय आर्थिक एकात्मतेचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न.4. पुढील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. 15

अ व्यवहार शेष देयकाची शिल्लक नेहमी शिल्लक असते चर्चा करा.

ब. व्यवहार शेषातील असमतोल सुधारण्यासाठी आर्थिक उपाय स्पष्ट करा.

क ट्रिप्स मधील अलीकडील क ळातील घडामोडीवर टीप लिहा.

प्रश्न.5 . पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. 15

अ. परकीय चलन बाजाराची कार्य कोणती आहेत स्पष्ट करा.

ब. विनिमय दर निर्धारित करण्याच्या क्रयशक्ती समता सिद्धांतावर चर्चा करा.

क. परकीय चलन बाजारातील मध्यवर्ती बँकेच्या भूमिकाची चर्चा करा.

प्रश्न.6 . पुढीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा. 20

अ. हेक्सचर ओहलीन यांच्या आंतरराष्ट्रीय व्यापार सिद्धांतावरील मर्यादा.

ब. आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे फायदे

क. जकातेतर अडथळे

ड. व्यवहार शेष असंमतोलाची कारणे

इ. ट्रीस्म मधील अलीकडील क ाळातील घडामोडी

फ. विनिमय समतोल दराचे निर्धारण

****

41D9573A49FD0048714F6B3A0919B0D3

65

T4BCom Sem - VI

3 Hours **Total Marks 100**

Note:

1. All Questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks allotted to the questions.
3. Working Notes wherever necessary should form a part of your answer.
4. Calculate figures up to the two decimal points wherever required.

Q1. A) Multiple Choice Questions. (answer any ten) **10**

1. Standard Quantity of Materials is 1,000 kg, Actual Quantity is 900 kg, Standard Price is Rs. 12 per kg, Actual Price is Rs.16 per kg. Find material price variance____
   a. Rs.2,400(A) b. Rs.3,600(A)
   c. Rs. 1,200(F) d. Rs.2,100(F)
2. In standard costing, Labour Rate Variance affects _____
   a. Material Cost Variance b. Material Price Variance
   c. Labour Cost Variance d. Labour Efficiency Variance
3. Material Cost Variance = _____ Plus Material Usage Variance
   a. Labour Efficiency Variance b. Material Price Variance
   c. Material Mix Variance d. Material Yield Variance
4. Cost drivers are _____.
   a. group of individual costs whose total is allocated b. used to assign costs
   c. selected to minimize allocated costs d. equivalent to cost pools
5. The process of Benchmarking begins with the _____ phase
   a. Data collection b. Analysis
   c. Review d. Plan
6. The full form of ABC is _____.
   a. Activity Based Costing b. Action Based Costing
   c. Activity Business Costing d. Accounting Based Costing
7. Marginal costing is mainly concerned with _____
   a. Fixed cost b. variable cost
   c. semi fixed cost d. Estimated cost
8. Contribution is equal to _____
   a. Sales + Variable cost b. Fixed Cost - Profit
   c. Sales x P/V ratio d. Sales - profit
9. A company has sales of Rs. 4,00,000, P/V ratio is 20% and fixed cost is Rs. 30,000, the profit will be Rs._____.
   a. Rs 50,000 b. Rs.40,000
   c. Rs.70,000 d. Rs.80,000
10. Opening balance of WIP is recorded on _____
    a. Debit side of Stores ledger control account
    b. Credit side of Stores ledger control account
    c. Debit side of WIP ledger control account
    d. Credit side of WIP ledger control account

X51Y7E0EF5X51Y7E0EF5X51Y7E0EF5X51Y7E0EF5

11. Subcontract Cost paid for the Contract is debited to _____
   a. Contractee Account
   b. Contract Account
   c. Sub- Contact Account
   d. Costing Profit and Loss Account
12. Process Output is 50,000 units, Normal Loss is 6,000 units, Abnormal Loss is 4,000 units. The Input is _____.
   a. 40,000 units
   b. 30,000 units
   c. 60,000 units
   d. 75,000 units

B) State whether the following statements are True or False (any ten): 10

1. Material usage variance is calculated on the basis of difference between the standard price and the actual price.
2. The standard cost and the estimated cost are the synonyms of each other.
3. Standard cost denotes cost which is pre-determined on the basis of specifications laid down by the management.
4. Machine setup is normally considered a batch level activity.
5. ABC does not lead to control over overhead costs.
6. Overheads are allocated on the basis of direct labour cost only.
7. Contribution is the sum total of fixed cost and profit.
8. The selling price reduction results in reduction of P/V ratio.
9. At no profit no loss Contribution is equal to fixed cost.
10. When raw material is purchased, the stores ledger account is debited.
11. In Contract Costing, the amount of work done after the certification by the architect is known as work certified.
12. Normal loss is treated as normal cost of production.

Q2 A) M/s. Akshay & Company has undertaken two contracts one at Mumbai and another at Nasik. The details of the contracts are given below for the year ended 31st March, 2023: 20

	Contract at Mumbai	Contract at Nasik
Date of commencement	1st July, 2022	1st October, 2022
Contract Price	10,00,000	20,00,000
Direct Labour	2,60,000	1,90,000
Material issued from stores	2,00,000	2,20,000
Material returned to stores	15,000	18,000
Plant installed at site	2,50,000	4,00,000
Direct Expenses	50,000	40,000
Office Overheads	20,000	15,000
Material Sold (Cost Rs.10,000)	12,000	--
Material at Site	25,000	35,000
Cash received from Contractee (representing 80% of work certified)	5,00,000	2,40,000
Work Uncertified	15,000	12,000
Architect Fees	10,000	5,000

X51Y7E0EF5X51Y7E0EF5X51Y7E0EF5X51Y7E0EF5

(67)

(i) Provide depreciation on plant at 25% p.a.

(ii) During the year materials costing Rs.16,000 were transferred from Nasik Contract to Mumbai Contract.

Prepare Mumbai Contract A/c & Nasik Contract A/c.

OR

Q2 B) Ahuja Construction Pvt. Ltd provides you the following information: **20**

Particulars	Actual Expenditure (1/9/2021 upto 31/3/2022)	Estimated Additional Expenditure (1/4/2022 to 31/3/2023)
Direct Material	1,95,600	1,40,000
Indirect Material	1,14,500	1,27,000
Direct Wages	4,22,000	4,15,000
Supervision Charges	1,40,000	55,000
Architect Fees	1,81,000	1,15,000
Construction overheads	1,35,800	21,750
Administrative Overheads	15,160	24,000
Closing Material at site	75,000	----
Work Uncertified at the end of the year	1,14,800	----
Work Certified during the year	12,50,000	14,50,000

i. Contract Price was Rs.27,00,000

ii. The value of Plant & Machinery sent to site was Rs.6,00,000, whereas the scrap value of the plant & Machinery at the end of the project was estimated to be Rs.30,000

iii. It was decided that the profit to be taken credit for should be that proportion of the estimated profit to be realized on completion of the project which the certified value of work as on 31/3/2022 bears to the total contract price.

You are required to prepare Contract A/c for the period ended 31st March, 2022 along with the working of profit to be taken credit for and estimated contract A/c for the year ending 31/3/2023.

Q.3 A) Abhijeet ltd. Follows non-integrated system of accounting. Following is the trial balance as on1-1-2023 **20**

Particulars	Dr. ₹.	Cr. ₹
Cost Ledger Control a/c		12,00,000
Stores Ledger Control a/c	3,75,000	
W-I-P Control a/c	3,00,000	
Finished Goods Control a/c	5,25,000	

X51Y7E0EF5X51Y7E0EF5X51Y7E0EF5X51Y7E0EF5

Following are the transactions during the month of January 2023.

Material purchased	11,25,000
Material issued to production	4,50,000
Material issued to factory	60,000
Material issued to office	15,000
Total Wages paid	4,50,000
Direct Wages charged to Production	3,75,000
Indirect Wages	75,000
Office Overheads Paid	45,000
Office Overheads applied to Finished Goods	57,000
Selling and Distribution overheads incurred	45,000
Selling and Distribution overheads applied to Cost of Sales	46,500
Factory Overheads charged to Production @35% of Direct Wages	
Finished Goods Produced	12,00,000
Cost of goods sold	15,00,000
Sales	18,00,000

Prepare the following ledger accounts for the month of January 2023

1. Stores Ledger control a/c
2. Work-In-Progress control a/c
3. Finished Goods Ledger control a/c
4. Cost Ledger Control a/c
5. Factory Overhead Control a/c
6. Office Overhead Control a/c
7. Selling and Distribution overhead Control a/c
8. Costing Profit and Loss a/c

OR

Q3.B) Product M is manufactured after it passes through three processes. The following information is obtained from the records of a company for the year ended 31st March, 2023. 20

Particulars	Process A	Process B	Process C
Direct Material	1250	1000	1500
Direct Labour	1000	1500	2000

500 units at ₹ 5 each were introduced to Process A. There was no stock of materials or work in progress at the beginning and at the end of the year. The output of each process direct to the next process and finally to the Finished Stock A/c. The following additional data is available:

Particulars	Output during the week	Percentage of the normal loss to input	Value of scrap per unit (₹)	Production overhead (₹)
Process A	475	5%	3	1,000
Process B	420	10%	5	1,500
Process C	375	10%	5	2,000

Prepare Process Cost Accounts and Abnormal Gain or Loss Accounts for the year ended 31st March ,2023.

X51Y7E0EF5X51Y7E0EF5X51Y7E0EF5X51Y7E0EF5

(69)

Q 4.A.1 **10**

In a company:

- Direct Material Rs 4 Per Unit.
- Direct Labour Rs 3 Per Unit.
- Direct Expenses 100% of Direct Labour.
- Selling Price Rs 20 Per Unit.
- Fixed Overheads Rs 50000.

Calculate the following:

1. Break Even Point in units.
2. What should be the Selling Price Per Unit, if the Break Even Point is to be brought down to 4000 units?
3. How many units must be sold to earn a Profit of Rs 10000?

Q4.A.2. **10**

The following data is available for the company dealing in 2 products A and B. Find the relevant Variances.

Particulars	Product A	Product B
Standard Material	10000 Kg.	15000 Kg
Standard Price	Rs.1.5 per Kg	Rs.2.00 per Kg
Actual Material required	8000 Kg	12000 Kg
Actual Price	Rs.1.60 per Kg	Rs.2.20 per Kg.

OR

Q4.B.1. Pass necessary journal entries in the books cost records of the companies from the following information under non-integrated system **10**

Particulars	₹
Raw Material Purchased on Credit	205000
Wages Incurred	50800
Manufacturing overheads Incurred	64000
Materials issued to Production	44400
Materials returned to suppliers	24800
Manufacturing overheads charged to Production	21000
Finished goods produced	450000
Selling and Distribution overheads Incurred	47000
Selling and Distribution overheads charged to Production	26900
Sales	700000

X51Y7E0EF5X51Y7E0EF5X51Y7E0EF5X51Y7E0EF5

Q4.B.2.

Product 'D' is obtained after it is processed through process P & Q. 10

The following cost information is available for the month ended 31st March, 2023.

Particulars	Processes	
	P	Q
Number of Units Produced in the process	250	-
Rate per Unit of units introduced (₹)	04	-
Cost of Material (₹)	1300	1000
Direct Wages (₹)	1125	1840
Production Overheads (₹)	1125	1840
Normal Loss (% on units introduced in each process i.e. Input)	10%	20%
Value of Scrap per unit (₹)	02	04
Output in units	225	180

There is no stock in any process. You are required to prepare the Process Accounts

Q5.Answer the following questions .

A. Explain the concept of Target Costing in detail? 10

B Explain the concept of Normal Loss, Abnormal Loss and Abnormal Gain in Process costing ? 10

OR

Q5 Write short notes **(Any four out of six).** 20

a) Benchmarking
b) Stages of Life Cycle Costing.
c) Cost Ledger Control Account.
d) P/V ratio.
e) Variance
f) Notional Profit.

X51Y7E0EF5X51Y7E0EF5X51Y7E0EF5X51Y7E0EF5

(71)

TYBCom – Sem VI

Time : 3:00 Hours **Marks : 100**

Note: 1. All Questions are compulsory.

2. Figures to the right indicate full marks assigned to the questions.

Q. 1 a) State whether the following statements are True or False.(Any Ten) 10

1) Government of India setup second National Commission of labour under chairmanship Ravindra Varma.

2) Workers participation in management is closely connected with Industrial democracy.

3) Social Justice in the solution to matter of industrial dispute.

4) Grievance procedure makes the minds of workers clear and removes their doubts.

5) Industrial relation in public sector are peaceful.

6) Strikes are declared by the government.

7) labour's and government's representative participate in the bipartite body at factory level.

8) Industrial relation in multinational corporation are co-operative.

9) Good industrial relation mean industrial peace for better and higher production.

10) Compulsory arbitration is the type of 'Aarbitration'.

11) Collective bargaining is the backbone of trade unionism.

12) A mediator must be an eminent person.

b) Choose the correct answer and rewrite the statements.(Any Ten) 10

1) Industrial relations include relation between .

a) Trade unions and management b) Industry and Society

c) Various groups of workers d) All of above

A51DC26976456C36B9834ECD23118E35

2) National tribunal are setup by the ..... for the adjudication of industrial disputes.

a) State and Central Government b) Central Government

c) State Government d) None of above

3) Collective bargaining power is a .....

a) Stable b) Downward

c) Upward d) Dynamic

4) ..... is the first level of grievance producer.

a) Grievance committee b) Top management

c) Middle management d) Supervisor

5) The industrial disputes act in India was passed in .....

a) 1926 b) 1946

c) 1947 d) 1948

6) ..... by lock out stoppage of work.

a) Employer b) Employee

c) Trade unions d) Court

7) Dispute of essential services undertakings are referred in -------

a) labour Court b) High court

c) Industrial Tribunal d) National Tribunal

8) The Industrial Employment (Standing Order) Act was passed in the year ..... India.

a) 1946 b) 1947

c) 1948 d) 2000

9) ..... was the established of second National Labour Commission.

a) 2004 b) 2005

c) 2002 d) 2001

A51DC26976456C36B9834ECD23118E35

10) ..... is responsible for industrial conflict.

a) Low wages b) retrenchment

c) capitalism d) All of above

11) Economic reforms were initiated in India during the tenure of Prime Minister.....

a) Smt. Indira Gandhi b) Rajiv Gandhi

c) Dr. Manmohan Singh d) Dr. P.V. Narasimha Rao

12) The Factories Act, 1948 requires the appointment of the 'Safety Officer' in factories employing at least--------.

a) 250 workers b) 500 workers

c) 1000 workers d) None of the above

Q.2 : Answer the Following (Any Two) 15

a) Explain the meaning and scope of industrial relations.

b) Discuss in brief on the industrial relation strategy in India.

c) Describe the trade unions and judiciary.

Q.3 : Answer the Following (Any Two) 15

a) Write the causes and impact of industrial conflicts.

b) Explain in detail the concept of arbitration.

c) What is a strike? State the legal aspects of strike.

Q.4 : Answer the Following (Any Two) 15

a) Explain the meaning and Importance of collective bargaining.

b) state the various methods of worker's participation in management.

c) What are the advantages of collective bargaining? Explain it.

A51DC26976456C36B9834ECD23118E35

Q.5 : Answer the Following (Any Two)

a) Explain industrial relations in co-operative sector. 15

b) Suggest various measures to improve industrial relations in public sector.

c) What is Grievance Procedure? Explain its process.

Q.6 : Write short notes (Any Four) 20

a) The recommendation of second National Commission on labour

b) Mediation

c) Principles of collective bargaining.

d) The role of labour welfare officer

e) Importance of industrial relations.

f) Adjudication

****

(मराठी रूपांतर)

वेळ: ३ तास एकूण गुण १००

सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजव्या बाजूचे आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १ अ) खालील विधाने चूक की बरोबर ते सांगा. (कोणतेही दहा) १०

१) रवींद्र वर्मा यांच्या अध्यक्षतेखाली भारत सरकारने दुसरा राष्ट्रीय श्रम आयोग स्थापन केला.

२) व्यवस्थापनातील कामगारांचा सहभाग हा औद्योगिक लोकशाहीशी सुसंगत आहे.

३) सामाजिक न्याय हा औद्योगिक विवादाच्या समस्येवर उपाय आहे.

४) तक्रार निवारण प्रक्रियेमुळे कामगारांचे मत स्पष्ट होते व शंका दूर होतात.

५) सार्वजनिक क्षेत्रातील औद्योगिक संबंध सलोख्याचे असतात.

६) सरकारद्वारे संप घोषित केला जातो.

७) कारखाना पातळीवरील द्विपक्षीय मंडळांमध्ये कामगार व सरकारचे प्रतिनिधी यांचा समावेश होतो.

८) बहुराष्ट्रीय प्रमंडळातील औद्योगिक संबंध सहकार्याचे आहेत.

९) औद्योगिक संबंध म्हणजे योग्य व उच्च उत्पादनासाठी औद्योगिक शांतता होय.

१०) अनिवार्य लवाद हा 'लवाद' चा प्रकार आहे.

११) सामूहिक सौदेबाजी हा कामगार संघटनावादाचा कणा आहे.

१२) मध्यस्थ एक प्रतिष्ठित व्यक्ती असणे आवश्यक आहे.

ब योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा (कोणतेही दहा) १०

१) औद्योगिक ..... यांचे संबंध समाविष्ट असतात.

अ) कामगार संघटना व व्यवस्थापन ब) उद्योग व समाज

क) कामगारांचे समूह ड) वरील सर्व

A51DC26976456C36B9834ECD23118E35

२) औद्योगिक संघर्षाच्या न्यायधीकरणासाठी राष्ट्रीय न्यायधीकरणाची स्थापना ..... द्वारे केली जाते.

अ) राज्य व केंद्र सरकार ब) केंद्र सरकार

क) राज्य सरकार ड) वरीलपैकी नाही

३) सामुदायिक सौदाशक्ती ही------ प्रक्रिया आहे.

अ) स्थिर ब) अधोगती

क) उर्ध्वगामी ड) गतिमान

४) तक्रार निवारणासाठी------- ही पहिली पायरी आहे.

अ) तक्रार समिती ब) वरिष्ठ व्यवस्थापन

क) मध्यम व्यवस्थापन ड) पर्यवेक्षक

५) भारतातील औद्योगिक वाद अधिनियम ----------मध्ये मंजूर झाला.

अ) १९२६ ब) १९४६

क) १९४७ ड) १९४८

६) टाळेबंदी म्हणजे ----- द्वारे काम थांबवले जाते.

अ) सेवायोजक ब) कर्मचारी

क) कामगार संघटना ड) कोर्ट

७) अत्यावश्यक सेवांच्या उपक्रमामधील विवाद ------ कडे सुपूर्द केले जातात.

अ) श्रमिक न्यायालय ब) उच्च न्यायालय

क) औद्योगिक न्यायाधिकरण ड) राष्ट्रीय न्यायाधिकरण

८) भारतामध्ये औद्योगिक रोजगार (स्थायी आदेश) कायदा------- मध्ये पास झाला.

अ) १९४६ ब) १९४७

क) १९४८ ड) २०००

९) दुसऱ्या राष्ट्रीय श्रम आयोग------ रोजी स्थापन करण्यात आला.

अ) २००४ ब) २००५

क) २००२ ड) २००१

A51DC26976456C36B9834ECD23118E35

१०) औद्योगिक संघर्ष होण्यासाठी--------- कारण कारणीभूत होऊ शकते.

अ) कमी मजुरी ब) बडतर्फी

क) भांडवलवाद ड) वरील सर्व

११) ..... पंतप्रधानाच्या कार्यकाळात भारतातील आर्थिक सुधारणा सुरू करण्यात आल्या.

अ) श्रीमती इंदिरा गांधी ब) राजीव गांधी

क) डॉ मनमोहन सिंग ड) डॉ पी.व्ही. नरसिंहराव

१२) कारखाने कायदा, १९४८ नुसार किमान ----------काम करणा-या कारखान्यांमध्ये 'सुरक्षा अधिकारी (Safety Officer)' नेमणूक करण्याची आवश्यकता आहे

अ) २५० कामगार ब) ५०० कामगार

क) १००० कामगार ड) वरीलपैकी काहीही नाही

प्र .२ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन) १५

अ) औद्योगिक संबंधाचा अर्थ आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) भारतातील औद्योगिक संबंध धोरणावर थोडक्यात चर्चा करा.

क) कामगार संघटना आणि न्यायव्यवस्थेचे वर्णन करा

प्र .३ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन) १५

अ) औद्योगिक संघर्षाची कारणे आणि परिणाम लिहा.

ब) लवाद ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

क) संप म्हणजे काय? त्यासंबंधी असलेल्या कायदेशीर तरतुदी सांगा.

प्र .४ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन) १५

अ) सामुदायिक सौदा शक्तीचा अर्थ आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) कामगारांच्या व्यवस्थापनातील सहभागाच्या विविध पद्धती सांगा.

क) सामुदायिक सौदा शक्तीचे फायदे कोणते आहेत? ते स्पष्ट करा.

A51DC26976456C36B9834ECD23118E35

प्र ५ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन)

अ) सहकार क्षेत्रातील औद्योगिक संबंध स्पष्ट करा. १५

ब) सार्वजनिक क्षेत्रातील औद्योगिक संबंध सुधारण्यासाठी विविध उपाय सुचवा.

क) तक्रार निवारण पद्धती (Grievance Procedure.)म्हणजे काय? त्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र ६ टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

अ) दुसऱ्या राष्ट्रीय श्रम आयोगाच्या प्रमुख शिफारशी २०

ब) मध्यस्थी

क) सामुदायिक सौदेबाजीची तत्वे

ड) कामगार कल्याण अधिकाऱ्याची भूमिका

इ) औद्योगिक संबंधाचे महत्व

फ) न्यायाधिकरण

****

A51DC26976456C36B9834ECD23118E35

(80)

Paper / Subject Code: 83028 / Trade Unionism and Industrial Relations. Paper - II

TYBCom – Sem VI

Time : 3:00 Hours **Marks : 100**

Note: 1. All Questions are compulsory.

2. Figures to the right indicate full marks assigned to the questions.

Q. 1 a) State whether the following statements are True or False.(Any Ten) 10

1) Good industrial relations mean industrial peace for better and higher production.
2) In India industrial dispute and industrial development is coeval.
3) Industrial relations in public sector are peaceful.
4) Rivalry among trade unions has not created industrial unrest in our country.
5) Social justice is solution on a matter of industrial dispute.
6) The second National Commission of Labour submitted its reports in 2000.
7) Worker's participation is a mean of the introduction at industrial democracy.
8) Lockout is an announcement of non-Cooperation by the employer.
9) collective bargaining is the backbone of trade unionism.
10) The low wages are not the main reason of discontent among the worker's.
11) Labour has been recognized as important resource in industrial sector.
12) preventive measures are not essential for avoiding industrial conflicts.

b) Choose the correct answer and rewrite the statements.(Any Ten) 10

1) ------ is the demerits of bad industrial relations.
a) Favorable, effect on career b) Economics benefits
c) Industrial Peace d) loss of wages

2) Important objective of industrial relation is -------
a) slavery of owners b) avoid conflicts
c) increase in wages d) assault

3) Peaceful industrial relations denote -------
a) absence of strike and lockout b) emphasis on bipartism
c) co-operation between the parties d) all of the above

4) ------- is responsible for the industrial conflicts.
a) Low wages b) Retirement
c) Capitalism d) All of the above

5) National tribunal are setup by the ------- for the adjudication of industrial disputes.
a) state and central government b) central government
c) state government d) none of above

6) ------- is one of the economic causes of industrial disputes.
a) Leave and holidays b) Victimization of workers
c) Recognition of trade unions d) All of above

7) Workers have gained presetting due to --------
a) collective bargaining b) salary increase
c) pension d) promotion

8) The worker's participation me be at ------
a) plant level b) developmental level
c) top level d) all of above

X51YC95890X51YC95890X51YC95890X51YC95890

9) Government of India setup second National Commission of Labour under chairmanship of ---
a) P. B. Gajendragadkar b) N. K. Singh
c) Ravindra Varma d) H. L. Dattu

10) ---- is the first level of the grievance procedure.
a) Grievance committee b) Top management
c) Medal management d) Supervisor

11) Advising duties of labour welfare officer is -------
a) redressed of worker's b) formulating labour and welfare policies
c) personal and family problems d) grant of leave with wages.

12) The office of the International Labour Organization (ILO) is located in -----
a) Washington b) New York
c) New Delhi d) Geneva

Q.2 Answer the Following (Any Two) 15
a) Explain the meaning and scope of industrial relations.
b) State the importance of industrial relations.
c) State the importance recommendations of the second National Commission on Labour 2002

Q.3 : Answer the Following (Any Two) 15
a) Why do industrial conflicts arise?
b) Distinguish between labour strikes and industrial lockouts.
c) Explain the mediation in detail.

Q.4 : Answer the Following (Any Two) 15
a) Explain the meaning and importance of collective bargaining.
b) Comment on collective bargaining in India.
c) Explain the worker's participation in management.

Q.5 : Answer the Following (Any Two) 15
a) Explain the industrial relations in public sector.
b) What the provisions in standing order.
c) Explain the role of labour officer in the promotion of labour welfare.

Q.6 : Write short notes (Any Four) 20
a) Trade union and judiciary
b) Concillation
c) Arbitrution
d) Principles of collective bargaining
e) Grievance procedure
f) Industrial relations in multinationals (MNCs)

****

X51YC95890X51YC95890X51YC95890X51YC95890

वेळ: ३ तास (मराठी रूपांतर) एकूण गुण १००

सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजव्या बाजूचे आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १. अ) खालील विधाने चूक की बरोबर ते सांगा. (कोणतेही दहा) १०

१) औद्योगिक संबंध म्हणजे योग्य व उच्च उत्पादनासाठी औद्योगिक शांतता होय.

२) भारतातील औद्योगिक विवाद आणि औद्योगिक विकास समकालीन आहे.

३) सार्वजनिक क्षेत्रातील औद्योगिक संबंध सलोख्याचे असतात.

४) आपल्या कामगार संघटनांच्या स्पर्धेमुळे औद्योगिक शांतता निर्माण झाली नाही.

५) सामाजिक न्याय हा औद्योगिक विवादाच्या समस्येवर उपाय आहे.

६) दुसऱ्या राष्ट्रीय श्रम आयोगाने २००० मध्ये अहवाल सादर केला.

७) कामगारांचा सहभाग हा औद्योगिक लोकशाहीचा परिचय आहे.

८) टाळेबंदी मालक वर्गाची असहकाराची घोषणा आहे.

९) सामूहिक सौदेबाजी हा कामगार संघटनावादाचा कणा आहे.

१०) कामगारांच्या असंतोषाचे मुख्य कारण कमी मजुरी हे नाही.

११) औद्योगिक क्षेत्रांमध्ये श्रमिकांना अत्यंत महत्त्वाचे संसाधन समजले जाते.

१२) औद्योगिक संघर्ष टाळण्यासाठी प्रतिबंधात्मक उपायांची गरज नाही.

ब) योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा (कोणतेही दहा) १०

१) ------- हा वाईट औद्योगिक संबंधाचा दोष आहे.

अ) कारकीर्दीवर अनुकूल परिणाम ब) आर्थिक लाभ

क) औद्योगिक शांतता ड) कमी मजुरी

२) औद्योगिक संबंधाचे महत्त्वाचे उद्दिष्ट ----- हे आहे.

अ) मालकाची गुलामगिरी ब) कलह टाळणे

क) वेतन वाढविणे ड) हल्ला करणे

३) शांत औद्योगिक संबंध ------ दर्शविते.

अ) संप आणि ताळेबंदी नसणे ब) द्वीपक्षीय वादावर भर देणे

क) पक्षांमधील सहकार्य ड) वरील सर्व

४) औद्योगिक संघर्ष होण्यासाठी ------ कारण जबाबदार आहे.

अ) कमी मजुरी ब) बडतर्फी

क) भांडवलवाद ड) वरील सर्व

५) औद्योगिक संघर्षाचे न्यायाधीकरणासाठी राष्ट्रीय न्यायालयाची स्थापना ------- द्वारे केली जाते.

अ) राज्य व केंद्र सरकार ब) केंद्र सरकार

क) राज्य सरकार ड) वरीलपैकी नाही

X51YC95890X51YC95890X51YC95890X51YC95890

६) औद्योगिक संघर्षाचे ------ हे एक आर्थिक कारण आहे.
अ) सवेतन रजा व सुट्टी ब) श्रमिकांची फसवणूक
क) कामगार संघटना मान्यता ड) वरील सर्व

७) कामगारांना ------ मुळे प्रतिष्ठा प्राप्त झाली आहे.
अ) सामुदायिक वाटाघाटी ब) वेतन वाढ
क) निवृत्ती वेतन ड) बढती

८) ------ वर कामगारांचा सहभाग असू शकतो.
अ) कारखाना पातळी ब) विभागीय पातळी
क) उच्च पातळी ड) वरील सर्व

९) ------- यांच्या अध्यक्षतेखाली भारत सरकारने दुसरा राष्ट्रीय श्रम आयोग स्थापन केला.
अ) पी. बी. गजेंद्रगडकर ब) एन. के. सिंग
क) रवींद्र वर्मा ड) एच. एल. दत्तू

१०) तक्रार निवारणासाठी ------ ही पहिली पायरी आहे.
अ) तक्रार समिती ब) वरिष्ठ व्यवस्थापन
क) मध्यम व्यवस्थापन ड) पर्यवेक्षक

११) कामगार कल्याण अधिकाऱ्याचे ------- हे सल्ला देण्याचे कार्य आहे.
अ) कामगार तक्रार निवारण ब) श्रम व कल्याण धोरण तयार करणे
क) श्रमिकांच्या वैयक्तिक व कौटुंबिक समस्या ड) सवेतन रजा मंजुरी

१२) आंतरराष्ट्रीय श्रम संघटनेचे कार्यालय ---- येथे आहे.
अ) वॉशिंग्टन ब) न्यूयॉर्क
क) नवी दिल्ली ड) जिनेव्हा

प्र. २ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन) १५

अ) औद्योगिक संबंधाचा अर्थ आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
ब) औद्योगिक संबंधाचे महत्त्व सांगा.
क) दुसऱ्या राष्ट्रीय श्रम आयोग २००२ च्या महत्त्वाच्या शिफारशी सांगा.

प्र. ३ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन) १५

अ) औद्योगिक संघर्ष का उद्भवतात?
ब) श्रमिक संप आणि औद्योगिक टाळेबंदी यातील फरक सांगा.
क) मध्यस्थी विस्तृतपणे स्पष्ट करा.

X51YC95890X51YC95890X51YC95890X51YC95890

प्र. ४ **खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन)** १५

अ) सामूहिक सौदेबाजीचा अर्थ आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) भारतातील सामूहिक सौदेबाजी यावर भाष्य करा.

क) कामगारांचा व्यवस्थापनातील सहभाग स्पष्ट करा.

प्र. ५ **खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन)** १५

अ) सार्वजनिक क्षेत्रातील औद्योगिक संबंध स्पष्ट करा.

ब) स्थायी आदेशांतर्गत येणाऱ्या तरतुदी सांगा.

क) कामगार कल्याणासाठी कामगार अधिकाऱ्याची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र ६ **टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)** २०

अ) कामगार संघटना आणि न्यायव्यवस्था

ब) तडजोड

क) लवाद

ड) सामूहिक सौदेबाजीची तत्त्वे

इ) तक्रार निवारण पद्धती

ए) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांमधील औद्योगिक संबंध (MNCs)

****

X51YC95890X51YC95890X51YC95890X51YC95890

(89)

TY BCom Sem-VI

Time: -3 Hrs **Marks-100**

N.B.: 1 **All** questions are compulsory.
2. Figures to the **right** indicate full marks.

1. **A)** Fill in the blanks with correct options. **(Answer any 10)** **(10)**
   1. Defective design of machinery is excluded from _____ insurance.
      a) Industrial all risk b) Professional
      c) Baggage d) Engineering
   2. Under _____ insurance premium is paid by an employer on behalf of employees.
      a) Group b) Life
      c) Micro d) Marine
   3. The time policy is useful for _____ insurance.
      a) Money Back b) Hull
      c) Fire d) Rural
   4. _____ assist in claim settlement procedure of health insurance.
      a) Third Party Administrator b) Agent
      c) Customer d) Supervisor
   5. Fidelity guarantee insurance involves _____staff of the business.
      a) Partial b) Entire
      c) Manager d) Supervisor
   6. _____ insurance policy has components of insurance and investment.
      a) Endowment b) Jeweler's Block
      c) Sickness d) Motor Car
   7. Pradhanmantri Suksha Yojana is related to the _____ insurance.
      a) Accidental b) Marine
      c) Aviation d) Fire
   8. Actuaries should be resident of _____.
      a) India b) America
      c) Switzerland d) New York
   9. _____ insurance is applicable for petrochemical industries.
      a) Oil and Energy b) Satellite
      c) Engineering d) Micro
   10. _____ insurance provides safeguard to the risk faced to construction of projects.
      a) Baggage b) Motor Car
      c) Engineering d) Cattle
   11. _____ policy is suitable of movable and immovable property.
      a) Blanket b) Oil and Energy
      c) Satellite d) Rural
   12. _____ insurance is also called as Business income insurance.
      a) Loss of Profit b) Professional
      c) Baggage d) Engineering

B) State whether the following statements are **True** or **False: (Answer any 10)** **(10)**
1. Life insurance contract must be in written form.
2. Actuaries are part of the insurance sector.
3. Policyholder can claim for medicines expenses under health insurance.

X51Y94018DX51Y94018DX51Y94018DX51Y94018D

4. Jeweler's Block insurance provides cover to the valuable ornaments.
5. IAI stands for internal assessment Interest.
6. Rural insurance is applicable for garment industries.
7. FDI has 75% of limit in insurance sector.
8. Professional Liability insurance is useful for hotels and hospitals.
9. Legal liability insurance provides compensation for damages to the other's property.
10. Money Back policy provides monetary benefits to insurance holder.
11. ULIP is a market linked insurance policy.
12. Fire insurance covers losses to the buildings during fire occur.

Q2. Answer any Two of the following

a) Explain the various types of endowment policy of life insurance.
b) What are the advantages and disadvantages of term insurance? (15)
c) State the procedure of issuing life insurance policy.

Q3. Answer any Two of the following

a) Explain the briefly the various products of fire insurance. (15)
b) Explain the types of marine insurance policy.
c) State the procedure of settlement of claim of health insurance policy.

Q4. Answer any Two of the following

a) Explain in detail motor car and baggage insurance. (15)
b) Describe briefly burglary insurance.
c) Discuss on workmen's compensation insurance.

Q5. Answer any Two of the following

a) Described briefly advanced loss of profit insurance.
b) What are the reasons for attracting foreign insurance companies in India?
c) Explain the recent trends in Indian insurance sector.

Q6. Write short notes. (Answer any 4)

a) Annuities plan of insurance
b) Group insurance
c) Satellite insurance
d) Oil and energy insurance
e) Role of Actuaries
f) Professional indemnity insurance

X51Y94018DX51Y94018DX51Y94018DX51Y94018D

(8 8)

वेळ: ३ तास **गुण: १००**

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक **पूर्ण** गुण दर्शवितात.

प्र.१.अ)योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही **दहा** सोडवा) **(१०)**

१ यंत्रांची सदोष रचना _____ विम्यामधून वगळण्यात आली आहे.
अ. औद्योगिक सर्व जोखीम ब. व्यावसायिक
क. सामान ड. अभियांत्रिकी

२. _____ अंतर्गत विमा हफ्ता कर्मचाऱ्यांच्या वतीने नियोक्त्याद्वारे भरला जातो.
अ. गट ब. आयु
क. सूक्ष्म ड. सागरी

३. वेळ पॉलिसी _____ विम्यासाठी उपयुक्त आहे.
अ. मनी बॅक ब. हल
क. आग ड. ग्रामीण

४. आरोग्य विम्याच्या नुकसान भरपाई प्रक्रियेत _____ सहाय्य करतात.
अ. तृतीय पक्ष प्रशासक ब. प्रतिनिधी
क. ग्राहक ड. पर्यवेक्षक

५. निष्ठा हमी विमापत्रा मध्ये व्यवसायाचे _____ कर्मचारी समाविष्ट असतात.
अ. आंशिक ब. संपूर्ण
क. व्यवस्थापक ड. पर्यवेक्षक

६. _____ विमापत्रा मध्ये विमा आणि गुंतवणुकीचे घटक असतात.
अ. ह्यात ब. ज्वेलर्स ब्लॉक
क. आजारपण ड. मोटार कार

७. प्रधानमंत्री सुरक्षा योजना _____ विम्याशी संबंधित आहे.
अ. अपघाती ब. चोरी
क. विमानचालन ड. आग

८. एक्च्युअरी _____ चे रहिवासी असावेत.
अ. भारत ब. अमेरिका
क. स्वित्झर्लंड ड. न्यूयॉर्क

९. पेट्रोकेमिकल उद्योगांसाठी _____ विमा लागू आहे.
अ. तेल आणि ऊर्जा ब. उपग्रह
क. अभियांत्रिकी ड. सूक्ष्म

१०. _____ विमा प्रकल्पांच्या बांधकामासाठी येणाऱ्या जोखमीपासून संरक्षण पुरवतो.
अ. सामान ब. मोटार कार
क. अभियांत्रिकी ड. पशु

X51Y94018DX51Y94018DX51Y94018DX51Y94018D

११ विमापत्र स्थिर आणि अस्थिर मालमत्तेसाठी योग्य आहे.
अ बँकेट ब तेल आणि ऊर्जा
क उपग्रह ड ग्रामीण

१२ विम्याला व्यवसाय उत्पन्न विमा असेही म्हणतात.
अ नफ्याचे नुकसान ब व्यावसायिक
क सामान ड अभियांत्रिकी

प्र.१ ब) खालील विधाने **चुक** की **बरोबर** ते सांगा. (कोणतेही **दहा** सोडवा (१०)

१ आयुर्विमा करार लिखित स्वरूपात असणे आवश्यक आहे.
२ एक्च्युअरी हे विमा क्षेत्राचा भाग आहेत.
३ विमाधारक आरोग्य विमा अंतर्गत औषधांच्या खर्चासाठी दावा करू शकतो.
४ ज्वेलर्स ब्लॉक विमा मौल्यवान दागिन्यांना संरक्षण प्रदान करतो.
५ IAI चे पूर्ण स्वरूप अंतर्गत मूल्यांकन व्याज हे आहे.
६ कापड उद्योगांसाठी ग्रामीण विमा लागू आहे.
७ विमा क्षेत्रात एफडीआयची मर्यादा 75% आहे.
८ व्यावसायिक दायित्व विमा हॉटेल आणि रुग्णालयांसाठी उपयुक्त आहे.
९ कायदेशीर उत्तरदायित्व विमा दुसऱ्याच्या मालमत्तेला झालेल्या नुकसानीची भरपाई देतो.
१० मनी बँक पॉलिसी विमा धारकास आर्थिक लाभ प्रदान करते.
११ ULIP ही मार्केट लिंक्ड विमापत्र आहे.
१२ आग लागल्यास इमारतींना झालेल्या हानीला अग्नी विमा संरक्षण देतो..

प्र.२. खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या. (१५)
अ) आयुर्विम्याच्या हयातीतील विमापत्राच्या विविध प्रकारांवर स्पष्टीकरण द्या.
ब) टर्म (मुदत)विम्याचे फायदे आणि तोटे काय आहेत?.
क) आयुर्विमा घेण्याची प्रक्रिया सांगा.

प्र.३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या. (१५)
अ) अग्नि विम्याची विविध उत्पादने थोडक्यात स्पष्ट करा.
ब) सागरी विमापत्राचे प्रकार स्पष्ट करा.
क) आरोग्य विमा पत्राच्या नुकसान भरपाई दाव्याची प्रक्रिया सांगा.

प्र.४. खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या. (१५)
अ) मोटार कार आणि सामानाचा विमा तपशीलवार सांगा.
ब) घरफोडी विम्याचे थोडक्यात वर्णन करा.
क) कामगारांच्या नुकसान भरपाईच्या विम्यावर चर्चा करा.

प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या. (१५)
अ) नफ्याच्या नुकसान भरपाई विम्याचे थोडक्यात वर्णन करा.
ब) विदेशी विमा कंपन्यांना भारतात आकर्षित करण्याची कारणे कोणती आहेत?
क) भारतीय विमा क्षेत्रातील अलीकडील कल स्पष्ट करा

X51Y94018DX51Y94018DX51Y94018DX51Y94018D

प्र.६. टीपा लिहा. (कोणत्याही चार सोडवा) (२०)

अ) विम्याची वार्षिकी योजना
ब) गट विमा
क) उपग्रह विमा
ड) तेल आणि ऊर्जा विमा
इ) एक्च्युअरींची भूमिका
फ) व्यावसायिक नुकसानभरपाई विमा

X51Y94018DX51Y94018DX51Y94018DX51Y94018D

TYBcom sem - IV

वेळ तास ३ : गुण १०० :

1) सर्व प्रश्न अंतर्गत पर्यायांसह अनिवार्य आहेत.

2) कच्चे काम हे उत्तराच्या एका भाग असून लगेच सोडवा, प्रश्न उत्तरपत्रिकेच्या शेवटच्या पानावर नाही.

प्र.१. अ) पर्यायातून योग्य उत्तर निवडा आणि विधान पुन्हा लिहा: (कोणतेही दहा) १०

१) _____ हा प्रकल्पाचा प्रारंभिक रोख खर्च वसूल करण्यासाठी लागणारा कालावधी आहे.
(NPV, IRR, पे बॅक कालावधी)

२) _____ पद्धत हिशेब नफ्यावर आधारित आहे रोख प्रवाहावर नाही.
(NPV, नफा निर्देशांक, ARR)

३) एका प्रकल्पात रु.ची प्रारंभिक गुंतवणूक असते. 1,00,000 आणि वार्षिक रोख प्रवाह द्या. 8 वर्षांसाठी 20,000. प्रकल्पाचा परतावा कालावधी काय आहे _____
(५वर्षे, ६ वर्षे, ८ वर्षे)

४) _____ खेळते भांडवल नेहमीच सकारात्मक आकृती असते.
(एकूण खेळते भांडवल, ताळेबंद खेळते भांडवल, निव्वळ खेळते भांडवल)

५) _____ ब्रेकइव्हन पॉइंटवर निश्चित खर्चाच्या समान आहे.
(योगदान, नफा, परिवर्तनीय खर्च)

६) जेव्हा _____ कार्यरत भांडवल असते तेव्हा ऑपरेटिंग सायकल लहान होते.
(अपर्याप्त, पुरेसे, नाही)

७) जर सुरक्षिततेचे मार्जिन रु. १६०००० आणि नफा ४००००० असेल तर P/V गुणोत्तर _____ असेल
(२५%, २०%, ४०%)

८) _____ म्हणजे अनिश्चिततेपासून संरक्षण करण्यासाठी रोख रक्कम ठेवणे.
(व्यवहाराचा हेतू, सावधगिरीचा हेतू, सट्टा हेतू)

९) प्रदर्शन खर्च _____ ओव्हरहेड्स अंतर्गत येतो.
(कारखाना खर्च, प्रशासन खर्च, विक्री खर्च)

१०) _____ असल्यास P/V गुणोत्तर वाढेल
(प्रति युनिट परिवर्तनीय किंमतीतील घट, प्रति युनिट विक्री किंमतीत घट, निश्चित खर्चात घट)

११) जेव्हा निश्चित किंमत रु. २०००० आणि P/V प्रमाण 25% आहे मग BEP विक्रीची गणना करा _____
(रु. १६०००० , रु. ८०००० , रु. ४००००)

१२) _____ हा व्याजदर संस्था भविष्यातील रोख प्रवाहांना सूट देण्यासाठी वापरतात.
(ठेवलेली कमाई, भांडवलाची किंमत, जोखीम मुक्त दर)

X51Y743306X51Y743306X51Y743306X51Y743306

ब) खालील विधाने सत्य की असत्य आहेत ते सांगा. (कोणतेहीदहा)

१) प्रकल्पांचे मूल्यमापन करण्याची NPV पद्धत पैशाचे वेळेचे मूल्य विचारात घ्या.

२) परतावाच्या सरासरी दराची गणना करताना घसारा परत वार्षिक उत्पन्नात जोडला जातो.

३) कच्च्या मालाचा पुरवठा अनियमित असताना खेळत्या भांडवलाची गरज जास्त असते.

४) कर्जावरील व्याज हा खर्च पत्रकाचा भाग बनत नाही.

५) जर ऑपरेटिंग सायकल जास्त असेल तर खेळत्या भांडवलाची गरज कमी होते.

६) उत्पादन खर्चामध्ये प्राइम कॉस्ट अधिक विक्री ओव्हरहेड समाविष्ट आहे.

७) सुरक्षिततेचे मार्जिन म्हणजे ब्रेक इव्हन विक्रीपेक्षा वास्तविक विक्रीतील फरक.

८) फर्निचरवरील घसारा म्हणजे ऑफिस ओव्हरहेड्स होय .

९) मशीनच्या उपयुक्त आयुष्याच्या शेवटी यंत्राचे साल्व्हेज मूल्य संबंधित वर्षातील रोख प्रवाह कमी करते.

१०) जेव्हा उत्पादनाचे प्रमाण वाढते तेव्हा प्रति युनिट परिवर्तनीय किंमत कमी होते.

११) ABC विश्लेषण A, B, C श्रेणीतील कर्जदारांचे वर्गीकरण दर्शविते.

१२) चालू मालमत्तेमध्ये जास्त गुंतवणुकीमुळे उच्च नफा मिळतो.

प्रश्न २ अ. डीशील मशीन खरेदी करण्याच्या विचारात आहे. दोन मशीन P आणि Q उपलब्ध आहेत दोन मशीन्सशी संबंधित खालील माहितीवरून सूचित होते की खालीलपैकी कोणत्याची मशीन खरेदी केली जाते:

1) ARR

2) पेबॅक पद्धत

3) परतावा नफा

सरळ रेषेच्या पद्धतीवर घसारा द्या

तपशील	मशीन P	मशीन Q
मशीन ची किमत	४०००००	५६००००
आयुर्मान	५ वर्ष	७ वर्ष
कर दर	४०%	५०%
कर व घसारा पूर्व उत्पन्न		
वर्ष		
१	१०००००	१०००००
२	१०००००	१६००००
३	१५००००	१६००००
४	१२००००	१२००००
५	१०००००	१०००००
६	------	१०००००
७	-------	१०००००

किंवा

X51Y743306X51Y743306X51Y743306X51Y743306

(९९)

प्रश्न २ अ. कंपनी ने १०% परताव्याचा आवश्यक दर गृहीत धरून दिलेल्या कालावधीत दोनपैकी एक गुंतवणूक करू शकते. प्रत्येक प्रकल्पासाठी निर्धारित करा १५

(a) परतफेड कालावधी

(b) NPV

(c) नफा निर्देशांक

तुम्ही सरळ रेषेतील घसारा गृहीत धरू शकता.

	मोडेल A	मोडेल B
गुंतवणूक परिव्यय	१०००००	१०००००
आयुर्मान (no salvage)	५ वर्ष	५ वर्ष
एकूण नफा (घसारा, व्याज व कर नंतर)		
वर्ष		
१	रुपये	रुपये
२	२००००	२४०००
३	२००००	२४०००
४	४००००	२४०००
५	४००००	२४०००
	४००००	२४०००

प्रश्न ३ अ. विक्रीसाठी खालील किमतीची टक्केवारी खर्च पत्रकातून काढली गेली आहे. १५

साहित्य ५०%
श्रम २०%
ओव्हरहेड १०%

२०२१ मध्ये उत्पादन आणि विक्री २४००० नग होती आणि ती प्रस्तावित आहे
२०२२ मध्ये समान उत्पादन राखा.

1) कच्चा माल सरासरी एक महिन्याच्या कालावधीसाठी स्टोअरमध्ये राहणे अपेक्षित आहे.
2) तयार माल गोदामात सरासरी एक महिना ठेवावा लागतो.
3) पुरवठादाराने क्रेडिट दोन महिन्यांची परवानगी दिली होती.
4) २५% विक्री रोख आधारावर केली जाते आणि कर्जदारांना दोन महिन्यांचे क्रेडिट दिले जाते.
5) उत्पादनाचे प्रत्येक युनिट सरासरी दीड महिन्यासाठी प्रक्रियेत असेल.
6) मजुरी आणि ओव्हरहेड्सच्या भरणामध्ये एक महिन्याचा कालावधी लागतो.
7) विक्री किंमत प्रति नग रु.१२०.
8) निव्वळ कार्यरत भांडवलावर सुरक्षिततेचे १०% मार्जिन ठेवा.
9) उत्पादन आणि विक्री वर्षभर समान प्रमाणात होते.
२०२२ साठी आवश्यक अंदाजे खेळते भांडवल तयार करा.

X51Y743306X51Y743306X51Y743306X51Y743306

किंवा

एक उ अ मेसर्स किर्लोस्कर लिमिटेड व मेसर्स इतो यांना पुरवठा केलेल्या खालील डेटावरून, अंदाज ३१ मार्च २०२२ रोजी संपलेल्या वर्षासाठी खेळत्या भांडवल कार्यक्षमतेचे ५२) नग १३०००० चालू वर्षा मध्ये () साठी अंदाजे उत्पादन ऑपरेशन/

ब) कच्चा माल आठवडे स्टॉकमध्ये रा 2हतो आणि उत्पादन चक्र .आठवडे घेते 2

क) तयार माल २ आठवडे स्टॉकमध्ये शिल्लक आहे.

ड) पुरवठादारांद्वारे आठवड्यांच्या क्रेडिटला परवानगी आहे 2

इ) 20% विक्री रोख आधारावर आणि कर्जदारांना ४ आठवडे क्रेडिट दिले जाते.

फ) मजुरी आणि ओव्हरहेडच्या पेमेंटमध्ये प्रत्येकी २ आठवडे अंतर आहे.

ग) रोख रक्कम आणि बँक शिल्लक रु. २५०००.

ह) प्रति नग विक्री किंमत रु१५.

ज) खालीलप्रमाणे प्रति नग खर्चाचे विश्लेषण:

अ) कच्चा माल ३३ १.विक्री %३/

ब) ६प्रति नगच्या प्रमाणात श्रम आणि ओव्हरहेड ४:

क) नफा रुप्रति नग ५ ..

असे गृहीत धरा की ऑपरेशन्स वर्षभर समान रीतीने चालतेना ◌कर्जदारा .वेतन आणि ओव्हरहेड सारखेच जमा होतात विक्री किमतीचा अंदाज लावला जातो

प्रश्न ४ अ साई लिमिटेड तुम्हाला कंपनीचे ३ महिन्यांचे एप्रिल ते जून २०२४ चे रोख बजेट तयार करायचे आहे. तुम्हाला खालील माहिती दिली आहे

महिना	विक्री	खरेदी	मजुरी	इतर खर्च
जानेवारी	३००००	१००००	७५००	५०००
फेब्रुवारी	२५०००	१००००	७५००	५०००
मार्च	४००००	२००००	७५००	७५००
एप्रिल	५००००	२५०००	१२५००	१००००
मे	७००००	३५०००	१२५००	१००००
जुन	८००००	३००००	१५०००	१००००

अतिरिक्त माहिती:

1) विक्री २०५ खरेदी .रोख आणि दोन महिन्यांच्या क्रेडिटवर शिल्लक आहे %% च्या रोख सवलतीच्या अधीन असलेल्या एका महिन्याच्या क्रेडिटवर आहेत.

२.मजुरी दीड महिन्याची थकबाकी दिली जाते आणि इतर खर्च एक महिन्याच्या थकबाकीत दिले जातात (

३मे दरम्यान (, कंपनी रुआणि जून दरम्यान ३०००० .चा लाभांश देते., रु २५००० (त्रैमासिक) चा स्थगित पेमेंट हप्ता देय पडतील.

४ची रोख शिल्लक राहण्याची अपेक्षा आहे १४०००.मार्च अखेरीस रु (. रोख बजेट तयार करा.

किंवा

X51Y743306X51Y743306X51Y743306X51Y743306

प्रश्न ४अ मन्नत लिमिटेड ला तुम्हाला कंपनीचे ३ महिन्यांचे एप्रिल ते जून २०२३ चे रोख बजेट तयार करायचे आहे. तुम्हाला खालील माहिती दिली आहे

महिना	विक्री	खरेदी	मजुरी	इतर खर्च
जानेवारी (वास्तविक)	४००००	४००००	२००००	५०००
फेब्रुवारी (वास्तविक	४००००	५००००	१८०००	६०००
मार्च (वास्तविक)	१०००००	६००००	२२०००	६०००
एप्रिल (अंदाजित)	४२०००	४२०००	२४०००	७०००
मे (अंदाजित)	८००००	४५०००	२००००	६०००
जुन (अंदाजित)	१०००००	१८०००	१८०००	५०००

अतिरिक्त माहिती:

1) १०२० खरेदी आणि %% विक्री रोखीसाठी आहे.
2) कर्जदार एक महिन्यानंतर कळतात उधारी खरेदीचे पैसे एका महिन्यानंतर .नियमितपणे दिले जातात.
3) मजुरी अर्ध्या महिन्याला दिली जाते आणि रु.रुपये मासिक दिले जातात ५०० खर्चामध्ये समाविष्ट .
4) १ एप्रिल रोजी रोख आणि बँक शिल्लक रु.रोख बजेट तयार करा .४०००० .

प्रश्न ५ अ दोन वर्षातील विक्री आणि नफा खालीलप्रमाणे होता:

३१ मार्च अखेरचे	विक्री रु	नफा रु.
२०२०	४०००००	४००००
२०२१	६०००००	८००००

गणना करा) :a) नफा प्रमाण प्रमाण)b) निश्चित किंमत)F.C.)) c) ब्रेक इव्हन पॉइंट

a) कंपनीला रुनफा हवा असेल तरविक्रीची पातळी काय असावी १२००० .?

)b) विक्री रु. ७५०००० .असताना नफा .

किंवा

प्रश्न ५ अ अनिल लिमिटेड चे सन २०२२ चे परीव्यय पत्रक तयार करा.

परिव्यय	रुपये
आरंभीचा कच्चामाल	२००००
कच्चा मालावरील खर्च	१२०००
कच्चा माल खरेदी	१२००००
थेट खर्च	३५०००
पगार :	

X51Y743306X51Y743306X51Y743306X51Y743306

कारखाना	१२५००
कार्यलय	८०००
विक्री व वितरण	९०००
इतर कार्यालय खर्च	११०००
कारखाना सुपरविजीन	७५००
सेल्समन कमिशन	६०००
जाहिरात व प्रोमोशन	४००००
टपाल व तार	२५००
कारखान इमारत घसारा	२२०००
डिलिव्हरी व्हान घसारा	८५००
कार्यालय फर्निचर घसारा	१३०००
कारखान विमा	१००००
विक्री	५०००००
शेवटचा कच्चा माल	२२०००
उत्पादित मंजुरी	५००००

प्रश्न ६ अ) खेळत्या भांडवलाची गरज ठरवणारे घटक स्पष्ट करा. १०

ब.रोख ठेवण्याचे सविस्तर हेतू स्पष्ट करा (१०

किंवा

प्रश्न ६ टिपा लिहा (कोणत्याही चार) २०

असुरक्षिततेचा मार्जिन (

बभांडवलाची किंमत (

कपे बॅक पद्धतीचे गुण आणि मर्यादा (

डब्रेक इव्हन पॉइंट (

इओव्हरहेड्सचे वर्गीकरण (

फ.मनी मार्केट साधने (

****

X51Y743306X51Y743306X51Y743306X51Y743306

(92)

TYBCOM Sem VI

Time: 3 Hours Marks: 100

1) All questions are compulsory with internal options.
2) Working notes from a part of the answer and have to be solved immediately after the question and not on the last page of the answer sheet.

Q.1. **A) Select the correct answer from the option and rewrite the statement: (Any Ten)** (10)

1) _____ is the length of time a project takes to recover its initial cash outlay.
(NPV,IRR,Pay back period)
2) _____ method is based on accounting profit not on cash flows.
(NPV, Profitability Index, ARR)
3) A project involves an initial investment of Rs. 1,00,000 and give an annual cash inflow of Rs. 20,000 for 8 years. What is payback period of project _____
(5 years, 6 years, 8 years)
4) _____ working capital is always a positive figure.
(Gross working capital, Balance sheet working capital, Net working capital)
5) _____ is equal to fixed cost at breakeven point.
(Contribution, profit, Variable cost)
6) The operating cycle becomes short when there is _____ working capital.
(Inadequate, Adequate, NO)
7) If margin of safety is Rs. 1,60,000 and profit is 40,000 then P/V ratio will be _____
(25%, 20%, 40%)
8) _____ means holding cash to protect against uncertainties.
(Transaction motive, Precautionary motive, Speculative motive)
9) Exhibition expenses fall under _____ overheads.
(Factory expenses, administration expenses, selling expenses)
10) P/V ratio will increase if there is _____
(A decrease in variable cost per unit, A decrease in selling price per unit, decrease in fixed cost)
11) When fixed cost is Rs. 20,000 and P/V ratio is 25% then calculate BEP sales _____
(Rs.1,60,000, Rs. 80,000, Rs. 40,000)
12) _____ is the interest rate organizations use for discounting future cash flows.
(Retained earnings, cost of capital, risk free rate)

B) State whether the following statements are true or false : (10)

1) NPV method of evaluating projects consider time value of money.
2) Depreciation is added back to annual income while computing Average Rate of Return.
3) Working capital requirement is high, when supply of raw materials is irregular.
4) Interest on loans does not form a part of cost sheet.
5) The working capital requirement decreases, if the operating cycle is longer.
6) Cost of production includes prime cost plus selling overheads.
7) Margin of safety is the difference of actual sales over break even sales.
8) Depreciation on furniture is office overheads
9) Salvage value of machine at the end of useful life of a machine decreases cash inflow of the respective year.
10) Variable cost per unit decreases when production volume increases.
11) ABC analysis shows classification of debtors in A,B,C category.
12) Excessive investment in current assets results in high profitability.

X51Y743306X51Y743306X51Y743306X51Y743306

Q.2 (A) DCL is considering the purchase of a machine. Two machines P and Q are available. From the following information relating to the two machines suggest which of the two is recommended under. (15)

1) ARR
2) Payback method
3) Payback profitability

Provide depreciation on straight line method

Particulars	Machine P	Machine Q
Cost of each machine	4,00,000	5,60,000
Working life	5 years	7 years
Rate of income tax	40%	50%
Earnings before tax and depreciation		
Years		
1	1,00,000	1,00,000
2	1,00,000	1,60,000
3	1,50,000	1,60,000
4	1,20,000	1,20,000
5	1,00,000	1,00,000
6	------	1,00,000
7	--------	1,00,000

OR

Q.2. (A) A company can make either of two investment at period given, assuming a required rate of return 10%, determine for each project: (15)

(a) The payback period
(b) NPV
(c) The profitability index

You may assume straight line depreciation.

	Model A	Model B
Cost of investment (Rs.)	1,00,000	1,00,000
Expected life (no salvage)	5 years	5 years
Projected net income (after depreciation, interest and taxes)		
Year	Rs.	Rs.
1	20,000	24,000
2	20,000	24,000
3	40,000	24,000
4	40,000	24,000
5	40,000	24,000

X51Y743306X51Y743306X51Y743306X51Y743306

Q 3. (A) The following cost percentage to sales has been extracted from the cost sheet. (15)

Material 50%
Labour 20%
Overhead 10%

Production and sales in 2021was 24,000 units and it is proposed to Maintain the same production during 2022.

1) Raw materials are expected to remain in stores for an average period of one month.
2) Finished goods are to stay in warehouse on an average for one month.
3) Credit allowed by supplier was two months.
4) 25% of sales is on cash basis and Debtors are allowed two months credit.
5) Each unit of production will be in process for an average of one and half months.
6) Time lag in payment of wages and overheads are one month.
7) Sales price per unit Rs.120
8) Keep 10% margin of safety on net working capital.
9) Production and sales are spread evenly throughout the year.

Prepare estimated working capital required for 2022.

OR

Q.3. (A) From the following data provided by M/s.Kishore and SonsLtd., estimate Working capital requirement for the year ended 31st march, 2022. (15)

a) Estimated activity/operations for the year 130,000 units (52 weeks)
b) Raw material remains in stock for 2 weeks and production cycle takes 2 weeks.
c) Finished goods remaining in stock for 2 weeks.
d) 2 weeks credit is allowed by suppliers
e) 20% of sales on cash basis & 4 weeks credit is allowed to debtors.
f) Time lag in payment of wages and overheads is 2 weeks each.
g) Cash and bank balance to be maintained Rs. 25,000.
h) Selling price per unit is Rs. 15
i) Analysis of cost per unit as follows :
   a) Raw material $33^{1/3}$% of sales.
   b) Labour and overheads in the ratio of 6 : 4 per unit
   c) Profit is at Rs. 5 per unit.

Assume that the operations are evenly spread throughout the year.Wages and overheads accrue similarly. Debtors are to be estimated at selling price

X51Y743306X51Y743306X51Y743306X51Y743306

Q.4 (A) Sai Ltd wants you to prepare cash Budget of the company for 3 months April to June 2024 You are given the following information. (15)

Month	Sales	Purchases	Wages	Other expenses
January	30,000	10,000	7,500	5,000
February	25,000	10,000	7,500	5,000
March	40,000	20,000	7,500	7,500
April	50,000	25,000	12,500	10,000
May	70,000	35,000	12,500	10,000
June	80,000	30,000	15,000	10,000

Additional information:

1) Sales are 20% cash and the balance at two months credit. Purchases are at one month's credit subject to a cash discount of 5%.
2) Wages are paid ½ month in arrear and other expenses are paid one month in arrear.
3) During may, the company pays a dividend of Rs. 30,000 and during June, deferred payment installment (quarterly) of Rs. 25,000 will fall due.
4) It is expected that at the end of march, there will be cash balance of Rs. 14,000.

Prepare cash budget as required.

OR

Q.4. (A) Mannat Ltd. wants you to prepare cash Budget of the company for 3 months April to June 2023. You are given the following information. (15)

Month	Sales	Purchases	Wages	Other expenses
January(actual)	40,000	40,000	20,000	5,000
February(actual)	40,000	50,000	18,000	6,000
March (actual)	1,00,000	60,000	22,000	6,000
April(budgeted)	80,000	42,000	24,000	7,000
May(budgeted)	80,000	45,000	20,000	6,000
June(budgeted)	1,00,000	35,000	18,000	5,000

Additional information:

1) 10% of the purchases and 20% of sales are for cash.
2) Debtors are realized after 1 month. Credit purchases are paid off regularly after one month.
3) Wages are paid half monthly and the rent of Rs. 500 included in expenses is paid monthly.
4) Cash and bank balance as on April 1 was Rs. 40,000.

Prepare cash budget as required.

X51Y743306X51Y743306X51Y743306X51Y743306

Q.5 (A) **The sales and profits during the two years were as follows:** (15)

Year ending 31st march	Sales Rs.	Profit Rs.
2020	4,00,000	40,000
2021	6,00,000	80,000

Calculate : (a)Profit volume ratio (b)Fixed cost (c)Break even point

(a) If the company wants to have a profit of Rs. 12,000 what should be the level of sales?

(b) Profit when sales are Rs. 7,50,000

OR

Q.5. (A) Prepare a cost sheet from the following particulars of Anil Ltd. for the year 2022. (15)

Particulars	Rs.
Opening stock of Raw material	20,000
Freight on raw material	12,000
Purchase of raw material	1,20,000
Direct expenses	35,000
Salaries:	
Factory	12,500
Administration	8,000
Selling and distribution	9,000
General office expenses	11,000
Factory supervision	7,500
Salesman's commission	6,000
Advertisement and promotion	40,000
Postage and telegram	2,500
Depreciation on factory Building	22,000
Depreciation on Delivery Van	8,500
Depreciation on office furniture	13,000
Factory Insurance	10,000
Sales	5,00,000
Closing stock of raw material	22,000
Productive labour	50,000

Q.6. (A) Explain factors determining working capital requirement. (10)

(B) Explain in detail motives of holding cash. (10)

OR

Q.6. **Write short notes(any four)** (20)

(a) Margin of safety

(b) Cost of capital

(c) Merits and limitations of pay back method

(d) Break Even Point

(e) Classification of overheads

(f) Money market instruments.

****

X51Y743306X51Y743306X51Y743306X51Y743306

वेळ तास ३ : गुण १००

1) सर्व प्रश्न अंतर्गत पर्यायांसह अनिवार्य आहेत.

2) कच्चे काम हे उत्तराच्या एका भाग असून लगेच सोडवा, प्रश्न उत्तरपत्रिकेच्या शेवटच्या पानावर नाही.

प्र.१. अ) पर्यायातून योग्य उत्तर निवडा आणि विधान पुन्हा लिहा: (कोणतेही दहा) १०

१) _____ हा प्रकल्पाचा प्रारंभिक रोख खर्च वसूल करण्यासाठी लागणारा कालावधी आहे.
(NPV, IRR, पे बॅक कालावधी)

२) _____ पद्धत हिशेब नफ्यावर आधारित आहे रोख प्रवाहावर नाही.
(NPV, नफा निर्देशांक, ARR)

३) एका प्रकल्पात रु.ची प्रारंभिक गुंतवणूक असते. 1,00,000 आणि वार्षिक रोख प्रवाह द्या. 8 वर्षांसाठी 20,000. प्रकल्पाचा परतावा कालावधी काय आहे _____
(५वर्षे, ६ वर्षे, ८ वर्षे)

४) _____ खेळते भांडवल नेहमीच सकारात्मक आकृती असते.
(एकूण खेळते भांडवल, ताळेबंद खेळते भांडवल, निव्वळ खेळते भांडवल)

५) _____ ब्रेकइव्हन पॉइंटवर निश्चित खर्चाच्या समान आहे.
(योगदान, नफा, परिवर्तनीय खर्च)

६) जेव्हा _____ कार्यरत भांडवल असते तेव्हा ऑपरेटिंग सायकल लहान होते.
(अपर्याप्त, पुरेसे, नाही)

७) जर सुरक्षिततेचे मार्जिन रु. १६०००० आणि नफा ४०००० असेल तर P/V गुणोत्तर _____ असेल
(२५%, २०%, ४०%)

८) _____ म्हणजे अनिश्चिततेपासून संरक्षण करण्यासाठी रोख रक्कम ठेवणे.
(व्यवहारचा हेतू, सावधगिरीचा हेतू, सट्टा हेतू)

९) प्रदर्शन खर्च _____ ओव्हरहेड्स अंतर्गत येतो.
(कारखाना खर्च, प्रशासन खर्च, विक्री खर्च)

१०) _____ असल्यास P/V गुणोत्तर वाढेल
(प्रति युनिट परिवर्तनीय किंमतीतील घट, प्रति युनिट विक्री किंमतीत घट, निश्चित खर्चात घट)

११) जेव्हा निश्चित किंमत रु. २०००० आणि P/V प्रमाण 25% आहे मग BEP विक्रीची गणना करा _____
(रु. १६०००, रु. ८०००, रु. ४०००)

१२) _____ हा व्याजदर संस्था भविष्यातील रोख प्रवाहांना सूट देण्यासाठी वापरतात.
(ठेवलेली कमाई, भांडवलाची किंमत, जोखीम मुक्त दर)

X51Y743306X51Y743306X51Y743306X51Y743306

ब) खालील विधाने सत्य की असत्य आहेत ते सांगा. (कोणतेहीदहा)

१) प्रकल्पाचे मूल्यमापन करण्याची NPV पद्धत पैशाचे वेळेचे मूल्य विचारात घ्या.
२) परतावाच्या सरासरी दराची गणना करताना घसारा परत वार्षिक उत्पन्नात जोडला जातो.
३) कच्च्या मालाचा पुरवठा अनियमित असताना खेळत्या भांडवलाची गरज जास्त असते.
४) कर्जावरील व्याज हा खर्च पत्रकाचा भाग बनत नाही.
५) जर ऑपरेटिंग सायकल जास्त असेल तर खेळत्या भांडवलाची गरज कमी होते.
६) उत्पादन खर्चामध्ये प्राइम कॉस्ट अधिक विक्री ओव्हरहेड समाविष्ट आहे.
७) सुरक्षिततेचे मार्जिन म्हणजे ब्रेक इव्हन विक्रीपेक्षा वास्तविक विक्रीतील फरक.
८) फर्निचरवरील घसारा म्हणजे ऑफिस ओव्हरहेड्स होय .
९) मशीनच्या उपयुक्त आयुष्याच्या शेवटी यंत्राचे साल्व्हेज मूल्य संबंधित वर्षातील रोख प्रवाह कमी करते.
१०) जेव्हा उत्पादनाचे प्रमाण वाढते तेव्हा प्रति युनिट परिवर्तनीय किंमत कमी होते.
११) ABC विश्लेषण A, B, C श्रेणीतील कर्जदारांचे वर्गीकरण दर्शविते.
१२) चालू मालमत्तेमध्ये जास्त गुंतवणुकीमुळे उच्च नफा मिळतो.

प्रश्न २ अ. डीशील मशीन खरेदी करण्याच्या विचारात आहे. दोन मशीन P आणि Q उपलब्ध आहेत दोन मशीन्सशी संबंधित खालील माहितीवरून सूचित होते की खालीलपैकी कोणत्याची मशीन खरेदी केली जावी.

1) ARR
2) पेबॅक पद्धत
3) परतावा नफा

सरळ रेषेच्या पद्धतीवर घसारा द्या

तपशील	मशीन P	मशीन Q
मशीन ची किमत	४०००००	५६००००
आयुर्मान	५ वर्ष	७ वर्ष
कर दर	४०%	५०%
कर व घसारा पूर्व उत्पन्न		
वर्ष		
१	१०००००	१०००००
२	१०००००	१६००००
३	१५००००	१६००००
४	१२००००	१२००००
५	१०००००	१०००००
६	------	१०००००
७	--------	१०००००

किंवा

X51Y743306X51Y743306X51Y743306X51Y743306

प्रश्न २ अ. कंपनी ने १०% परताव्याचा आवश्यक दर गृहीत धरून दिलेल्या कालावधीत दोनपैकी एक गुंतवणूक करू शकते. प्रत्येक प्रकल्पासाठी निर्धारित करा: १५

(a) परतफेड कालावधी

(b) NPV

(c) नफा निर्देशांक

तुम्ही सरळ रेषेतील घसारा गृहीत धरू शकता.

	मोडेल A	मोडेल B
गुंतवणूक परिव्यय	१०००००	१०००००
आयुर्मान (no salvage)	५ वर्ष	५ वर्ष
एकूण नफा (घसारा, व्याज व कर नंतर)		
वर्ष		
१	रुपये	रुपये
२	२००००	२४०००
३	२००००	२४०००
४	४००००	२४०००
५	४००००	२४०००
	४००००	२४०००

प्रश्न ३ अ. विक्रीसाठी खालील किमतीची टक्केवारी खर्च पत्रकातून काढली गेली आहे. १५

साहित्य ५०%

श्रम २०%

ओव्हरहेड १०%

२०२१ मध्ये उत्पादन आणि विक्री २४००० नग होती आणि ती प्रस्तावित आहे
२०२२ मध्ये समान उत्पादन राखा.

1) कच्चा माल सरासरी एक महिन्याच्या कालावधीसाठी स्टोअरमध्ये राहणे अपेक्षित आहे.
२) तयार माल गोदामात सरासरी एक महिना ठेवावा लागतो.
3) पुरवठादाराने क्रेडिट दोन महिन्यांची परवानगी दिली होती.
4) २५% विक्री रोख आधारावर केली जाते आणि कर्जदारांना दोन महिन्यांचे क्रेडिट दिले जाते.
5) उत्पादनाचे प्रत्येक युनिट सरासरी दीड महिन्यासाठी प्रक्रियेत असेल.
6) मजुरी आणि ओव्हरहेड्सच्या भरणामध्ये एक महिन्याचा कालावधी लागतो.
7) विक्री किंमत प्रति नग रु.१२०.
8) निव्वळ कार्यरत भांडवलावर सुरक्षिततेचे १०% मार्जिन ठेवा.
9) उत्पादन आणि विक्री वर्षभर समान प्रमाणात होते.
२०२२ साठी आवश्यक अंदाजे खेळते भांडवल तयार करा.

X51Y743306X51Y743306X51Y743306X51Y743306

किंवा

प्रश्न ३ अ मेसर्स किशोर लिमिटेड व सन्स द्वारे प्रदान केलेल्या खालील डेटावरून, अंदाज ३१ मार्च २०२२ रोजी संपलेल्या वर्षासाठी खेळत्या भांडवल काढा.
अआठवडे ५२) नग १३०००० चालू वर्षा मध्ये () साठी अंदाजे उत्पादन ऑपरेशन/

ब) कच्चा माल आठवडे स्टॉकमध्ये रा 2हतो आणि उत्पादन चक्र .आठवडे घेते 2
क) तयार माल २ आठवडे स्टॉकमध्ये शिल्लक आहे.
ड) पुरवठादारांद्वारे आठवड्यांच्या क्रेडिटला परवानगी आहे 2
इ) 20% विक्री रोख आधारावर आणि कर्जदारांना ४ आठवडे क्रेडिट दिले जाते.
फ) मजुरी आणि ओव्हरहेडच्या पेमेंटमध्ये प्रत्येकी २ आठवडे अंतर आहे.
ग) रोख रक्कम आणि बँक शिल्लक रु.२५००० .
ह) प्रति नग विक्री किंमत रु१५ .
ज) खालीलप्रमाणे प्रति नग खर्चाचे विश्लेषण:
अ) कच्चा माल ३३ १.विक्री %३/
ब) ६प्रति नगच्या प्रमाणात श्रम आणि ओव्हरहेड ४:
क) नफा रुप्रति नग ५ ..
असे गृहीत धरा की ऑपरेशन्स वर्षभर समान रीतीने चालतैना ◌ कर्जदारा .वेतन आणि ओव्हरहेड सारखेच जमा होतात विक्री किंमतीचा अंदाज लावला जातो

प्रश्न ४ अ साई लिमिटेड तुम्हाला कंपनीचे ३ महिन्यांचे एप्रिल ते जून २०२४ चे रोख बजेट तयार करायचे आहे. तुम्हाला खालील माहिती दिली आहे

महिना	विक्री	खरेदी	मजुरी	इतर खर्च
जानेवारी	३००००	१००००	७५००	५०००
फेब्रुवारी	२५०००	१००००	७५००	५०००
मार्च	४००००	२००००	७५००	७५००
एप्रिल	५००००	२५०००	१२५००	१००००
मे	७००००	३५०००	१२५००	१००००
जुन	८००००	३००००	१५०००	१००००

अतिरिक्त माहिती:
1) विक्री २०५ खरेदी .रोख आणि दोन महिन्यांच्या क्रेडिटवर शिल्लक आहे %% च्या रोख सवलतीच्या अधीन असलेल्या एका महिन्याच्या क्रेडिटवर आहेत.
२.मजुरी दीड महिन्याची थकबाकी दिली जाते आणि इतर खर्च एक महिन्याच्या थकबाकीत दिले जातात (
३मे दरम्यान (, कंपनी रुआणि जून दरम्यान ३०००० .चा लाभांश देते., रु २५००० (त्रैमासिक) चा स्थगित पेमेंट हप्ता देय पडतील.
४ची रोख शिल्लक राहण्याची अपेक्षा आहे १४०००.मार्च अखेरीस रु (. रोख बजेट तयार करा.

किंवा

X51Y743306X51Y743306X51Y743306X51Y743306

(162)

प्रश्न ४अ मन्नत लिमिटेड. ला तुम्हाला कंपनीचे ३ महिन्यांचे एप्रिल ते जून २०२३ चे रोख बजेट तयार करायचे आहे. १५
तुम्हाला खालील माहिती दिली आहे

महिना	विक्री	खरेदी	मजुरी	इतर खर्च
जानेवारी (वास्तविक)	४००००	४००००	२००००	५०००
फेब्रुवारी (वास्तविक	४००००	५००००	१८०००	६०००
मार्च (वास्तविक)	१०००००	६००००	२२०००	६०००
एप्रिल (अंदाजित)	४२०००	४२०००	२४०००	७०००
मे (अंदाजित)	८००००	४५०००	२००००	६०००
जुन (अंदाजित)	१०००००	१८०००	१८०००	५०००

अतिरिक्त माहिती:

1) १०२० खरेदी आणि %% विक्री रोखीसाठी आहे.
2) कर्जदार एक महिन्यानंतर कळतात उधारी खरेदीचे पैसे एका महिन्यानंतर .नियमितपणे दिले जातात.
3) मजुरी अर्ध्या महिन्याला दिली जाते आणि रु.रुपये मासिक दिले जातात ५०० खर्चामध्ये समाविष्ट .
4) १ एप्रिल रोजी रोख आणि बँक शिल्लक रु.रोख बजेट तयार करा .४०००० .

प्रश्न ५ अ दोन वर्षातील विक्री आणि नफा खालीलप्रमाणे होता: १५

३१ मार्च अखेरचे	विक्री रु	नफा रु.
२०२०	४०००००	४००००
२०२१	६०००००	८००००

गणना करा) :a) नफा प्रमाण प्रमाण)b) निश्चित किंमत)F.C.)) c) ब्रेक इव्हन पॉइंट

a) कंपनीला रुनफा हवा असेल तरविक्रीची पातळी काय असावी १२००० .?

)b) विक्री रु. ७५०००० .असताना नफा .

किंवा

प्रश्न ५ अ अनिल लिमिटेड चे सन २०२२ चे परीव्यय पत्रक तयार करा. १५

परिव्यय	रुपये
आरंभीचा कच्चामाल	२००००
कच्चा मालावरील खर्च	१२०००
कच्चा माल खरेदी	१२००००
थेट खर्च	३५०००
पगार :	

X51Y743306X51Y743306X51Y743306X51Y743306

कारखाना	१२५००
कार्यालय	८०००
विक्री व वितरण	९०००
इतर कार्यालय खर्च	११०००
कारखाना सुपरविजीन	७५००
सेल्समन कमिशन	६०००
जाहिरात व प्रोमोशन	४०००
टपाल व तार	२५००
कारखान इमारत घसारा	२२०००
डिलिव्हरी व्हान घसारा	८५००
कार्यालय फर्निचर घसारा	१३०००
कारखान विमा	१००००
विक्री	५०००००
शेवटचा कच्चा माल	२२०००
उत्पादित मजुरी	५००००

प्रश्न ६ अ) खेळत्या भांडवलाची गरज ठरवणारे घटक स्पष्ट करा.

ब.रोख ठेवण्याचे सविस्तर हेतू स्पष्ट करा (

किंवा

प्रश्न ६ टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

असुरक्षिततेचा मार्जिन (

बभांडवलाची किंमत (

कपे बॅक पद्धतीचे गुण आणि मर्यादा (

ब्रेक इव्हन पॉइंट (

इओव्हरहेड्सचे वर्गीकरण (

फ.मनी मार्केट साधने (

****

X51Y743306X51Y743306X51Y743306X51Y743306

TYBCom - Sem VI Extra Repeat (100)

Time : 3 Hours **Marks: 100**

N.B: 1) All questions are compulsory with internal options.
2) Q.1 & Q.6 carry 20 marks and Q.2 to Q.5 carry 15 marks each
3) Working notes form a part of the answer and have to be solved immediately after question and not on the last page of the answer sheet.

Q.1. (A) State True or False (any 10) **10**

1. Accounts receivable is part of current asset
2. Cash sales result in accounts receivable
3. Projects with longer payback period should be selected
4. Payback period is modern technique of capital budgeting
5. Manufacturing organizations require less working capital
6. Lag in payment of overheads increases working capital
7. At BEP the organization is at no profit no loss stage
8. P/V Ratio is a test of profitability.
9. NPV method considers time value
10. Permanent working capital is the maximum capital that must be maintained
11. Variable cost per unit changes with the change in output
12. Receivable management affects shareholders value

Q.1 (B) Match the following (any 10) **10**

	Group A		Group B
1	Margin of Safety	1	To meet seasonal requirements
2	Payback	2	Fixed cost / pv ratio
3	P/V Ratio	3	Issued by bank
4	Scrap value	4	Added to net current assets to get working capital
5	Gross working capital	5	Optimum cash balance
6	Breakeven point	6	Sales - break even sales
7	Discounted cash flow	7	Contribution/sales
8	Letter of credit	8	Considers time value of money
9	Seasonal working capital	9	Technique of control over debtors
10	Margin of safety sales	10	Added to last year's cash inflow
11	Cash as per requirement	11	Total current assets
12	ABC analysis	12	Period of recovery on cash outlay

Q2. A) J. Ltd manufacture radios which are sold at a price of Rs 300/ piece **15**
To manufacture each piece of radio Raw Material required is Rs 110, Wages paid is of Rs 75 and overheads incurred are of Rs 45. During the year a total of 65,000 radios were manufactured. Production and sales took place evenly during the year.

1. Raw material to remain in stock for 5 weeks
2. Creditors extend a credit period of 10 weeks
3. Finished Goods to remain in warehouse for 8 weeks

4. Wages and Overheads are paid after 8 weeks
5. Processing time is 3 weeks
6. Debtors pay the amount after 6 weeks.

You are required to calculate Working capital requirement for 2021-2022.

OR

Q.2. B) Cambridge Ltd is in the business of manufacturing shirts. It has provided following details for the year 2021-2022. Total production and sales 1,08,000 units. The breakup of cost is as follows Raw Material Rs 75/ unit, Labour 10% of selling price Direct Expenses 1/3 of Labour cost. Each shirt is sold at a price of Rs 150/ unit.

Following additional information is available:

1. Raw material to remain in stock for 1.5 month
2. Goods to remain in process for 3 months
3. Labour and Expenses are paid at the end of the month.
4. Finished goods to remain in stock for 1 months
5. Creditors allow a credit period of 2 months
6. Debtors are to be given 3 months credit

You are required to calculate Working capital requirement for 2021-2022.

Q.3. A) The following figures relate to Amit Ltd.

Selling Price Per Unit: 40
Direct Materials Per Unit: 12
Direct Labour Per Unit: 9
Other Variable Overheads Per Unit: 7
Fixed Factory Overheads Per Unit: 3,20,000
Fixed Office Overheads Per Unit: 4,30,000
Calculate:

1. P/VRatio
2. Break even sales in Units and Rs
3. Sales to earn a profit of 4,50,000
4. New break even point if fixed overheads are increased by 15%

OR

Q.3. B) A Company annually manufactures and sells 20,000 units of a product, the selling Price of which is Rs 50 and profit is earned at Rs 10 per unit.

The analysis of cost of 20,000 units
Materials Cost 3,00,000
Labour Cost 1,00,000
Overhead (50% variable) 4,00,000

You are required to compute:

1. Contribution per unit
2. Breakeven point

4967ADFF49CB2589A8BA791915895FA7

3. P/V Ratio
4. Sales required to earn a profit of 4,00,000
5. Margin of safety when sales is 7,00,000

Q4 A) Arjun ltd decides to buy a machinery for Rs 3,00,000. It has 2 options before it. It can either buy Machine Alpha OR Machine Beta.
The expected inflows from both the machines are mentioned below

Year	Alpha Inflows	Beta Inflows
1	75,000	90,000
2	90,000	1,10,000
3	1,05,000	1,00,000
4	90,000	80,000
5	85,000	40,000

The company wants a return of 10 % P.A. the expected discount rates for 5 years are as follows

Year 1	Year 2	Year 3	Year 4	Year 5
0.909	0.826	0.751	0.683	0.621

Evaluate both the machines on following parameters

1. NPV
2. Profitability index
3. Payback period
4. Return on Investment

OR

Q 4 B) A company is contemplating buying a machinery the cost of which is rs 4,00,000. The inflow for next 5 years before tax are mentioned below.

Year	Inflow
1	1,10,000
2	1,80,000
3	2,10,000
4	2,45,000
5	2,00,000

The company falls under a tax bracket of 30% and wishes to get a return of 12% on its investment.
You are required to evaluate the project based on following basis

1) NPV of project
2) Profitability Index
3) Payback period.

Q 5. A) Amar Ltd manufactures readymade garments and sells them on credit (15 marks)
basis through a network of dealers. It's present sale is Rs 60 lakhs per annum with 20 day credit period. The company is of a view that increasing the credit period will increase sales.
The variable costs are 70% of sales and total fixed costs are Rs 8 lakhs per annum.
The company expects a pre-tax return on investment @ 25 %.
Other details are as given under:

Particulars	Present	Proposed
Sales	60 Lakhs	65 Lakhs
Credit Period	20 days	30 days

OR

Q.5 B) The company currently has an annual turnover of Rs 60 lakhs and an average **(15)**
collection period of 30 days. The company wants to experiment with a more liberal credit policy on the ground that increase in collection period will generate additional sales. From the following information kindly indicate whether the company should adopt the new policy or not
New Credit Policy A - Average collection period of 45 days and an annual sale of Rs 70 lakhs.
Costs: Variable costs: 70% of sales
Fixed Costs: Rs 5 lakhs per annum
Required (pre-tax) return on investment: 20%
A year may be taken to comprise of 360 days

Q 6) 1. State the importance of capital budgeting **(10)**
2. State the important aspects of receivable management **(10)**

Q 6) Write short notes on (any 4) **(20)**
1. Net Present Value (NPV)
2. State importance of maintaining a optimum working capital
3. 5 C's under credit evaluation
4. P/V Ratio
5. Seasonal working capital
6. Letter of Credit

****

4967ADFF49CB2589A8BA791915895FA7

114

वेळ : ३ तास

एकूण गुण :१००

N.B: १) सर्व प्रश्न अंतर्गत पर्यायांसह अनिवार्य आहेत

२) प्रश्न १ आणि प्रश्न ६ ला २० गुण आहेत आणि प्रश्न २ ते प्रश्न ५ प्रत्येकी 15 गुण आहेत

३) कच्चे काम हे उत्तराचा भाग असून ते प्रश्नानंतर लगेच सोडवाव्या उत्तरपत्रिकेच्या शेवटच्या पानावर नाही.

४) इंग्रजी प्रश्नपत्रिका प्रमाण मानवी

प्रश्न 1. अ) पुढील विधाने सत्य आहेत की असत्य, सांगा (कोणतेही 10) **(10)**

i) प्राप्य खाती चालू मालमत्तेचा भाग आहे.
ii) रोख विक्रीचा परिणाम खाती प्राप्त करण्यायोग्य आहे.
iii) जास्त परतावा कालावधी असलेले प्रकल्प निवडले जावेत.
iv) पेबॅक कालावधी हे भांडवली बजेटचे आधुनिक तंत्र आहे.
v) उत्पादन संस्थांना कमी खेळते भांडवल आवश्यक आहे.
vi) ओव्हरहेड्सच्या पेमेंटमध्ये दिरंगाईमुळे खेळते भांडवल वाढते.
vii) BEP मध्ये संस्था ना नफा ना तोट्याच्या टप्प्यावर आहे.
viii) P/V गुणोत्तर ही नफाक्षमतेची चाचणी आहे.
ix) NPV पद्धत वेळेचे मूल्य मानते.
x) कायम कार्यरत भांडवल हे जास्तीत जास्त भांडवल आहे जे राखले पाहिजे.
xi) आउटपुटमधील बदलाबरोबर प्रति युनिट परिवर्तनीय किंमत बदलते.
xii) प्राप्य व्यवस्थापन भागधारकांच्या मूल्यावर परिणाम करते.

प्रश्न 1. ब) खालील जोड्या जुळवा (कोणत्याही 10) **(10)**

	गट अ		गट ब
i.	सुरक्षिततेचा मार्जिन	1	हंगामी गरजा पूर्ण करण्यासाठी
ii.	परतावा	2	निश्चित किंमत / पीव्ही प्रमाण
iii.	P/V गुणोत्तर	3	बँकेने जारी केले
iv.	भंगार किंमत	4	खेळते भांडवल मिळविण्यासाठी निव्वळ चालू मालमत्तेमध्ये जोडले
v.	एकूण खेळते भांडवल	5	इष्टतम रोख शिल्लक
vi.	ब्रेकईव्हन पॉइंट	6	विक्री - खंडित विक्री
vii.	सवलतीचा रोख प्रवाह	7	योगदान/विक्री
viii.	आभाराचे पत्र	8	पैशाचे वेळेचे मूल्य मानते
ix.	हंगामी खेळते भांडवल	9	कर्जदारांवर नियंत्रण ठेवण्याचे तंत्र
x.	सुरक्षितता विक्रीचे मार्जिन	10	गेल्या वर्षीच्या रोख प्रवाहात जोडले
xi.	आवश्यकतेनुसार रोख रक्कम	11	एकूण चालू मालमत्ता
xii.	एबीसी विश्लेषण	12	रोख खर्चावर वसुलीचा कालावधी

4967ADFF49CB2589A8BA791915895FA7

Q2. अ) जे. लिमिटेड रेडिओ तयार करते जे 300 रुपये/ पीस किमतीला विकले जातात. रेडिओ कच्च्या मालाचा प्रत्येक तुकडा तयार करण्यासाठी 110 रुपये, मजुरी 75 रुपये आणि ओव्हरहेड्स 45 रुपये लागतात. वर्षभरात एकूण 65,000 रेडिओ तयार करण्यात आले. वर्षभरात उत्पादन आणि विक्री समान प्रमाणात झाली.

1. कच्चा माल 5 आठवडे स्टॉकमध्ये राहील.
2. कर्जदार 10 आठवड्यांचा क्रेडिट कालावधी वाढवतात.
3. तयार झालेला माल 8 आठवडे गोदामात ठेवावा.
4. मजुरी आणि ओव्हरहेड्स 8 आठवड्यांनंतर दिले जातात.
5. प्रक्रिया वेळ 3 आठवडे आहे.
6. कर्जदार 6 आठवड्यानंतर रक्कम भरतात.

तुम्हाला 2021-2022 साठी कार्यरत भांडवलाची आवश्यकता मोजणे आवश्यक आहे. **(15)**

किंवा

Q2. ब) केंब्रिज लिमिटेड ही कंपनी शर्ट निर्मितीचा व्यवसाय करते. त्यामध्ये खालील गोष्टी दिल्या आहेत. वर्ष 2021-2022 साठी तपशील: एकूण उत्पादन आणि विक्री 1,08,000 युनिट्स. चे ब्रेकअप किंमत खालीलप्रमाणे आहे कच्चा माल रु ७५/ युनिट, मजूर विक्री किंमतीच्या १०% प्रत्यक्ष खर्च कामगार खर्चाच्या 1/3. प्रत्येक शर्ट रु. 150/ युनिट या दराने विकला जातो.

खालील अतिरिक्त माहिती उपलब्ध आहे:

1. कच्चा माल 1.5 महिन्यासाठी स्टॉकमध्ये राहील
2. माल 3 महिने प्रक्रियेत राहील
3. श्रम आणि खर्च महिन्याच्या शेवटी दिले जातात.
4. तयार माल 1 महिन्यासाठी स्टॉकमध्ये राहील
5. कर्जदार 2 महिन्यांच्या क्रेडिट कालावधीची परवानगी देतात
6. कर्जदारांना 3 महिन्यांचे कर्ज दिले जाईल

तुम्हाला 2021-2022 साठी कार्यरत भांडवलाची आवश्यकता मोजणे आवश्यक आहे. **(15)**

Q.3. अ) खालील आकडे अमित लिमिटेडशी संबंधित आहेत. **(15)**

प्रति युनिट विक्री किंमत: 40
प्रति युनिट थेट साहित्य: 12
प्रति युनिट थेट कामगार: 9
इतर व्हेरिएबल ओव्हरहेड्स प्रति युनिट: 7
प्रति युनिट फिक्स्ड फॅक्टरी ओव्हरहेड्स: 3,20,000
प्रति युनिट निश्चित ऑफिस ओव्हरहेड्स: 4,30,000

गणना करा:

1. P/V गुणोत्तर
2. युनिट्समध्ये ब्रेक इव्हन विक्री आणि रु
3. 4,50,000 चा नफा मिळविण्यासाठी विक्री
4. निश्चित ओव्हरहेड 15% ने वाढल्यास नवीन ब्रेक इव्हन पॉइंट

किंवा

4967ADFF49CB2589A8BA791915895FA7

116

Q 3. ब) एक कंपनी दरवर्षी उत्पादनाच्या 20,000 युनिट्सचे उत्पादन आणि विक्री करते. विक्री किंमत 50 रुपये आहे आणि प्रति युनिट 10 रुपये नफा कमावला जातो. **(15)**

20,000 युनिट्सच्या खर्चाचे विश्लेषण
साहित्याची किंमत 3,00,000
मजुरीची किंमत 1,00,000
ओव्हरहेड (50% व्हेरिएबल) 4,00,000
आपण गणना करणे आवश्यक आहे:
1. प्रति युनिट योगदान 2. ब्रेकईव्हन पॉइंट
3. P/V गुणोत्तर 4. 4,00,000 चा नफा मिळविण्यासाठी विक्री आवश्यक आहे
5. विक्री 7,00,000 असताना सुरक्षिततेचे मार्जिन

Q 4 अ) अर्जुन लि. ने 3,00,000 रुपयांची मशिनरी खरेदी करण्याचा निर्णय घेतला. त्याच्यापुढे 2 पर्याय आहेत. ते एकतर मशिन अल्फा किंवा मशीन बीटा खरेदी करू शकते. **(15)**
दोन्ही मशीनमधून अपेक्षित आवक खाली नमूद केली आहे.

वर्ष	अल्फा प्रवाह	बीटा आवक
1	75,000	90,000
2	90,000	1,10,000
3	1,05,000	1,00,000
4	90,000	80,000
5	85,000	40,000

कंपनीला प्रतिवर्षी १०% परतावा हवा आहे, ५ वर्षांसाठी अपेक्षित सवलत दर खालीलप्रमाणे आहेत.

वर्ष 1	वर्ष 2	वर्ष 3	वर्ष 4	वर्ष 5
0.909	0.826	0.751	0.683	0.621

खालील पॅरामीटर्सवर दोन्ही मशीनचे मूल्यमापन करा.
1. NPV 2. नफा निर्देशांक 3. पेबॅक कालावधी 4. गुंतवणुकीवर परतावा

किंवा

4967ADFF49CB2589A8BA791915895FA7

Q 4 ब) एक कंपनी 4, 00, 000 रुपयांची मशिनरी खरेदी करण्याचा विचार करत आहे. कंपनी पुढील 5 वर्षांचा प्रवाह खाली नमूद केला आहे. **(15)**

वर्ष	आवक
1	1,10,000
2	1,80,000
3	2,10,000
4	2,45,000
5	2,00,000

कंपनी 30% च्या टॅक्स ब्रॅकेटमध्ये येते आणि तिच्या गुंतवणुकीवर 12% परतावा मिळवू इच्छिते.
तुम्हाला खालील आधारावर प्रकल्पाचे मूल्यांकन करणे आवश्यक आहे.
1) प्रकल्पाचा NPV 2) नफाक्षमता निर्देशांक 3) पेबॅक कालावधी.

Q 5) अ) अमर लिमिटेड रेडिमेड कपडे तयार करते आणि ते क्रेडिटवर विक्रेते डीलर्सच्या नेटवर्कद्वारे आधार. त्याची **(15)**

सध्याची विक्री 20 दिवसांच्या क्रेडिट कालावधीसह वार्षिक 60 लाख रुपये आहे. क्रेडिट कालावधी वाढल्यास विक्री वाढेल, असे कंपनीचे मत आहे. परिवर्तनीय खर्च विक्रीच्या 70% आहेत आणि एकूण निश्चित खर्च वार्षिक 8 लाख रुपये आहेत.कंपनीला 25% @ गुंतवणुकीवर करपूर्व परतावा अपेक्षित आहे. इतर तपशील खाली दिले आहेत:

तपशील	सद्य	प्रस्तावित
विक्री	60 लाख	65 लाख
पत कालावधी	20 दिवस	30 दिवस

Q 5) ब) कंपनीची सध्या वार्षिक उलाढाल Rs 60 लाख आहे आणि सरासरी संकलन कालावधी 30 दिवस. **(15)**
कलेक्शन कालावधी वाढल्याने अतिरिक्त विक्री निर्माण होईल या आधारावर कंपनी अधिक उदार पत धोरणाचा प्रयोग करू इच्छिते. खालील माहितीवरून कृपया सूचित करा की कंपनीने नवीन धोरण स्वीकारावे की नाही ?
नवीन क्रेडिट पॉलिसी A - सरासरी संकलन कालावधी 45 दिवस आणि वार्षिक विक्री Rs 70 लाख.
खर्च: परिवर्तनीय खर्च: विक्रीच्या 70%, निश्चित खर्च: Rs 5 लाख प्रतिवर्ष
गुंतवणुकीवर आवश्यक (करपूर्व) परतावा: 20%, एक वर्ष 360 दिवसांचे असू शकते.

4967ADFF49CB2589A8BA791915895FA7

(118)

प्रश्न ६) 1. भांडवली अंदाजपत्रकाचे महत्त्व सांगा (10)

2. प्राप्य व्यवस्थापनाच्या महत्त्वाच्या बाबी सांगा (10)

किंवा

प्रश्न 6) लहान नोट्स लिहा. (कोणत्याही 4) (20)

1. निव्वळ वर्तमान मूल्य (NPV)
2. इष्टतम कार्यरत भांडवल राखण्याचे राज्य महत्त्व
3. क्रेडिट मूल्यमापन अंतर्गत 5 सी
4. P/V गुणोत्तर
5. हंगामी खेळते भांडवल
6. क्रेडिटचे पत्र

****

T20

TYBcom Sem VI

Time: 3 Hrs. **Marks: 100**

Note: 1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate full marks

Q.1 a) Select the most appropriate answer from the option given below (Any 10) **10**

1) _____ Stores have Centralised buying & handling of stores items.
a) Central b) Decentralised c) Sub d) Purchase

2) Examination of Incoming Consignments is known as _____.
a) Receipt b) Inspection c) Identification d) Protection

3) _____ implies movement of raw materials, finished goods & disposal of scrap.
a) Material Handling b) Material Receiving c) Materials Issuing d) Storekeeping

4) Settlement of claims from insurance companies in case of theft, fireis possible with the help of _____.
a) Store Accounting b) Store Location c) Store Space d) Store Layout

5) _____ refers to the safe of all items of materials in the store room
a) Store Keeping b) Inspection c) Stock taking d) Production

6) The most important objective of store keeping is to _____ the cost of storage.
a) Increase b) Minimise c) Maintain d) Neglect

7) Greasing, oiling are used for the preservation of _____materials.
a) Chemical b) Metal c) Tire d) Timber

8) _____ is also known as Stock less system.
a) JIT b) SOS c) EOQ d) SDE

9) Under_____ method thee stock of the highest price are issued to the production.
a) FIFO b) LIFO c) NIFO d) HIFO

10) _____ is not a principle of material handling.
a) Safety b) Space utilization c) Minimum cost d) Stock holding

11) _____ is the first stage in store keeping.
a) Inspection b) Receipt of material c) Codification d) Preservation

12) Logistics provides_____ services.
a) Value added b) Bonus c) Degraded d) Discounted

Q.1 b) State whether the following statements are True or False. (Any 10) **10**

1. Preservation means assigning of code number or symbols to the items stored in the storehouse.
2. Logistics means maintenance of the original value and quality of materials.
3. Store ledger is maintained by the store accountant.
4. FIFO means Fast in & Fast Out.
5. Zero inventory culture is also known as JIT technique.
6. In ABC analysis materials are divided into 4 categories
7. The Bin Card is kept in a storeroom.
8. Inspection and preservation of materials are one and same.
9. Obsolete items should be dismantled before disposal.
10. Advertising is a part of supply chain management
11. Centralised storing is preferred in a big organisation.
12. Gate pass is prepared in duplicate.

51460

X51YE5A78AX51YE5A78AX51YE5A78AX51YE5A78A

Q. 2) Answer the following questions (Any Two) 15

a) Write the various functions of Store Keeping

b) Explain the functions of materials handling

c) How will you preserve following materials in store

a) Tire b) Metal c) Cement

Q. 3) Answer the following questions (Any Two) 15

a) Prepare Stores Ledger A/c. for December,2018 by using LIFO method.

Date	Particulars	Quantity	Rate
02.12.2018	Receipt	1500	14.00
05.12.2018	Issues	1700	—
06.12.2018	Receipt	2100	13.00
07.12.2018	Issues	100	—
10.12.2018	Issues	1500	—
15.12.2018	Receipt	1100	15.00
20.12.2018	Receipt	2100	13.00
21.12.2018	Issues	1700	—
24.12.2018	Issues	1400	—
29.12.2018	Receipt	600	13.00

The opening stock as on 01.12.2018 was 800 units, valued @ Rs.13/- per unit.

b) Explain lead time with its classification.

c) Draw the format of Bin Card & Materials Receipt Note

Q. 4) Answer the following questions (Any Two) 15

a) What is Stock Level and explain the various stock levels.

b) Define is ABC analysis with its advantages & limitations.

c) Distinguish between Perpetual Inventory System & Periodic Inventory System.

Q. 5) Answer the following questions (Any Two) 15

a) What is logistics and explain the importance of logistics.

b) Explain the process of Supply chain Management.

c) What are the reasons of Outsourcing logistics services.

Q. 6) Write the Short notes (Any Four) 20

a) Store Ledger

b) Value Analysis

c) Duties of storekeeper

d) Average Cost Method

e) FIFO Method

f) Economic order quantity

****

X51YE5A78AX51YE5A78AX51YE5A78AX51YE5A78A

122

TYBcom semVI

मराठी रूपांतर

वेळ : ३ तास **गुण : १००**

सुचना : १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. उजवी कडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्र.१ अ) खालील पर्यायातून सर्वात योग्य उत्तर लिहा. (कोणतेही १०) १०

१) ____ प्रकारच्या भांडारा मध्ये वस्तूंची खेरदी आणि हाताळणी केंद्रीकृत आहे.
अ) मध्यब)विकेंद्रित क) उप ड) खरेदी

२) येणाऱ्या मालाचे परीक्षण _____ म्हणून ओळखले जाते.
अ) पावतीब)-तपासणीक) ओळखड) संरक्षण

३) कच्च्या मालाची हालचाल, तयार माल आणि भंगाराची विल्हेवाट म्हणजे _____ सुचवते.
अ) साहित्य हाताळणीब) साहित्य प्राप्त करणेक) साहित्य जारी करणेड) भांडार पालन

४) चोरी, आग बाबतीत विमा कंपन्यांकडून दाव्यांची पुर्तता_____ च्या मदतीने शक्य आहे.
अ) भांडार लेखा ब) भांडाराचे स्थानक) भांडाराची जागा ड) भांडाराचा आराखडा

५) भांडारगृहा मधील सर्व सामग्रीचा सुरक्षित ताबा म्हणजे ____ होय .
अ) भांडार पालन ब) तपसणी क) साठा पडताळणी ड) उत्पादन

६) भांडार पालनाचे सर्वात महत्वाचे उद्दिष्ट म्हणजे वस्तू संग्रहाणाचा खर्च ____.
अ) वाढ करणे ब) कमी करणे क) अभंग राखणे ड) दुर्लक्ष कारणे

७) ग्रीसिंग, आँइलिंगचा वापर ____ या वस्तूंच्या जतनासाठी केले जातो.
अ) रसायने. ब) धातू क) टायर ड) इमारत

८)____ प्रणालीला शून्य साठा पद्धती असेही म्हणतात .
अ) JIT ब) SQS क) EOQ ड) SDE

९) साठा मूल्यमापनाच्या पद्धती नुसार जास्त किमतीचा साठा उत्पादनासाठी प्रथम पाठवला जातो, या पद्धतीला ____ म्हणतात.
अ) फिफो ब) लिफो क) हिफो ड) निफो

१०) ____ हे सामग्री हाताळणीचे तत्व नाही.
अ) सुरक्षा ब) सामग्री प्राप्ती क) संकेतीकरण ड) साठवण करणे

११)____ हि संग्रहणाची पहिली पायरी आहे.
अ) तपासणी ब) सामग्री प्राप्ती क) संकेतीकरण ड) सामग्री जतन

१२) रसादशास्त्र _____ सेवा प्रदान करते.
अ) मूल्यवर्धित ब) बोनस क) निकृष्ट ड) सवलत

प्र.१ ब) खालील विधाने सत्य की असत्य ते लिहा . (कोणतेही १०) १०

१. जतन करणे म्हणजे भांडारा मध्ये साठवलेल्या वस्तूंना सांकेतिक क्रमांक किंवा चिन्हे देणे.
२.रसादशास्त्र म्हणजे सामग्रीचे मूळ मूल्य आणि गुणवत्ता राखणे.
३. भांडार खाते भांडार लेखापाल द्वारे राखले जाते.
४. FIFO म्हणजे जलद आत आणि जलद बाहेर
५ शून्य साठा संस्कृतीला JIT तंत्र असेही म्हणतात.
६. अ ब क विश्लेषणा मध्ये सामग्री चारश्रेणीं मध्ये विभागले जाते.
७. कणगी पत्र भांडारगृहात ठेवले जाते.
८. तपासणी आणि जतन हे एकसारखेच आहेत.

51460

X51YE5A78AX51YE5A78AX51YE5A78AX51YE5A78A

९ कालबाह्य वस्तू विल्हेवाट लावण्याआधी नष्ट केल्या पाहिजेत.
१० जाहिरात हि पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाचा एक भाग आहे.
११ मोठ्या संस्थेमध्ये केंद्रीकृत संचयनाला प्राधान्य दिले जाते.
१२ गेट पास दोन प्रती मध्ये तयार केला जातो.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) संग्रहणाची विविध कार्ये लिहा.
ब) सामग्री हाताळणीची कार्ये स्पष्ट करा.
क) खालील सामग्रीची साठवणूक तुम्ही कशा प्रकारे कराल ?
अ) टायर ब) धातू क) सिमेंट

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) लिफो पद्धत वापरून डिसेंबर २०१८ साठी भांडार खतावणी खाते तयार करा.

दिनांक	तपशील	संख्या	दर
०२.१२.२०१८	आवक	१५००	१४.००
०५.१२.२०१८	जावक	१७००	—
०६.१२.२०१८	आवक	२१००	१३.००
०७.१२.२०१८	जावक	१००	—
१०.१२.२०१८	जावक	१५००	—
१५.१२.२०१८	आवक	११००	१५.००
२०.१२.२०१८	आवक	२१००	१३.००
२१.१२.२०१८	जावक	१७००	—
२४.१२.२०१८	जावक	१४००	—
२९.१२.२०१८	आवक	६००	१३.००

०१.१२.२०१८ रोजी सुरवातीचा साठा ८०० युनिट होता ज्याचे मूल्य @ रु. १३/- प्रति युनिट होते.

ब) अधिक्य वेळ म्हणजे काय हे सांगून त्याचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
क) कृणगी पत्र आणि सामग्री आवक पत्रक यांचे रेखांकन करा.

X51YE5A78AX51YE5A78AX51YE5A78AX51YE5A78A

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) साठा पातळी म्हणजे काय हे सांगून विविध साठा पातळ्या स्पष्ट करा.
ब) अ ब क विश्लेषण त्याच्या फायदे आणि मर्यादां सह स्पष्ट करा.
क) शाश्वत यादी पद्धती आणि नियतकालिक यादी पद्धती या मधील फरक स्पष्ट करा.

प्र. ५ . खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) रसदशास्त्र म्हणजे काय ? त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
ब) पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
क)बाह्यस्त्रोतार्थ रसदशास्त्र सेवांची कारणे काय आहेत.

प्र. ६. टिपा लिहा (कोणतेही चार) २०

अ) भांडार खतावणी
ब) मूल्य विश्लेषण
क) भांडारपालेची कर्तव्ये
ड) सरासरी किंमत पद्धती
इ) फिफो पद्धती
फ) आर्थिक आज्ञा प्रमाण

****

X51YE5A78AX51YE5A78AX51YE5A78AX51YE5A78A

127

12. TERMS was introduced in
a) 1991 b) 1992
c) 1980 d) 2000

B. State whether the following statements are True or False. (Any ten) (10)

1. Ricardian theory has practical applicability.
2. Factor intensity is measured in relative prices.
3. International trade increases consumption of trading countries.
4. According to protection policy, infant industries require protection.
5. Specific tariffs are taken in percentage value of commodity.
6. ASEAN is the largest single market.
7. Balance of payments always balances itself.
8. Quotas are a long-term measure to improve balance of payments.
9. Most favoured nations (MFN) under WTO implies that some countries have more advantage in trade.
10. Maximum transactions take place at spot rate in foreign exchange market.
11. Purchasing Power Parity Theory has absolute and relative versions.
12. India has full convertibility on capital account.

Q.2 Attempt any two questions from the following.

a. Explain modern theory of international trade. (15)
b. Explain the factors affecting terms of trade.
c. Analyse the various gains from trade.

Q.3 Attempt any two questions from the following.

a. Discuss the arguments in favour of protection policy. (15)
b. Explain the economic effects of tariffs.
c. Discuss the types of international economic integration.

Q.4 Attempt any two questions from the following.

a. Explain the concept and structure of balance of payment. (15)
b. Discuss the causes of disequilibrium in balance of payment.
c. Discuss the WTO agreements with reference to TRIPs and GATS.

Q.5 Attempt any two questions from the following.

a. Describe the determination of equilibrium exchange rate. (15)
b. Discuss purchasing power parity theory.
c. Write a note on spot and forward rate.

Q.6 Write short notes on any four of the following. (20)

a. Net and gross barter terms of trade
b. Types of non- tariff barriers
c. Arguments in favour of free trade
d. Brexit
e. Types of disequilibrium in balance of payments
f. Functions of foreign exchange market

X51YI69753X51YI69753X51YI69753X51YI69753

TYBcom semVI

126

(Time: 3 Hours) (Marks: 100)

N.B.: 1. All the questions are compulsory.
2. Draw need diagrams wherever necessary.
3. Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A. Select the best answer from the given options and rewrite the statement. (Any ten) (10)

1. Heckscher Ohlin theory is a _____ theory.
   a) Demand side
   b) Both demand & supply side
   c) Supply side
   d) Dynamic

2. Gross barter terms of trade are _____.
   a) Px Pm
   b) Qm / Qx
   c) Px Pm * Qx
   d) Pm /Px

3. If the cost of production within a country falls, it is more likely to experience _____ gains from trade.
   a) Smaller
   b) Zero
   c) Larger
   d) Same

4. Free trade leads to _____.
   a) Economies of scale
   b) Smaller world production
   c) Diseconomies of scale
   d) Smaller world consumption

5. _____ is a combination of both specific and advalorem tax.
   a) Tariff rate quotas
   b) Compound tariffs
   c) Mixed tariffs
   d) Complex tariffs

6. The aim of ABIF is to establish _____ in ASEAN.
   a) Banking integration
   b) Food security
   c) Free labour market
   d) Custom union

7. Unilateral transactions are included in the _____ of BOP.
   a) Current account
   b) Capital account
   c) Trade account
   d) Reserve account

8. _____ disequilibrium in BOP is chronic in nature.
   a) Cyclical
   b) Structural
   c) Fundamental
   d) Monetary

9. GATS deal with _____.
   a) Services
   b) Foreign aid
   c) Foreign investment
   d) Goods

10. _____ is not a function of foreign exchange market.
   a) Transfer
   b) Credit
   c) Hedging
   d) Investment

11. _____ operate in foreign exchange market for the purpose of avoiding risk.
   a) Hedgers
   b) Speculators
   c) Arbitragers
   d) Bidders

X51YL69753X51YL69753X51YL69753X51YL69753

[Time: 3 Hours] [Marks: 100]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B: 1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Select the correct answer and rewrite the statement (any ten) 10

1. ---------- is the basic cause of international trade according to David Ricardo.
   a) Difference in comparative costs
   b) Difference in availability of factors
   c) Difference in standard of living
   d) Difference in Political background

2. The concept of single factoral terms of trade was introduced by _____.
   a) Dorrance
   b) Viner
   c) Taussig
   d) Keyne

3. The offer curve of a country denotes the offer of its ---------- against its imports.
   a) Exports
   b) Imports
   c) Capital
   d) Donations

4. Imposition of tariffs on imports may make a country's terms of trade _____.
   a) Unfavourable
   b) Favourable
   c) Zero
   d) Neutral

5. Which of the following is the argument for free trade?
   a) Self-sufficiency
   b) Infant industry argument
   c) Promotes specialization
   d) Anti-dumping measure

6. What caused the Eurozone crisis?
   a) Political reasons
   b) Debt crisis
   c) Investment crisis
   d) Social crisis

7. _____ account of BOP records the exports and imports of goods only.
   a) Capital account
   b) Current account
   c) Trade account
   d) Errors and omissions

8. Devaluation results in ----------.
   a) Cheaper imports
   b) Cheaper exports
   c) Fall in exports
   d) Rise in imports

9. Under WTO, TRIPs cover _____.
   a) Foreign Investment
   b) Foreign aid
   c) Services
   d) Patents

X51YF0014EX51YF0014EX51YF0014EX51YF0014E

10. _____ operate in foreign exchange market for the purpose of making profit.
a) Hedgers b) Central banks
c) Bidders d) Speculators

11. Foreign exchange is demanded for _____.
a) Impots b) Exports
c) Exports of services d) Capital inflows

12. Flexible exchange rate system is also known as _____
a) Fixed exchange rate system b) Neutral exchange rate system
c) Floating exchange rate system d) Pegged exchange rate system

B) State whether the following statements are True or False. (any ten) 10

1. Ricardo's theory of international trade neglects demand conditions.
2. International trade will not occur in case of equal cost difference.
3. The concept of reciprocal demand was introduced by Marshall.
4. Tariffs are duties imposed on imports.
5. Quotas increase the revenue for the Government.
6. ASEAN is a growing hub of consumer demand.
7. The current account balance records all long-term transactions of the country.
8. Devaluation is the official lowering of value of a currency in terms of other currency.
9. TRIMS ensures protection of intellectual property rights.
10. Central banks and the commercial banks are the only dealers in the foreign exchange market.
11. Supply of foreign exchange is generated through exports.
12. The central banks can influence the foreign exchange rate.

Q.2 Answer any two of the following. 15

a. Explain the Ricardian Comparative Cost Difference Theory of International Trade.

b. Explain the concepts of i) Gross Barter terms of trade ii) Net Barter Terms of Trade and iii) Income Terms of trade in detail.

c. Analyze the various gains from international trade.

X51YF0014EX51YF0014EX51YF0014EX51YF0014E

Q.3 **Answer any two of the following.** **15**

a. What is protection? Make a case for protection.

b. Explain the different types of non-tariff barriers.

c. What are the different effects of tariffs? Explain.

Q.4 **Answer any two of the following.** **15**

a. What is the balance of payments? Explain the causes of disequilibrium in balance of payments.

b. Explain monetary and nonmonetary measures to correct disequilibrium in balance of payments.

c. Explain the important features of TRIPs under WTO.

Q.5 **Answer any two of the following.** **15**

a. Explain the functions and participants of foreign exchange market.

b. How is the equilibrium rate of exchange determined? Explain.

c. Explain the role of the central bank in foreign exchange rate management.

Q.6 **Write short notes on any four of the following.** **20**

a. Limitations of Modern Theory of International Trade

b. Offer curves,

c. Arguments for free trade

d. Types of Economic Integration

e. Structure of BOP

f. Absolute version of purchasing power parity Theory

****

X51YF0014EX51YF0014EX51YF0014EX51YF0014E

मराठी रुपांतर

[गुण : १००]

सूचना: तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे ना हे तपासून पहा.
1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

योग्य उत्तर निवडा आणि विधान पुन्हा लिहा. (कोणतेही दहा) १०

डेव्हिड रिकार्डो यांच्या मते --------- हे आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे मूळ कारण आहे.
अ) तुलनात्मक खर्चातील फरक
ब) घटकांच्या उपलब्धतेतील फरक
क) राहणीमानातील फरक
ड) राजकीय पार्श्वभूमीतील फरक

व्यापाच्या एकल तथ्यात्मक व्यापार शर्तीची (सिंगल फॅक्टोरल) संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) डोरेन्स
ब) विनर
क) ऑसिंग
ड) केन्स

दुसऱ्या देशाचं देयता वक्र त्या देशाच्या आयातीच्या तुलनेत ---------- देयता दर्शवतो .
अ) निर्यात
ब) आयात
क) भांडवल
ड) देणग्या

व्यापारावर शुल्क लागू केल्याने देशाच्या व्यापार शर्ती _____ होऊ शकतात.
अ) प्रतिकूल
ब) अनुकूल
क) शून्य
ड) तटस्थ

खालील पैकी कोणता युक्तिवाद मुक्त वव्यापाराच्या बाजूचा युक्तिवाद आहे?
अ) स्वयंपूर्णता
ब) शिशु उद्योग युक्तिवाद
क) विशेषीकरणाला प्रोत्साहन
ड) अवपुंजन रोधक उपाय

ओझोन संकट कशामुळे निर्माण झाले?
अ) राजकीय कारणे
ब) कर्जाचे संकट
क) तंतवणूक संकट
ड) सामाजिक संकट

व्यवहार शेषाचे _____ खाते केवळ मालाची निर्यात आणि आयात नोंदवते.
अ) भांडवली खाते
ब) चालू खाते
क) व्यापार खाते
ड) चुका आणि वगळणे

अवमूल्यनाचा परिणाम ..... मध्ये होतो.

अ) स्वस्त आयात ब) स्वस्त निर्यात

क) निर्यातीत घसरण ड) आयातीत वाढ

९. आंतरराष्ट्रीय व्यापार संघटने अंतर्गत व्यापार संबंधी बौद्धिक संपदा करारा मध्ये ---------- समाविष्ट होते.

अ) परकीय गुंतवणूक ब) परकीय मदत

क) सेवा ड) पेटंट

१०. _____ नफा कमावण्याच्या उद्देशाने परकीय चलन बाजारात काम करतात.

अ) हेजर्स ब) मध्यवर्ती बँका

क) बोली लावणारे ड) सट्टेबाज

११. _____ साठी परकीय चलनाची मागणी केली जाते.

अ) आयात ब) निर्यात

क) सेवांची निर्यात ड) भांडवली प्रवाह

१२. लवचिक विनिमय दर प्रणालीला _____ असेही म्हणतात

अ) स्थिर विनिमय दर प्रणाली ब) तटस्थ विनिमय दर प्रणाली

क) तरल विनियम दर प्रणाली ड) विशिष्ट पातळीवरील विनियम प्रणाली

ब) पुढील विधाने बरोबर आहेत की चूक ते सांगा. (कोणतेही दहा) १०

१. रिकार्डोचा आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा सिद्धांत मागणीच्या परिस्थितीकडे दुर्लक्ष करतो.

२. समान खर्चाच्या फरकाच्या स्थितीत आंतरराष्ट्रीय व्यापार होत नाही.

३. अनोन्य मागणीची संकल्पना मार्शल यांनी मांडली होती.

४. जकाती म्हणजे हे आयातीवर लादलेले शुल्क होय .

५. कोट्यामुळे सरकारचा महसूल वाढतो.

६. ASEAN हे ग्राहकांच्या वाढत्या मागणीचे केंद्र बनले आहे.

७. चालू खात्यात तील शिल्लक देशाच्या सर्व दीर्घकालीन व्यवहारांची नोंद करते.

८. अवमूल्यन म्हणजे इतर चलनाच्या संदर्भात चलनाचे मूल्य अधिकृतपणे कमी करणे.

९. व्यापार संबंधी गुंतवणूक उपाय (TRIMS) बौद्धिक संपदा अधिकारांचे संरक्षण सुनिश्चित करते.

१०. परकीय चलन बाजारात मध्यवर्ती बँका आणि व्यावसायिक बँका या केवळ खरेदी विक्री व्यवहार करतात.

११. परकीय चलनाचा पुरवठा निर्यातीतून होतो.

१२. मध्यवर्ती बँका परकीय चलन दरावर प्रभाव टाकू शकतात.

X51YF0014EX51YF0014EX51YF0014EX51YF0014E

कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. १०

व्यापाराचा रिकार्डो यांचा तुलनात्मक खर्च फरक सिद्धांत स्पष्ट करा

व्यापाराच्या एकूण वस्तुविनिमय शर्ती ii) व्यापाराच्या नेव्वळ वस्तु विनिमय शर्ती आणि iii) व्यापाराच्या

सविस्तर स्पष्ट करा.

आपारातील विविध लाभांचे विश्लेषण करा.

कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या. १५

व्यापार धोरण म्हणजे काय?संरक्षणवादी व्यापार धोरणाच्या बाजूने युक्तिवाद करा .

प्रकारचे जकातेतर अडथळे स्पष्ट करा.

चे वेगळे परिणाम काय आहेत? स्पष्ट करा .

कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या. १५

व्यवहार शेष म्हणजे काय ? व्यवहार शेषातील असंतुलन ची कारणे स्पष्ट करा.

व्यवहार शेषातील असंतुलन सुधारण्यासाठी मौद्रिक आणि गैर-मौद्रिक उपाय स्पष्ट करा.

आंतरराष्ट्रीय व्यापार संघटने अंतर्गत व्यापार संबंधी बौद्धिक संपदा कराराची ची महत्त्वाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या. १५

विनिमय चलन बाजाराची कार्ये आणि सहभागी स्पष्ट करा.

विनिमयाचा समतोल दर कसा ठरवला जातो? स्पष्ट करा .

विनिमय चलन दर व्यवस्थापनात मध्यवर्ती बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.

कोणत्याही चारवर टीप लिहा. २०

आंतरराष्ट्रीय व्यापाराच्या आधुनिक सिद्धांताच्या मर्यादा

लाभ वक्र .

व्यापारासाठी युक्तिवाद

मौद्रिक एकात्मतेचे प्रकार

व्यवहार शेषाची रचना

क्रयशक्ती समता सिद्धांताची परिपूर्ण आवृत्ती.

****

X51YF0014EX51YF0014EX51YF0014EX51YF0014E